Nr 70.

Ankom till riksdagens kansli den 21 juni 1943 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till vissa ändringar i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension, allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena samt folkskolans tjänste- och familjepensionsreglementen, m. m., jämte väckt motion i fråga om förbättring av vissa äldre reservstatspensioner.

I en den 26 februari 1943 dagtecknad proposition, nr 169, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att godkänna vid propositionen fogade förslag till

1) kungörelse om ändrad lydelse av 24 § 1 och 3 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet den 30 december 1941 (nr 1008) samt

2) kungörelse om ändrad lydelse av 15 § 1 mom. allmänna familjepensionsreglementet den 30 december 1941 (nr 1009).

Kungl. Maj:t har vidare i en den 14 maj 1943 dagtecknad proposition, nr 286, som likaledes hänvisats till bankoutskottets handläggning, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

1) antaga vid propositionen fogat förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänstinnehavares rätt till pension;

2) godkänna vid propositionen fogade förslag till kungörelser

om ändring i vissa delar av allmänna tjänstepensionsreglementet den 30 december 1941 (nr 1008),

om ändring i vissa delar av allmänna familjepensionsreglementet den 30 december 1941 (nr 1009),

om ändrad lydelse av 3 § 1 mom., 9 § 1 mom. samt 14 § 2 och 4 mom. folkskolans tjänstepensionsreglemente den 18 juli 1942 (nr 699) samt

om ändrad lydelse av 12 § folkskolans familjepensionsreglemente den 18 juli 1942 (nr 700);

3) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen förordats

a) meddela bestämmelser om ändring i reglementet för statens pensions-

anstalt i anledning av förstatligande av den allmänna väghållningen på landet från och med den 1 januari 1944, samt

b) meddela föreskrifter om pensionsförhållandena för

dels vissa anställningshavare, som med anledning av förstatligandet av den allmänna väghållningen på landet övergå i statens tjänst,

dels i statens tjänst icke övergående personal, som omedelbart före den 1 januari 1944 innehaft anställning hos vägdistrikt, vilket åtagit sig att självt svara för personalens pensionering,

dels den, som omedelbart före samma dag åtnjutit tjänste- eller familjepension från vägdistrikt,

dels den, som i samband med nedläggande av Bjärred—Lund—Harlösa järnväg eller Jönköping—Gripenbergs järnväg övergått i statens järnvägars tjänst såsom tillfällig anställningshavare men därefter vid statens järnvägar erhåller befattning, som avses i allmänna tjänstepensionsreglementet,

dels ock vissa f. d. tjänstemän, vilka i samband med statens övertagande av enskild järnväg eller bandel övergått i statens järnvägars tjänst och sedermera avgått ur tjänst under tiden 1 juli 1939—30 juni 1942 samt på vilka de av 1935 års riksdag bestämda grunderna i fråga om fyllnadspension vid avgången varit tillämpliga; samt

4) besluta i propositionen förordad jämkning i gällande särskilda grunder för dyrtidstillägg av statsmedel å pension, som utgår från enskild pensionsinrättning.

I samband med förenämnda propositioner har utskottet till behandling förehaft

dels Kungl. Maj:ts proposition den 5 mars 1943, nr 143, angående krigsmaktens reservpersonal, såvitt nämnda proposition avser riksdagens godkännande av vissa i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 mars 1943 angivna grunder för pensionsförmåner åt personal tillhörande krigsmaktens reservstater;

dels ock en inom andra kammaren under nr 326 av herrar *Håstad* och *Dickson* väckt motion, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 143 angående krigsmaktens reservpersonal måtte besluta att giva Kungl. Maj:t rätt att efter ansökan i varje särskilt fall pröva, huruvida från reservstat pensionsavgångna äldre officerare och underofficerare, vilka under krigsåren varit inkallade under avsevärdare tid till beredskapstjänstgöring, kunna komma i åtnjutande av högre pension.

Propositionen nr 143, i vilken bland annat framlagts förslag till grunder för såväl avlöning som pension åt reservstatspersonalen, har jämväl i sistnämnda del hänvisats till statsutskottets förberedande handläggning. I den sedermera framlagda propositionen nr 286 har emellertid förordats, att reservstatspersonalen inordnas under allmänna tjänstepensionsreglementet, därvid i nämnda reglemente skola angivas tjänstepensionsunderlag och tjänstepensionsavdrag för beställningshavare å reservstat. Statsutskottet har med hänsyn härtill i sitt utlåtande nr 198, sid. 47—48, förklarat, att det icke ankomme på nämnda utskott att avgiva något yttrande angående de i pro-

positionen nr 143 föreslagna pensionsbeloppen för reservstatspersonalen eller i anledning av vad i förenämnda motion anförts. Med utgångspunkt härifrån har bankoutskottet ansett sig böra till behandling upptaga propositionen nr 143, såvitt densamma avser grunderna för pensionering av sådana beställningshavare, liksom ock motionen II: 326.

Utskottet kommer att i det följande redogöra för innehållet i propositionen nr 286 samt därvid yttra sig över de i densamma framlagda förslagen punktvis under samma rubriker som i propositionen. De i propositionen nr 169 framlagda förslagen behandlas under punkten 2 med rubriken »Rätt till förordnandepension samt tjänste- och familjelivränta», och de här ifrågavarande förslagen i propositionen nr 143 beröras under punkten 6 med rubriken »Pensionsreglering för personal tillhörande krigsmaktens reservstater». I sistnämnda sammanhang kommer redogörelse jämväl att lämnas för det motionsvis framställda yrkandet.

Beträffande motiveringen för de föreliggande förslagen får utskottet, i den mån redogörelse för dem ej lämnas i det följande, hänvisa till propositionerna och motionen.

1. Pensionsprövande myndighet vid tvångspensionering.

Enligt 5 § 1 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet prövas frågor om rätt att komma i åtnjutande av förtidspension eller förordnandepension av Kungl. Maj:t. Frågor om rätt att komma i åtnjutande av pension i andra fall prövas av den myndighet, som har att fastställa pensionsförmånens belopp. Sistnämnda förfaringssätt är bland annat tillämpligt i sådana i 8 § 4 mom. tjänstepensionsreglementet avsedda fall, där Kungl. Maj:t förklarar tjänsteman skyldig att avgå och entledigar honom (s. k. tvångspensionering). Enligt 11 § 1 och 2 mom. får entledigande ej ske utan att frågan om rätt till pension dessförinnan avgjorts eller i samband med entledigandet avgöres.

Bestämmelser motsvarande dem, som innefattas i nu nämnda författningsrum, finnas i 3 § 1 mom., 6 § 3 mom. och 9 § 1 mom. folkskolans tjänstepensionsreglemente. Enligt sistnämnda författningsrum må entledigande ej ske utan att frågan om rätt till pension dessförinnan avgjorts.

I propositionen nr 286 ha 5 § 1 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet och 3 § 1 mom. folkskolans tjänstepensionsreglemente föreslagits skola jämkas på sådant sätt, att frågan om rätt att komma i åtnjutande av pension i samband med tvångsentledigande skall prövas av Kungl. Maj:t. I samband härmed har föreslagits en jämkning i avfattningen av 9 § 1 mom. folkskolans tjänstepensionsreglemente.

Utskottet.

För de sålunda föreslagna reglementsändringarna synas utskottet praktiska skäl tala. Utskottet tillstyrker därför förslagen.

2. Rätt till förordnandepension samt tjänste- och familjelivränta.

Bestämmelser angående tjänstepension för ordinarie tjänsteman, som tillsatts medelst förordnande för viss tid, återfinnas i 24 § allmänna tjänstepensionsreglementet. Sådan tjänsteman äger rätt att vid avgång från befattningen, som tillika innefattar avgång ur statens tjänst, komma i åtnjutande av tjänstepension (förordnandepension) huvudsakligen i de fall, då antingen tjänsten av honom innehafts minst 12 år i oavbruten följd eller ock förordnandet utlöper och av annan anledning än av tjänstemannen därom uttryckt önskan icke efterföljes av förnyat förordnande. Enligt angivna regler är rätten till förordnandepension icke knuten till viss pensionsålder, och så snart tjänsten innehafts under minst 12 år i oavbruten följd, är tjänstemannen även vid frivillig avgång från befattningen berättigad till tjänstepension. Dessa för tjänstemännen fördelaktiga bestämmelser sammanhänga med att det ligger i förordnandeanställningens natur, att den efter jämförelsevis kort tid kan komma att upphöra, samt med önskemålet att kunna för förordnandetjänster förvärva även personer, som förut icke varit i statens tjänst och som icke kunna förutsättas efter upphörande av förordnandet bliva tagna i anspråk för andra uppgifter inom statsförvaltningen.

Med de nu angivna likartade regler gälla enligt 24 § för innehavare av befattning såsom chef för försäkringsinspektionen, bank- och fondinspektionen eller sparbanksinspektionen. Å andra sidan gälla enligt 33 och 35 §§ för innehavare av rektorsbefattningar vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter vissa undantag från bestämmelserna i 24 §.

Reglerna om förordnandepensioner äro emellertid jämförelsevis restriktiva i ett avseende. Den ifrågavarande tjänstetiden av 12 år skall nämligen ha intjänats i den vid avgången innehavda befattningen, och tjänstetid i tidigare befattning — vare sig förordnande- eller annan befattning — tillgodoräknas därvid icke. Dock har genom bestämmelser, som vid 1942 års riksdag införts i reglementet, möjlighet beretts tjänsteman, som tidigare innehaft fullmakts- eller därmed i pensionshänseende likställd befattning och som uppnått 60 års ålder och 30 års sammanlagd tjänstetid, att efter särskilt Kungl. Maj:ts medgivande komma i åtnjutande av förordnandepension vid frivillig avgång, även om han ej intjänat 12 år i förordnandebefattningen.

Hel förordnandepension utgår i princip endast om tjänsten innehafts minst 12 år.

Förordnandetjänsteman, som avgår utan rätt till tjänstepension, äger under vissa villkor komma i åtnjutande av tjänstelivränta enligt bestämmelser under 5 avd. i reglementet.

Såsom nyss nämnts, förutsättes för rätt att komma i åtnjutande av förordnandepension, att vederbörande tjänsteman avgår ur statens tjänst. Enahanda förutsättning gäller enligt 26 § 1 mom. samma reglemente för rätt till tjänstelivränta och enligt 1 § 1 mom. allmänna familjepensionsreglementet för rätt till familjelivränta.

Föredragande departementschefen har i propositionen nr 169 anfört följande.

»Den företagna utredningen har enligt min uppfattning givit vid handen, att behov föreligger av en begränsning av den nuvarande rätten till oavkortad förordnandepension vid frivillig avgång efter 12 års förordnandetid. En dylik ändring får anses påkallad redan med hänsyn tagen till det nuvarande beståndet av förordnandebefattningar. Jämväl förhandenvaron av vissa frågor avseende utsträckt anlitande av anställningsformen förordnande för viss tid synes motivera, att en ändring av pensionsvillkoren i denna del tages i övervägande.

Vad angår sättet för genomförande av begränsningen, har statskontoret avvisat tanken att för hel förordnandepension kräva ytterligare en intjänt förordnandeperiod av 6 år eller sammanlagt 18 års förordnandetid. Såsom motivering härför har statskontoret — som utgått ifrån att en eventuell dylik skärpning skulle gälla vid avgång över huvud taget — anfört, att skärpningen skulle alltför mycket minska möjligheterna att erhålla hel förordnandepension. Å andra sidan har även statskontorets förslag att vid frivillig avgång fordra 55 års levnadsålder för erhållande av hel pension mött den erinran, att det leder till en alltför stark begränsning av pensionsrätten. Såsom en del av remissmyndigheterna framhållit, torde emellertid ett tillfredsställande resultat kunna vinnas genom att den av statskontoret föreslagna regeln göres tillämplig endast i fall, då förordnandetiden understiger 18 år. I enlighet härmed bör den ifrågasatta reduktionen av förordnandepensionen inträda vid frivillig avgång i fall, då tjänstemannen innehaft tjänsten minst 12 men icke 18 år och ännu icke uppnått en levnadsålder av 55 år. I fråga om beräknandet av pensionen i dylikt fall ansluter jag mig till statskontorets förslag om minskning av tjänstepensionsunderlagets belopp med en sjättedel för varje påbörjat antal av 5 år, varmed levnadsåldern vid avgången understiger 55 år, dock med högst tre sjättedelar.

Framhållas bör emellertid att, oavsett de nu förordade generella bestämmelserna, anledning lär kunna förekomma att i särskilt fall, då fråga är om inrättande av ny förordnandebefattning, taga under övervägande, om innehavare av befattningen över huvud skall äga rätt till pension vid frivillig avgång eller vara underkastad exempelvis liknande regler som innehavare av rektorsbefattning.

Härefter återstår frågan om medgivande av pensionsrätt i sådana fall, då vederbörande vid frivillig avgång icke kan tillgodoräkna sig 12 års tjänst i den senast innehavda förordnandebefattningen men tidigare innehaft annan med tjänstepensionsrätt förenad befattning. Vad beträffar de fall, då övergång skett från fullmakts- eller därmed jämförlig befattning till förordnandebefattning, har såsom förut nämnts år 1942 vidtagits ändring i tjänstepensionsreglementet innebärande en viss eftergift från 12-årsvillkoret. Tillräcklig anledning att för dessa fall ifrågasätta ytterligare eftergift beträffande förutsättningarna för erhållande av förordnandepension synes icke föreligga.

Vad åter angår de fall, då övergång skett från en förordnandebefattning till annan, synes en jämkning i villkoren för pensionsrätt vid avgång från den senare befattningen kunna ifrågasättas. Visserligen har gjorts gällande, att ett eftergivande av fordran på 12 års tjänstetid i den senaste förordnandebefattningen, innebärande att hänsyn även finge tagas till tjänstetiden i tidigare befattning, skulle försvaga garantien för att den som erhåller en förordnandebefattning också under avsedd tid ägnar sig åt denna. Emellertid måste det anses som en mindre tillfredsställande konsekvens av de nuvarande bestämmelserna, att befordran från en förordnandebefattning till annan kan medföra försämring av pensionsvillkoren och under vissa förhållanden innebära, att en redan intjänt rätt till pension vid frivillig avgång förfaller. Det synes icke uteslutet, att detta förhållande kan i sin mån påverka rekryteringsmöjligheterna i ogynnsam riktning.

Med hänsyn härtill vill jag förorda, att en ändring av hithörande bestämmelser vidtages i syfte att tjänsteman, som vid frivillig avgång ur statens tjänst icke hunnit förvärva rätt till förordnandepension enligt de nuvarande reglerna i den senaste förordnandebefattningen, likväl erhåller pensionsrätt i händelse han tidigare innehaft annan befattning, som skulle ha berättigat honom till förordnandepension, om han kvarstått i denna befattning intill avgången ur statens tjänst. Givetvis bör härvid fordras, att befattningarna innehafts i oavbruten följd. Sålunda medgiven pension bör beräknas som om tjänstemannen intill avgången kvarstått i den ifrågavarande tidigare befattningen. Att gå härutöver och jämväl medgiva en jämkning uppåt av pensionsunderlaget med hänsyn till att högre underlag gällt för den senast innehavda befattningen synes icke påkallat.

Med den rätt till tjänstepension, som sålunda medgives, följer rätt till familjepension enligt allmänna familjepensionsreglementet. Även familjepensionen bör i här avsedda fall beräknas som om tjänstemannen intill avgången kvarstått i den tidigare förordnandebefattningen. Ett tillägg av denna innebörd bör göras i allmänna familjepensionsreglementet.»

De av departementschefen förordade ändringarna, som innefattas i de i propositionen nr 169 framlagda författningsförslagen, ha avsetts skola träda i kraft den 1 juli 1943. Vid avgång från befattning, som tillträtts före ikraftträdandet, skall enligt en föreslagen övergångsbestämmelse den nya reduktionsregeln icke äga tillämpning utom i fall, då samtidigt fråga är om tillämpning av den nya regeln om rätt till pension beräknad med hänsyn till tidigare anställning.

I propositionen nr 286 har *föredragande departementschefen* anfört att, oavsett den nuvarande lydelsen av 24 § 1 mom. och 26 § 1 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet samt 1 § 1 mom. allmänna familjepensionsreglementet, rätt till förordnandepension, tjänstelivränta och familjelivränta självfallet vore avsedd att föreligga jämväl om vederbörande tjänsteman efter avgång från den pensionsberättigande befattningen skulle komma att kvarstå i statens tjänst såsom innehavare av befattning, vilken icke är förenad med tjänstepensionsrätt. I anslutning härtill har i propositionen före-

slagits förtydligande tillägg härom i nämnda författningsrum i tjänstepensionsreglementet ävensom viss komplettering av stadgandet i 1 § 2 mom. d) familjepensionsreglementet.

I likhet med föredragande departementschefen finner utskottet starka skäl tala för att en viss skärpning vidtages i villkoren för hel förordnandepension, där avgång ur statens tjänst sker frivilligt vid relativt låg levnadsålder. Det förslag, som i sådant hänseende framlagts i propositionen nr 169, finner utskottet väl avvägt, och utskottet tillstyrker därför förslagets genomförande. *Utskottet.*

Vad i övrigt föreslagits i propositionen nr 169 eller under punkten 2 i propositionen nr 286 föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

3. Vissa av ändringar i militära löneplaner föranledda ändringar i allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena.

Enligt allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena gälla delvis skilda bestämmelser för å ena sidan ordinarie tjänster tillsatta medelst fullmakt (konstitutorial) och å andra sidan ordinarie tjänster tillsatta medelst förordnande för viss tid. Det för fullmaktstjänsterna gällande pensionsåldersbegreppet har ingen tillämplighet beträffande förordnandetjänsterna. För rätt att komma i åtnjutande av tjänstepension gälla andra förutsättningar för förordnande- än för fullmaktstjänster. Delvis i anslutning härtill ha för förordnandetjänster fastställts tjänstepensionsunderlag, som stå i annan relation till lönen än som gäller för fullmaktstjänst i motsvarande löneläge. Då tjänstepensionsavdragen, familjepensionsunderlagen och familjepensionsavdragen korrespondera mot tjänstepensionsunderlagen, föreligga även i dessa hänseenden olikheter mellan fullmakts- och förordnandetjänster.

Inom militära avlöningsreglementets tillämpningsområde förekomma såväl fullmakts- som förordnandetjänster i löneplanerna Ob och Cb. Den förra löneplanen innehåller 5 lönegrader (Ob 1—5) med lönebelopp av 15,000, 16,000, 18,000, 22,000 och 24,000 kronor, därav lönegraderna 4 och 5 användas för förordnandetjänster. Den senare löneplanen upptager 3 lönegrader (Cb 1—3) med lönebelopp av 14,000, 17,000 och 18,000 kronor, varav lönegraden Cb 2 användes för förordnandetjänst.

I en den 14 maj 1943 dagtecknad proposition, nr 285, ha föreslagits ändringar i militära avlöningsreglementet innebärande ändrad konstruktion av löneplanerna Ob och Cb. I båda löneplanerna skola utöver de nuvarande lönegraderna upptagas lönegrader med 20,000 kronors lön, avsedda för förordnandetjänster. Vidare skall löneplanen Ob utökas med en lönegrad med 17,000 kronors lön, likaledes avsedd för förordnandetjänst, och löneplanen Cb med en lönegrad med 16,000 kronors lön avsedd för fullmaktstjänst. Efter de nya lönegradernas införande med därav föranledd omnumrering av de nuvarande lönegraderna erhålla löneplanerna följande konstruktion. Löneplanen Ob skall innehålla lönegrader med ordningsnumren 1—7 och lönebe-

loppen 15,000, 16,000, 17,000, 18,000, 20,000, 22,000 och 24,000 kronor. Lönegraderna 1, 2 och 4 skola användas för fullmaktstjänster, lönegraderna 3 och 5—7 för förordnandetjänster. Löneplanen Cb skall innehålla lönegrader med ordningsnumren 1—5 samt lönebeloppen 14,000, 16,000, 17,000, 18,000 och 20,000 kronor. Av dessa skola lönegraderna 1 och 2 användas för fullmaktstjänster samt 3—5 för förordnandetjänster.

Med utgångspunkt från nämnda förslag ha i propositionen nr 286 föreslagits följande ändringar i allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena.

Pensionsåldern skall angivas till 60 år för lönegraderna Ob 1 och 2 samt 65 år för lönegraderna Ob 4 samt Cb 1 och 2. De pensionsunderlag och pensionsavdrag, som för närvarande angivas för fullmaktslönegraden Ob 3, skola i stället hänföra sig till lönegraden Ob 4. Motsvarande belopp för fullmaktslönegraden Cb 3 utgå, och å andra sidan fastställas pensionsunderlag och pensionsavdrag för den nya fullmaktslönegraden Cb 2. Sistnämnda lönegrad överensstämmer i lönehänseende med lönegraden Ob 2 militära avlöningsreglementet och lönegraden B 2 civila avlöningsreglementet, varför även dessa lönegraders pensionsunderlag och pensionsavdrag skola gälla för densamma. Vad härefter angår de för förordnandetjänster avsedda lönegraderna, skola de belopp, som för närvarande angivas för lönegraderna Ob 5 och 4 samt Cb 2, i stället hänföras till lönegraderna Ob 7 och 6 samt Cb 3. För de nya lönegraderna Ob 5 och Cb 5 med 20,000 kronors lön skola med hänsyn till överensstämmelsen i fråga om lönebelopp och användning fastställas samma pensionsunderlag och pensionsavdrag som för lönegraden C 12 civila avlöningsreglementet. På motsvarande sätt fastställas för den nya lönegraden Ob 3 samma belopp, som gälla för den nuvarande lönegraden Cb 2, vilken framdeles skall benämnas Cb 3. Vad slutligen angår den nya lönegraden Cb 4, upptager denna samma lönebelopp, 18,000 kronor, som den nuvarande lönegraden Cb 3 men är i motsats till denna avsedd för förordnandetjänster. Då ifrågavarande nya lönegrad i fråga om såväl lönebelopp som användningssätt överensstämmer med den civila lönegraden C 10, fastställas för densamma samma pensionsunderlag och pensionsavdrag som för nämnda lönegrad.

De förordade ändringarna i militära avlöningsreglementets löneplaner ha avsetts skola träda i kraft den 1 juli 1943. I överensstämmelse härmed ha de nya lönegradsbeteckningarna kommit till användning i de personalförteckningar, som genom propositionen nr 235 framlagts för riksdagens godkännande. Jämväl de föreslagna ändringarna i pensionsreglementena ha föreslagits skola träda i kraft den 1 juli 1943. I propositionen nr 235 har emellertid förutsatts, att intill dess försvarets sjukvårdsförvaltning organiserats, vilket icke beräknats kunna ske från och med början av budgetåret 1943/44, den medelst fullmakt tillsatta, hittills i nuvarande lönegraden Cb 3 uppförda beställningen såsom generalfältläkare skall vara placerad i nya lönegraden Cb 4 för att sedermera, i och med tillsättandet av beställningen såsom generalläkare och chef för sjukvårdsförvaltningen, utgå ur personalförteckningen. Med hänsyn härtill ha i anslutning till de föreslagna ändringarna i pensionsreglementena meddelats övergångsbestämmelser av innebörd, att för beställningen såsom generalfältläkare skall i fråga om pensionsålder, tjänste- och familjepensionsavdrag samt tjänste- och familjepensionsunderlag gälla

vad i reglementena i deras lydelse omedelbart före den 1 juli 1943 stadgats med avseende å beställning tillhörande lönegraden Cb 3 militära avlöningsreglementet.

De under ifrågavarande punkt framlagda förslagen avse i huvudsak en teknisk omläggning, föranledd av den ändrade utformning löneplanerna Ob och Cb enligt propositionen nr 285 skola erhålla. Sistnämnda proposition har tillstyrkts av statsutskottet i dess utlåtande nr 196, och vid bifall till densamma torde jämväl de här föreslagna ändringarna i pensionsreglementena böra vidtagas. *Utskottet.*

4. Vissa frågor rörande tjänstårsberäkning.

Enligt 17 § 1 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet må såsom tjänstår tillgodoräknas tid före pensionsålderns inträde, under vilken tjänsteman varit underkastad reglementet. Vid tjänstårsberäkningen skall dock avdrag göras för tid, under vilken ledighet av visst slag åtnjutits. Enligt 17 § 2 mom. må såsom tjänstår jämväl tillgodoräknas tid, varunder tjänsteman varit underkastad andra tjänstepensionsbestämmelser, i den omfattning sådan tid fått tillgodoräknas enligt berörda bestämmelser med därtill hörande övergångsstadganden, m. m. Reservstatstid må likväl tillgodoräknas endast i den mån i reglementet meddelade särskilda bestämmelser därtill föranleda. Sådana bestämmelser finnas meddelade i 31 § 2 punkten b) med avseende å beställningshavare, som avses i militära avlöningsreglementet eller manskapsavlöningsreglementet och som från reservstat övergått till beställning på aktiv stat; sådan beställningshavare må såsom tjänstår tillgodoräknas den tid, varunder han fullgjort tjänstgöring i reservstatsbeställningen, ävensom av tid i övrigt, varunder beställningshavaren tillhört reservstaten, den del Kungl. Maj:t bestämmer.

17 § 3 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet innehåller, att på prövning i den ordning Kungl. Maj:t föreskriver beror, om och i vad mån såsom tjänstår må tillgodoräknas tid varunder tjänsteman, i andra fall än i 1 och 2 mom. avses, fullgjort arbete eller uppdrag i eller utom statens tjänst. Delvis såsom undantag från denna bestämmelse om prövning i varje särskilt fall finnas vissa tillgodoräkningsbestämmelser för beställningshavare vid försvarsväsendet meddelade i 31 § 2 punkten.

Bestämmelserna i 17 § 4 mom. avse att reglera tjänstårsberäkningen i sådant fall, där en tjänsteman samtidigt innehaft mer än en med tjänstepensionsrätt förenad befattning. I princip få de parallella tjänståren sammanräknas, dock med viss maximering.

I propositionen nr 286 har 17 § 3 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet föreslagits skola erhålla en på sådant sätt jämkad avfattning, att på prövning i den ordning Kungl. Maj:t föreskriver beror, om och i vad mån tid, varunder tjänsteman fullgjort arbete eller uppdrag i eller utom statens tjänst, må tillgodoräknas såsom tjänstår, där sådan tillgodoräkning ej är medgiven enligt särskilt stadgande. Beträffande skälen härför anföres i propositionen följande.

Av den nuvarande avfattningen framgår ej fullt klart, huruvida Kungl. Maj:t äger medgiva tillgodoräkning av sådan tid, varunder tjänsteman in-

nehaft med tjänstepensionsrätt enligt allmänna tjänstepensionsreglementet eller andra tjänstepensionsbestämmelser förenad befattning men som ej må tillgodoräknas på grund av bestämmelser i 1 och 2 mom. I regel bör väl tillgodoräkning såsom tjänstår för statlig pensionsförmån ej få ske av tid, varunder befattningshavare åtnjutit sådan ledighet, som avses i pensionsreglementenas bestämmelser om avdrag vid tjänstårsberäkningen. Inom vissa grenar av den offentliga förvaltningen förekommer emellertid en uppdelning mellan stat och kommun, varvid ej sällan innehavare av till den statliga förvaltningen hörande, pensionsberättigande tjänst av statsmyndighet förordnas att uppehålla befattning inom kommunens förvaltningsområde. Exempel härå föreligger, där hovrätt förordnar innehavare av pensionsberättigande befattning vid det statliga domstolsväsendet att tjänstgöra såsom borgmästare eller rådman i stad med egen jurisdiktion eller där justitiekanslern förordnar innehavare av pensionsberättigande befattning inom det statliga åklagarväsendet att uppehålla stadsfiskalsbefattning. För dessa och liknande fall synes önskvärt, att möjlighet hålles öppen att — på samma sätt som där förordnandet å den icke statliga befattningen föregått tillträdande av pensionsberättigande statstjänst — efter prövning av föreliggande omständigheter medgiva tillgodoräkning.

Under denna punkt i propositionen har vidare lämnats en sammanfattande redogörelse för vissa under punkten 6 närmare behandlade frågor rörande rätt att såsom tjänstår tillgodoräkna tid, varunder beställning å reservstat innehafts.

Utskottet. Utskottet har icke funnit något att erinra emot att den i propositionen förordade jämkningen vidtages i 17 § 3 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet och att sålunda Kungl. Maj:t erhåller befogenhet medgiva tillgodoräkning såsom tjänstår av tid, då befattningshavare innehaft pensionsberättigande anställning utan att på grund därav äga tjänstårsberäkningsrätt. Såsom i propositionen anförts, bör emellertid denna befogenhet utnyttjas endast i vissa specialfall.

Till frågan om tjänstårsberäkning för reservstatstid återkommer utskottet under punkten 6.

5. Pensionsreglering för häradshövdingar.

Allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena ha hittills icke ägt tillämpning å häradshövdingarna. För dessa gäller i tjänstepensionshänseende lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänstinnehavares rätt till pension. I familjepensionshänseende voro häradshövdingarna intill statens övertagande den 1 juli 1937 av civilstatens änke- och pupillkassa delaktiga i denna kassa, och för de häradshövdingar, som ägt sådan delaktighet, gälla numera bestämmelserna i kungörelsen den 4 juni 1937, nr 356. För andra häradshövdingar regleras familjepensionsförhållandena genom kungörelsen den 4 juni 1937, nr 357. Samtliga häradshövdingar äro vidare jämte landssekreterare och landskamrerare skyldiga att tillhöra en för dem

gemensam enskild pensionsförening för understöd åt deras änkor och oförsörjda barn.

Vid 1942 års riksdag (prop. nr 252; r. skr. nr 488) ha godkänts vissa huvudgrunder för en omorganisation från och med den 1 juli 1943 av domsagoförvaltningen m. m., bland annat innebärande en omreglering av häradshövdingarnas avlöningsförhållanden. Enligt förslag i den till innevarande års riksdag avlåtna propositionen nr 198 angående vissa anslag till bland annat häradsrätterna samt i propositionen nr 285 med förslag till vissa ändringar i civila avlöningsreglementet m. m. skall civila avlöningsreglementet från och med den 1 juli 1943 äga tillämpning å häradshövdingarna, vilka därvid skola tillhöra lönegraden B 2. Därmed bliva häradshövdingarna underkastade allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena.

Då 1907 års civila pensionslag icke skall äga tillämpning å häradshövding, som blir underkastad civila avlöningsreglementet, har i propositionen nr 286 föreslagits en sålunda ändrad lydelse av 2 § nämnda lag, att från dennas tillämpning undantages — förutom statsrådsämbete samt befattning, som är uteslutande prästerlig — befattning, som avses i allmänna tjänstepensionsreglementet eller andra efter lagens ikraftträdande av Kungl. Maj:t och riksdagen antagna tjänstepensionsbestämmelser.

Vid allmänna tjänstepensionsreglementets tillämpning å häradshövdingarna skall enligt vad i propositionen nr 252/1942 förordats gälla en särskild övergångsanordning i fråga om åldersgränsen för häradshövdings avgångsskyldighet. Enligt civila pensionslagens nuvarande lydelse är häradshövding på samma sätt som enligt allmänna tjänstepensionsreglementet i regel avgångsskyldig först vid 67 års ålder men pensionsberättigad vid avgång, som sker då han fyllt 65 år. I denna lydelse, som civila pensionslagen erhållit genom lag den 30 juni 1934, är den emellertid endast tillämplig å häradshövding, som utnämnts eller erhållit transport efter den 30 juni 1935 eller ock anmält, att den nya lydelsen må tillämpas på honom. Annan häradshövding är avgångsskyldig först vid fyllda 70 år och pensionsberättigad vid avgång som sker då han fyllt 67 år. Med biträdande av ett av 1937 års domsagoutredning framställt förslag förordades i 1942 års proposition, att häradshövdingar tillhörande sistnämnda kategori skulle, om de överginge på den nya lönestaten och därmed bleve underkastade allmänna tjänstepensionsreglementet, under en övergångstid av 6 år få bibehållas vid en högre åldersgräns för avgångsskyldigheten än som följde av reglementets bestämmelser. Sålunda skulle åldersgränsen bibehållas vid 70 år under de två åren närmast efter den nya lönestatens ikraftträdande samt därefter utgöra 69 år under två år och 68 år under de därpå följande två åren. Sänkningen av åldersgränsen till 67 år avsågs skola bliva fullt genomförd den 1 juli 1949. Mot vad sålunda anfördes framställde riksdagen icke någon erinran.

Enligt allmänna tjänstepensionsreglementet är domare avgångsskyldig med rätt till ålderspension innan han uppnått 67 års ålder, om han under tillhopa sex månader efter pensionsålderns inträde åtnjutit tjänstledighet av annan anledning än för fullgörande av offentligt uppdrag. Även 1907 års

civila pensionslag innehåller såväl i den före den 1 juli 1935 som den därefter gällande lydelsen vissa liknande undantagsföreskrifter, vilka emellertid äro av delvis annan innebörd. Att på grund härav meddela någon övergångsbestämmelse till allmänna tjänstepensionsreglementet i anslutning till dettas ikraftträdande för häradshövdingarna har likväl icke ifrågasatts.

I propositionen nr 286 har anförts, att den av 1942 års riksdag i princip beslutade övergångsanordningen i fråga om åldersgränsen för häradshövdings avgångsskyldighet lämpligen borde komma till uttryck genom en särskild föreskrift i den författning om ändringar i allmänna tjänstepensionsreglementet, som betingades av de i annat sammanhang förordade förslag, vilka berörde reglementet. Denna föreskrift syntes med en av tekniska skäl vidtagen jämkning böra erhålla den utformningen, att häradshövding, för vilken pensionslagen omedelbart före den 1 juli 1943 gällt i sin lydelse före den 1 juli 1935, äger kvarstå i tjänst intill fyllda 70 år, om han den 1 juli 1943 eller dessförinnan fyllt 67 år, intill fyllda 69 år, om han vid sistnämnda tidpunkt fyllt 64 men ej 67 år, och intill fyllda 68 år, om han vid samma tidpunkt fyllt 61 men ej 64 år, dock att härigenom icke göres ändring i den jämlikt allmänna tjänstepensionsreglementet gällande avgångsskyldigheten för den, som under tillhopa sex månader efter pensionsålderns inträde åtnjutit tjänstledighet av annan anledning än för fullgörande av offentligt uppdrag. Med denna utformning bleve sänkningen av åldersgränsen till 67 år genomförd den 1 juli 1950.

Vid allmänna familjepensionsreglementets tillämpning beträffande nuvarande häradshövdingar komma vissa från reglementet avvikande föreskrifter att tillämpas jämlikt 2 punkten av de vid reglementet fogade övergångsbestämmelserna. I propositionen nr 286 har uttalats, att häradshövdingarnas skyldighet att tillhöra enskild pensionsinrättning skall bortfalla i och med inordnandet under allmänna familjepensionsreglementet.

Utskottet. I enlighet med det i propositionen nr 198 framställda förslaget har riksdagen numera beslutat, att häradshövding skall tillhöra lönegraden B 2 civila avlöningsreglementet (r. skr. nr 290). De i anslutning härtill under förevarande punkt i propositionen nr 286 framlagda förslagen ha icke föranlett erinran från utskottets sida. Utskottet vill sålunda icke motsätta sig den något utvidgade övergångsanordning, som propositionen nr 286 innefattar i förhållande till vad som förutsattes vid föregående års proposition och riksdagsbeslut i ärendet.

6. Pensionsreglering för personal tillhörande krigsmaktens reservstater.

Allmänna tjänstepensionsreglementet är för närvarande icke tillämpligt beträffande beställningshavare å reservstat vid försvarsväsendet. Tjänstepensionsbestämmelserna för dessa beställningshavare finnas intagna i de för-

fattningar, som reglera reservstaternas organisation, beställningshavarnas avlöning m. m. Dessa författningar äro förordningarna den 23 juli 1936 (nr 474 och 476) angående arméns reservstater och angående kustartilleriets reservstat. Å reservstatspensionerna utgå dyrtidstillägg och för närvarande även kristillägg.

I familjepensionshänseende är reservstatspersonalen liksom personalen på aktiv stat underkastad allmänna familjepensionsreglementet.

I propositionen nr 143 har framlagts förslag till ändringar i åtskilliga hänseenden beträffande reservstatspersonalens avlöningsvillkor m. m. och i samband därmed även till nya tjänstepensionsbelopp för denna personal. Reservstatspersonalens tjänstepensionsbestämmelser ha emellertid förutsatts skola utbrytas ur den författning, varigenom reservstaternas organisation och personalens avlöningsförhållanden m. m. regleras, och i stället inordnas i allmänna tjänstepensionsreglementet. Förslag till de ändringar, som böra vidtagas i allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena med hänsyn till reservstatspersonalens inordnande under förstnämnda reglemente, ha framlagts i propositionen nr 286.

I den mån ej annat särskilt angives, hänför sig den av utskottet i det följande lämnade redogörelsen till de förslag, som framlagts i propositionen nr 286.

Tjänstepensionsreglementet. *Föredragande departementschefen* har anfört följande allmänna synpunkter på frågan om tjänstepensionsreglering för reservstatspersonalen:

De nu gällande bestämmelserna om reservstatspensioner förete betydande avvikelser från stadgandena i allmänna tjänstepensionsreglementet. I viss utsträckning bero dessa avvikelser på reservstatspersonalens säregna anställnings- och avlöningsförhållanden. I den mån detta är fallet böra även efter reservstatspersonalens inordnande under allmänna tjänstepensionsreglementet gälla specialbestämmelser för denna personal. För vissa av de nu föreliggande olikheterna i pensionshänseende mellan reservstatspersonal och andra statstjänstemän saknas emellertid bärande reella skäl. Den omständigheten, att pensionsbestämmelserna för reservstatspersonalen meddelats fristående från de pensionsförfattningar, som utgjort deras förebild, har föranlett, att dessa bestämmelser erhållit en jämförelsevis summarisk utformning. Vidare innefattar allmänna tjänstepensionsreglementet en modernisering av pensionslagstiftningen, som hittills icke erhållit motsvarighet i reservstatsförordningarna. De avvikelser från allmänna tjänstepensionsreglementets stadganden, som ha sin grund i dylika förhållanden, böra självfallet icke bibehållas.

Reservstatspersonalens inordnande under allmänna tjänstepensionsreglementet har departementschefen funnit icke påkalla annan ändring i de allmänna bestämmelser, vilka ingå såsom en första avdelning av reglementet, än att där bör angivas, att reglementet äger tillämpning å ordinarie beställningshavare tillhörande krigsmaktens reservstater. De uppgifter i fråga om reservstatspersonalens pensionering, som hittills åvilat arméförvaltningens civila departement och marinförvaltningen, komme att överflyttas till statskontoret, vilket förutsatts i den till innevarande års riksdag avlåtna

propositionen nr 180 angående organisationen av försvarsväsendets centrala förvaltning (sid. 275).

Under allmänna tjänstepensionsreglementets andra avdelning, vilken upptager bestämmelser om tjänstepensionsavdrag, ha föreslagits vissa till årsbeloppet fastställda pensionsavdrag för reservstatspersonalen. Under det att pensionsavdragen enligt gällande reservstatsbestämmelser i alla pensionslägen utgöra 3 procent av pensionsunderlagen, ha i propositionen föreslagits tjänstepensionsavdrag beräknade med utgångspunkt från den relation mellan pensionsavdrag och pensionsunderlag, som gäller för annan under allmänna tjänstepensionsreglementet inordnad personal. För belysande av innebörden härav har i propositionen angivits, att avdragsbeloppen komma att utgöra 3.0 och 3.4 procent av pensionsunderlaget för underofficerare tillhörande löneklasserna 1 och 7 samt 3.2 och 5.6 procent av pensionsunderlaget för officerare tillhörande löneklasserna 4 och 15.

Beträffande frågan, på vad sätt olika löneställningar för reservstatspersonalen böra betecknas, har departementschefen förutsatt, att lönegrads- och löneklassbeteckningar genomgående komma till användning i den blivande nya reservstatsförordningen. För de beställningshavare, som enligt hittillsvarande terminologi hänförts till lönegrader och löneklasser med någon av beteckningarna Oa, UO och Ca, åtföljd av nummer, borde annan ändring härvid ej vidtagas, än att beteckningen Rs fogades till litterabeteckningarna för undvikande av sammanblandning med militära avlöningsreglementets motsvarande beteckningar. För överstebeställning borde löneställningen betecknas med lönegrad OaRs 6, löneklass 15, och för generalmajorsbeställning med lönegrad och löneklass ObRs utan nummerbeteckning.

De i allmänna tjänstepensionsreglementets tredje avdelning innefattade bestämmelserna om ordinarie tjänstemans skyldighet att avgå m. m. ha föreslagits skola erhålla tillämpning även beträffande beställningshavare å reservstat. I fråga om de pensionsåldrar, som för framtiden böra gälla för beställningshavare å reservstat, har departementschefen biträtt ett av särskilda sakkunniga framlagt förslag, enligt vilket beställningshavare å reservstat skola vara underkastade enahanda bestämmelser, som gälla för innehavare av motsvarande beställningar på aktiv stat, därvid pensionsåldern för generalmajor på reservstat liksom för närvarande anknytes till en levnadsålder av 60 år. Pensionsåldern för beställningshavare på reservstat borde inträda halvårsvis den 1 april och den 1 oktober liksom hittills varit fallet för såväl dessa beställningshavare som beställningshavare på aktiv stat.

I fråga om förutsättningarna för rätt att komma i åtnjutande av pension skilja sig gällande reservstatsbestämmelser från allmänna tjänstepensionsreglementets stadganden huvudsakligen i två avseenden. Å ena sidan äger beställningshavare å reservstat, i motsats till exempelvis beställningshavare å aktiv stat, rätt till pension vid frivillig avgång ur tjänst före uppnådd pensionsålder, såframt han uppnått den för lägre beställning föreskrivna pensionsåldern. Å andra sidan saknas för reservstatsperso-

nal sådan möjlighet att vid förtidsavgång erhålla förtidspension, som föreligger för andra tjänstemän. I propositionen har föreslagits, att dessa olikheter icke skola bibehållas. Departementschefen har erinrat om att bestämmelsen om rätt till pension vid frivillig avgång har sin upprinnelse i en motsvarande föreskrift i det för beställningshavare på aktiv stat tidigare gällande cirkuläret den 22 juni 1877 (nr 22) angående ny pensionsreglering för armén, vilken föreskrift upphört att gälla i samband med ikraftträdandet av 1935 års militära tjänstepensionsreglemente och icke erhållit någon motsvarighet vare sig i nämnda reglemente eller i allmänna tjänstepensionsreglementet. I stället har åt Kungl. Maj:t inrymts befogenhet att under vissa förutsättningar — bland annat att avgången icke är stridande mot statens intressen — medgiva förtidsavgående beställningshavare rätt till förtidspension, varjämte beställningshavare, som avgår utan rätt till pension, beretts möjlighet att erhålla en — såsom pension ej betecknad — livränta. Skälen för denna omläggning vore tillämpliga även i fråga om beställningshavare å reservstat.

Beträffande pensionens storlek följer av reservstatspersonalens inordnande under allmänna tjänstepensionsreglementet, att pensionen kommer att bestå av grundbelopp och rörligt tillägg. Vidare kommer grundbeloppet att — i motsats till vad hittills varit fallet beträffande reservstatspensionerna — göras beroende av, förutom det tillämpliga pensionsunderlaget, jämväl pensioneringsanledningen och antalet tjänstår.

Vad först angår pensionsunderlagen, må framhållas, att reservstatspersonalens löner och pensioner i stort sett avvägts i viss relation till de för personalen å aktiv stat fastställda motsvarande förmånerna. Reservstatspensionerna ha i sort sett avvägts att motsvara 90 procent av lönerna å reservstat, innebärande att pensionen i en viss beställning å reservstat i princip motsvarar den före senaste pensionsreglering utgående pensionen i närmast lägre tjänstegrad å aktiv stat. Reservstatslönerna äro genomsnittligt sett tillmätta på det sätt, att de motsvara ungefär 60 procent av de i 1927 års officersavlöningsreglemente upptagna lönebeloppen å A-ort i motsvarande beställning å aktiv stat. Någon reglering av reservstatslönerna i anslutning till 1939 års militära lönereglering har icke ägt rum.

I propositionen nr 143 har anmälts förslag i fråga om löne- och pensionsförmåner för reservstatspersonalen, avgivna av 1942 års reservbefälssakkunniga och av försvarsväsendets lönenämnd i dennas yttrande över de sakkunnigas förslag. *De sakkunnigas förslag* innebär en viss reell löne- och pensionsförbättring för reservstatspersonalen. För de högre reservstatsbeställningarna skulle pensionerna sammanfalla med pensionsbeloppen i närmast lägre grader å aktiv stat, medan lönebeloppen skulle överstiga pensionerna med 5 procent; för övriga beställningar å reservstat skulle de löne- och pensionsbelopp, som erhölles med tillämpning av nuvarande relationstal mellan reservstatslön och lön enligt militära avlöningsreglementet, respektive mellan reservstatslön och pension, förhöjas med i genomsnitt 5 procent. *Lönenämnden* har ifrågasatt nödvändigheten av så omfattande förbättringar, som följde av sakkunnigförslaget. Lönenämnden, som föreslagit, att reservstats-

lönerna skola — med vissa mindre avvikelser inom regementsofficersgraderna — motsvara 60 procent av de enligt militära avlöningsreglementet utgående lönerna å A-ort, har funnit den nuvarande beräkningsgrunden för pensionerna — enligt vilken dessa fastställts att motsvara genomsnittligt sett 90 procent av reservstatslönerna — alltjämt böra äga principiell giltighet, även om därmed följde, att reservstatspensionerna komme att understiga pensionsbeloppen i närmast lägre grader å aktiv stat. Bärande skäl att i fortsättningen upprätthålla den hittillsvarande relationen mellan reservstatspension och pension å aktiv stat syntes nämligen icke vara för handen, då pensionsförmånerna för den aktiva personalen vid senaste pensionsreglering utmätts med utgångspunkt från C-ort i stället för, såsom tidigare, A-ort; någon anledning att vidtaga motsvarande omläggning beträffande reservstatspersonalen funnes icke. Då rörligt tillägg och kristillägg avsåges skola utgå å reservstatspensionerna efter samma grunder, som gälla för beräkning av tillägg å den aktiva personalens motsvarande förmåner, borde såsom utgångspunkt vid en jämförelse mellan gällande och av lönenämnden föreslagna pensionsbelopp lämpligen räknas med nuvarande belopp ökade med 12 procent eller samma procenttal, varmed dyrtidstillägg inarbetats i pensionerna vid senaste allmänna pensionsreglering. Vid inräknande av dyrtidstillägg i reservstatslönerna efter 10 procent och i reservstatspensionerna efter 12 procent komme emellertid nuvarande reservstatspension att motsvara icke 90 utan 91.636 procent av reservstatslönen. För att efter övergången till systemet med rörligt tillägg erhålla samma relation mellan lön och pension som för närvarande hade lönenämnden fördenskull grundat sina beräkningar av reservstatspensionerna på procenttalet 91.636.

De av lönenämnden föreslagna pensionsbeloppen framgå av en å sid. 114 i propositionen nr 143 intagen tabell.

Den i propositionen nr 143 förordade pensionsunderlagsskalan överensstämmer med den av lönenämnden föreslagna. I propositionen nr 286 ha samma belopp upptagits, därvid dock de belopp, som icke äro i helt krontal jämnt delbara med 12, föreslagits jämkade uppåt för vinnande av sådan delbarhet.

Reservstatspersonalens inordnande under allmänna tjänstepensionsreglementet har ansetts böra medföra vissa ändringar i pensionsreglementenas regler om tjänstårsberäkning. Härom har departementschefen i propositionen nr 286 anfört följande.

Såsom tjänstår bör beställningshavare å reservstat äga tillgodoräkna dels den tid, han kunnat tillgodoräkna vid övergången till reservstaten, dels ock den tid han tillhört denna. Härför påkallas en ändring i 31 § 2 punkten allmänna tjänstepensionsreglementet, varigenom de i detta författningsrum meddelade bestämmelserna om tillgodoräkning av bland annat manskapstid för i militära tjänstepensionsreglementet avsedda beställningshavare bringas i tillämpning även å reservstatspersonal. Å andra sidan böra i 17 § reglementet vidtagas vissa jämkningar i syfte att förebygga, att reservstatspersonalens inordnande under reglementet skall medföra att reservstatstid — i motsats till vad hittills gällt — får i full omfattning tillgodoräknas såsom tjänstår

för den, som innehaft beställning å reservstat men före pensionsålderns inträde övergått till beställning å aktiv stat vid försvarsväsendet eller till civil befattning. För sådan befattningshavare bör emellertid få tillgodoräknas den del av reservstatstiden, varunder han tjänstgjort i reservstatsbeställningen, eller den större del därav, som Kungl. Maj:t medgiver. Såvitt angår den, som övergått till civil befattning, innebär detta en utvidgning av tjänstårsberäkningsrätten, då nämligen civil befattningshavare för närvarande ej äger räkna reservstatstid såsom tjänstår; en sådan jämkning förordades av arméförvaltningen i ämbetsverkets yttrande över det av 1938 års pensionssakkunniga avgivna betänkandet med förslag till allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen. Jämkningen bör erhålla motsvarighet i 14 § folkskolans tjänstepensionsreglemente.

Allmänna tjänstepensionsreglementets bestämmelser om beräkning av ålders-, invalid- och förtidspensions grundbelopp ha föreslagits skola gälla även för beställningar å reservstat. För dylika beställningar borde jämväl krävas samma antal tjänstår för hel pension som för motsvarande beställningar å aktiv stat.

En olikhet föreligger mellan allmänna tjänstepensionsreglementets regel för beräkning av sjukpensionens grundbelopp och motsvarande för reservstatspersonal gällande bestämmelser. Enligt 20 § allmänna tjänstepensionsreglementet skall sådant grundbelopp på samma sätt som ålderspensions grundbelopp fastställas på grundval av det tillämpliga pensionsunderlaget samt förhållandet mellan vid avgången tillgodoräkningsbart och för hel pension erforderligt antal tjänstår; grundbeloppet skall dock utgöra lägst 75 procent av pensionsunderlaget, i den mån beloppet icke därigenom överstiger grundbeloppet av den ålderspension, som skulle ha tillkommit vederbörande tjänsteman, om han kvarstått i sin befattning intill pensionsålderns inträde. Enligt gällande reservstatsbestämmelser utgår däremot oavkortad pension även vid sjukpensionering. Till stöd för bibehållande av denna för reservstatspersonalen gynnsammare avvägning av sjukpensionen i förhållande till pensionsunderlaget har departementschefen ansett kunna anföras, att redan pensionsunderlaget för reservstatspersonalen är avvägt med hänsyn till att vederbörande före pensionsåldern lämnat den aktiva tjänsten. I anslutning därtill har i propositionen föreslagits, att grundbeloppet av sjukpension för beställningshavare å reservstat i princip skall sammanfalla med grundbeloppet av den ålderspension, som skulle ha tillkommit beställningshavaren, om han under oförändrade förhållanden kvarstått i sin beställning intill pensionsålderns inträde. Sjukpensionens grundbelopp skall emellertid icke få överstiga grundbeloppet av den sjukpension, som skulle ha tillkommit beställningshavaren, om han intill avgången innehaft beställning å aktiv stat inom lönegrad motsvarande den, till vilken hans reservstatsbeställning är hänförd. Vad särskilt angår beställning såsom generalmajor å reservstat, skall sådan beställning i nu förevarande hänseende anses motsvara beställning å aktiv stat i lönegrad Ob 2 militära avlöningsreglementet.

De i femte avdelningen av allmänna tjänstepensionsreglementet införda bestämmelserna om tjänstelivränta, de i sjätte avdelningen upptagna

föreskrifterna med avseende å sammanträffande av förmåner ävensom reglementets föreskrifter om skyldighet för ordinarie beställningshavare, som är att hänföra till militär eller civilmilitär personal, att efter avgång med ålders- eller förtidspension tillhöra reserv ha föreslagits skola erhålla tillämpning beträffande reservstatspersonalen.

Beträffande vissa föreslagna övergångsbestämmelser torde få hänvisas till propositionen, sid. 40 och 41. Här må allenast nämnas, att de nya avlönings- och pensionsbestämmelserna för beställningshavare å reservstat icke avsetts skola bliva tillämpliga å den, som valt att alltjämt vara underkastad de äldre avlöningsföreskrifterna.

Familjepensionsreglementet. Såsom förut nämnts är reservstatspersonalen för närvarande inordnad under allmänna familjepensionsreglementet. Då allmänna tjänstepensionsreglementet hittills icke varit tillämpligt å reservstatspersonalen, ha i familjepensionsreglementet för vissa fall meddelats särskilda föreskrifter för denna personal. Vid reservstatspersonalens inordnande under allmänna tjänstepensionsreglementet bliva dessa särskilda föreskrifter obehövliga. I propositionen nr 286 ha med hänsyn härtill föreslagits ändringar i 1 § 1 mom., 7 § 1 mom. och 10 § 1 mom. familjepensionsreglementet. Vidare ha jämkningar föreslagits i 12 § allmänna familjepensionsreglementet och 12 § folkskolans familjepensionsreglemente i syfte att den omfattning, vari reservstatstid får tillgodoräknas såsom tjänstår för den, som från beställning å reservstat övergått till beställning på aktiv stat eller civil befattning, skall bliva densamma i tjänste- och familjepensionsavseende.

För befattningshavare å reservstat tillämpas för närvarande i princip det familjepensionsunderlag, som gäller för innehavare av motsvarande beställning på aktiv stat, dock lägst det underlag, som för vederbörande beställningshavare gällt omedelbart före överflyttningen till reservstat. I enlighet härmed tillämpas för generalmajors-, majors-, fältläkar- och regementsläkarbeställningar å reservstat, vilka kunna rekryteras antingen från motsvarande eller närmast lägre beställning på aktiv stat, samma familjepensionsunderlag som gälla för respektive lönegraderna Ob 3, Oa 4, Ca 28 och Ca 26 militära avlöningsreglementet. För innehavare av överstebeställning å reservstat tillämpas, om han å den aktiva staten tillhört lönegrad Oa 5 eller Oa 6, det för sistnämnda lönegrad gällande familjepensionsunderlaget men om han å aktiv stat tillhört Ob-löneplanen det för honom omedelbart före överflyttningen gällande beloppet. I fråga om annan beställningshavare å reservstat tillämpas det familjepensionsunderlag, som vid tiden för överflyttningen till reservstat varit för honom gällande, eller, såvitt angår den som vid överflyttningen innehade furirsbeställning på aktiv stat, ett familjepensionsunderlag av 792 kronor. Familjepensionsavdragen äro avvägda efter samma grunder för reservstatspersonal som för annan personal.

I propositionen nr 286 har departementschefen anfört, att det måhända kunde ifrågasättas, huruvida tillräcklig anledning förelåge att för reserv-

statspersonalen avväga familjepensionsnivån med utgångspunkt från förhållandena å aktiv stat, då tjänstepensionsnivån avvägts på grundval av förhållandena å reservstaten. Departementschefen har emellertid förklarat sig icke vara beredd att nu föreslå någon principiell förändring i fråga om reservstatspersonalens familjepensionering. Den jämkningen borde likväl vidtagas, att för generalmajorsbeställning å reservstat fastställdes samma familjepensionsunderlag och familjepensionsavdrag som för beställning på aktiv stat tillhörande lönegrad Ob 2 — ej såsom nu Ob 3 — militära avlöningsreglementet. Avgörande härför vore, att tjänstepensionsunderlaget för generalmajor å reservstat avvägts med utgångspunkt från lönen för beställningshavare på aktiv stat i lönegraden Ob 2.

I anslutning till ändringarna i allmänna familjepensionsreglementet och folkskolans familjepensionsreglemente ha föreslagits vissa övergångsbestämmelser, för vilkas innebörd redogörelse lämnats å sid. 42 i propositionen nr 286.

I den i anledning av propositionen nr 143 väckta *motionen II: 326* har hemställts, att riksdagen måtte besluta giva Kungl. Maj:t rätt att efter ansökan i varje särskilt fall pröva, huruvida från reservstat pensionsavgångna äldre officerare och underofficerare, vilka under krigsåren varit inkallade under avsevärdare tid till beredskapstjänst, kunna komma i åtnjutande av högre pension.

Till stöd därför har anförts i huvudsak följande.

För närvarande finnes det ett flertal pensionsavgångna äldre, före detta reservstatsofficerare och reservstatsunderofficerare, vilka övergått till reservstat enligt 1914 års bestämmelser och vilka nu åtnjuta pension antingen efter dåvarande bestämmelser, om de pensionerats från reservstat före ikraftträdandet av 1936 års reservstatsförordning, eller efter bestämmelserna i denna förordning, om de pensionerats efter dess ikraftträdande. Många av dessa officerare och underofficerare ha varit inbeordrade till beredskapstjänstgöring i oavbruten eller så gott som oavbruten följd sedan krigsutbrottet. Detta gäller framför allt välmeriterad och fullt tjänstduglig sådan personal. Sina civila anställningar ha åtskilliga fått lämna, och när de en gång åter bli frikallade från militärtjänstgöringen, ha de nått en så hög ålder, att svårigheter uppstå för dem att erhålla ett arbete, som giver dem det nödiga tillskottet till den mycket låga reservstatspensionen. Inte minst med hänsyn till nuvarande skattetryck riskera de att råka i ekonomiskt trångmål. Med tanke både härpå och på den långvariga beredskapstjänstgöringen synes det skäligt att införa en individuell undantagsbestämmelse, utformad på så sätt att det må ankomma på Kungl. Maj:t att efter ansökan i varje särskilt fall pröva, huruvida före den nya författningens ikraftträdande från reservstat pensionsavgångna äldre officerare och underofficerare, som varit inkallade under avsevärdare tid till beredskapstjänst under nu pågående krig, må, ehuru deras pensioner redan blivit fastställda, kunna komma i åtnjutande av högre pension, antingen genom att bliva överförda till den nya reservstatsförordningen eller genom uppflyttning i högre pensionsklass enligt den äldre reservstatsförordningen eller genom båda dessa sätt i förening.

Till stöd härför må särskilt framhållas, att all denna pensionsavgångna reservstatspersonal, som under inkallelse kommit i åtnjutande av krigslön, måst vidkännas pensionsavdrag enligt bestämmelser i krigsavlöningsregle-

mentet, motsvarande de för aktiv personal i samma löneklass gällande. Denna personal får alltså, fastän den en gång fullgjort alla sina egna skyldigheter beträffande reservstatspensionen, ånyo betala pensionsavgifter och detta för en pension, som den aldrig kan komma i åtnjutande av.

Utskottet. Förslaget att nu inordna reservstatspersonalen under allmänna tjänstepensionsreglementet på motsvarande sätt som den redan tidigare inordnats under allmänna familjepensionsreglementet finner utskottet vara ägnat att medföra beaktansvärda fördelar ur systematiska och andra synpunkter, varför utskottet biträder förslaget. De reella frågor, som möta vid den avsedda tjänstepensionsregleringen, avse främst vilka tjänstepensionsunderlag, som böra gälla för ifrågavarande personalgrupp, och vilka specialbestämmelser, som böra meddelas i pensionsreglementet med avseende å reservstatspersonalen.

Såsom av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår, ha två alternativa grunder för tjänstepensionsunderlagens avvägning varit föremål för övervägande. Enligt det ena alternativet skulle reservstatspensionen i princip ställas i viss relation till de pensionsförmåner, vilka tillkomma beställningshavare på aktiv stat. Det andra alternativet innebär, att pensionerna för reservstatspersonal liksom för annan personal skola fastställas i viss relation till den lön, som tillkommit samma personal. Cheferna för finans- och försvarsdepartementen ha i propositionerna nr 169 och 286 förordat en lösning enligt det senare alternativet, därvid relationen mellan reservstatspension och reservstatslön skulle, i viss anslutning till vad som tidigare gällt på detta område, utgöra något över 91 procent. Utskottet, som jämväl anser den sålunda föreslagna grunden äga principiella företräden, har funnit de med tillämpning av densamma beräknade pensionsunderlagen väl avvägda och tillstyrker därför förslagens genomförande.

I propositionen nr 286 ha föreslagits särskilda grunder för beräkning av sjukpensions grundbelopp, såvitt angår beställningshavare å reservstat. Sådant grundbelopp skall i princip sammanfalla med grundbeloppet av den ålderspension, som skulle ha tillkommit beställningshavaren, om han under oförändrade förhållanden kvarstått i sin beställning intill pensionsålderns inträde, allenast med den jämkningen att sjukpensionens grundbelopp icke må överstiga grundbeloppet av den sjukpension, som skulle ha tillkommit beställningshavaren, om han intill avgången innehaft beställning å aktiv stat inom lönegrad motsvarande den, till vilken hans reservstatsbeställning är hänförd. Utskottet anser det i och för sig kunna ifrågasättas, huruvida icke en viss reduktion härutöver kunde vara motiverad i vissa fall, där beställningshavaren vid sjukpensioneringen endast kan tillgodoräkna ett fåtal tjänstår, men vill, särskilt i betraktande av vad tidigare gällt för reservstatspersonalen, icke motsätta sig bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Vad i övrigt föreslagits i fråga om tjänste- och familjepensioner för beställningshavare å reservstat har icke föranlett någon erinran eller särskilt uttalande från utskottets sida. Utskottet tillstyrker sålunda pensionsregle-

ringens genomförande i enlighet med det av Kungl. Maj:t framställda förslaget.

Det i motionen II: 326 framställda förslaget finner sig utskottet böra avstyrka bland annat med hänsyn till de konsekvenser som ett bifall till förslaget skulle erhålla för andra personalgruppers vidkommande. Reservstatspersonalen kan enligt utskottets mening icke anses intaga någon sådan särställning, som kan motivera att för densamma bör införas en anordning av den i motionen avsedda innebörden. Utskottet föreslår därför, att motionen icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

7. Pensionsbestämmelser för befattningar vid försvarets läroverk.

I anslutning till beslut vid innevarande års riksdag (IV H. T., sid. 100 ff.; r. skr. nr 4) om uppförande å personalförteckning för försvarets läroverk av följande ordinarie tjänster, nämligen en befattning som rektor i lönegrad E 13, 3 befattningar såsom lektor i lönegrad A 27 samt 5 befattningar såsom adjunkt i lönegrad A 23 ha under ifrågavarande rubrik i propositionen nr 286 föreslagits vissa ändringar i allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena. Beträffande pensionsrätt för rektor vid detta läroverk ha de särbestämmelser föreslagits skola erhålla tillämpning, som för innehavare av andra rektorsbefattningar innefattas i 33 § 1, 3 och 4 punkterna i tjänstepensionsreglementet samt i 21 § familjepensionsreglementet. Vidare föreslås pensionsåldern för lärarpersonalen vid försvarets läroverk skola inträda vid utgången av respektive kalenderhalvår på samma sätt som för personal vid de allmänna läroverkens vidkommande föreskrivits i 33 § 2 punkten tjänstepensionsreglementet. Bestämmelser härom ha intagits i ett nytt moment av 31 § tjänstepensionsreglementet och i en ny paragraf i familjepensionsreglementet, betecknad såsom 20 §. Av förslaget i sistnämnda del föranledes en omnumrering av 20—25 §§ i familjepensionsreglementet ävensom en viss jämkning i lydelsen av 19 § och den för närvarande i 23 § 2 mom. innefattade föreskriften i fråga om navigationsskolorna.

Utskottet tillstyrker de i propositionen nr 286 föreslagna pensionsbestämmelserna för befattningar vid försvarets läroverk. *Utskottet.*

8. Vissa bestämmelser beträffande personal tillhörande försvarsväsendet.

I 31 § allmänna tjänstepensionsreglementet meddelas under rubriken armén, marinen och flygvapnet vissa bestämmelser innebärande tillägg till eller undantag från stadgandena i 2—5 avdelningarna av reglementet. Under förevarande punkt av propositionen nr 286 har bland annat föreslagits en ändrad uppställning av nämnda paragraf i syfte att vinna överensstämmelse

med fjärde huvudtitelns uppställning. Enligt förslaget upptagas i paragrafen samtliga de institutioner, å vilkas personalförteckningar finnas beställningshavare underkastade militära avlöningsreglementet.

I de bestämmelser, vilka nu finnas meddelade i 31 §, ha dessutom föreslagits vissa ändringar på grund av reservstatspersonalens inordnande under reglementet och av andra skäl. I avseende härå må särskilt framhållas följande.

I allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena ha meddelats vissa bestämmelser för att klarlägga huru reglementena skola tillämpas i de fall, då tjänsteman samtidigt innehar mer än en med pensionsrätt enligt reglementena förenad befattning. Med utgångspunkt från att det samtidiga tjänstinnehavet även medför rätt att erhålla avlöning å båda befattningarna har föreskrivits, att pensionsavdrag skola verkställas i båda befattningarna. I tjänstepensionsreglementet har förutsatts att pension eller livränta skall utgå för varje befattning enligt för densamma tillämpliga bestämmelser, och att särskilda familjepensionsförmåner skola utgå har uttryckligen fastslagits i familjepensionsreglementet. På de sammanträffande pensionsförmånerna bliva bestämmelserna i 29 § tjänstepensionsreglementet och 18 § 1 mom. familjepensionsreglementet tillämpliga. För två fall, där tjänsteförening sker med frånträdande av löneförmånerna för endera tjänsten, nämligen dels det fall, då ordinarie tjänsteman med frånträdande av tjänstens utövning innehar högre extra ordinarie befattning, dels ock det fall, då rektor samtidigt innehar lärarbefattning, ha meddelats bestämmelser av annat innehåll. Dessa innebära, att pensionsavdrag allenast verkställes i den befattning, för vilken pensionsunderlaget är högst, alltså i den extra ordinarie befattningen respektive rektorsbefattningen. Vidare må vid samtidig avgång från tjänsterna endast utgå *en* tjänstepension eller *en* tjänstelivränta, och då den, som i detta fall innehar familjepensionsrätt för två tjänster, avlider, äga de efterlevande endast erhålla *en* familjepension eller *en* familjelivränta. Tjänstepensionens grundbelopp, tjänstelivräntans belopp eller familjepensionstalet skall därvid utgöra det högsta av de för de särskilda tjänsterna beräknade.

Tjänsteförening av sistnämnda slag kommer vid bifall till ett förslag, framlagt i propositionen nr 235 till innevarande års riksdag angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel, att äga rum i ytterligare ett fall. Enligt vad i propositionen förordats skall efter omorganisation av arméförvaltningen den omedelbara ledningen av nämnda ämbetsverk utövas av en å arméförvaltningens personalförteckning uppförd, medelst förordnande för viss tid tillsatt souschef, vilken bör vara en av cheferna för tyg- och intendenturavdelningarna. Chefskapet för dessa avdelningar avses skola utövas av generalfälttygmästaren respektive generalintendenten, som äro tillsatta medelst fullmakt och vilkas beställningar äro uppförda å arméns personalförteckning under generalitetet. Den till souschef förordnade avdelningschefen förutsättes under tiden för förordnandet frånträda de förmåner, som äro förenade med generalfälttygmästar- eller generalintendentsbeställningen. I anslutning härtill ha i propositionen nr 286 förordats vissa special-

bestämmelser i pensionsavseende av i huvudsak samma innehåll som de för nämnda två fall meddelade föreskrifterna.

I nuvarande 31 § 3 punkten allmänna tjänstepensionsreglementet äro bestämmelser meddelade angående skyldighet för f. d. beställningshavare vid försvarsväsendet att tillhöra vederbörlig reserv. Sådan skyldighet föreligger för ordinarie beställningshavare, som är att hänföra till militär eller civilmilitär personal och avgått från tjänsten med ålders- eller förtidspension eller med förordnandepension i vissa fall. Efter inträdet i reserven föreligger skyldighet att kvarstå i denna intill fyllda 70 år för den, som innehaft beställning, för vilken gäller en pensionsålder av 65 år, eller beställning tillhörande lönegraden Ob 5, Ob 4 eller Cb 2, och intill 65 år för annan beställningshavare. Rätten att åtnjuta pension har gjorts på visst sätt beroende av denna skyldighets fullgörande. I nämnda författningsrum angives även den pensionsavgångna personalens tjänstgöringsskyldighet i reservanställningen.

I propositionen nr 286 har i anslutning till den i propositionen nr 285 föreslagna omläggningen av löneplanerna Ob och Cb militära avlöningsreglementet förordats sådan ändring i nyssnämnda föreskrift, att däri angives, att skyldighet att kvarstå i reserven intill fyllda 70 år föreligger för innehavare av beställning, för vilken gäller en pensionsålder av 65 år eller som tillsättes medelst förordnande för viss tid. Vidare har, på sätt förutsatts i propositionen nr 143 angående krigsmaktens reservpersonal, föreslagits, att de i nuvarande 31 § 3 punkten allmänna tjänstepensionsreglementet innefattade föreskrifterna om pensionsavgången militär och civilmilitär personals tjänstgöringsskyldighet skola utgå och ersättas med ett stadgande, att personalen skall ha tjänstgöringsskyldighet i enlighet med vad därom av Kungl. Maj:t stadgas.

De under förevarande punkt i propositionen nr 286 framlagda förslagen, vilka avse vissa jämkningar av reell och formell natur i de för försvarsväsendet gällande specialbestämmelserna, finner utskottet lämpliga. Utskottet får därför tillstyrka förslagens genomförande. *Utskottet.*

9. Vissa bestämmelser angående befattningshavare tillhörande poliskåren i Boden.

I enlighet med beslut vid 1942 års riksdag (prop. nr 342; r. skr. nr 458) har från och med den 1 oktober 1942 inrättats en statlig poliskår i Boden. I propositionen anmäldes bland annat förslag rörande skyldighet för befattningshavare vid poliskåren att tillhöra reserv. I ett av särskilda inom försvarsdepartementet tillkallade sakkunniga den 7 mars 1942 framlagt betänkande med förslag till omorganisation av fästningspolisen i Boden hade förordats, att personalen skulle ha skyldighet att viss tid efter inträde i pensionsåldern, förslagsvis intill 65 års ålder, kvarstå i poliskårens reserv med

skyldighet att, då Kungl. Maj:t så funne erforderligt, återinträda i tjänstgöring. Nämnda förslag biträddes av föredragande departementschefen, som särskilt framhöll, att skyldigheten för pensionerad personal att under visst antal år stå till förfogande för tjänstgöring vid poliskåren på ett lyckligt sätt löste frågan, huru vid exceptionella tillfällen en lämplig förstärkning av den aktiva polispersonalen snabbt skulle kunna genomföras. Ej heller riksdagen framställde någon erinran mot vad sålunda föreslagits.

I en den 30 juni 1942 utfärdad kungörelse om poliskåren i Boden (nr 713) har under 17 § stadgats, att poliskommissarie och lägre manlig befattningshavare vid poliskåren, som avgår vid uppnådd pensionsålder, är skyldig att intill 65 års ålder kvarstå i poliskårens reserv med skyldighet att, då Kungl. Maj:t därom förordnar, tjänstgöra vid poliskåren.

I anslutning till vad sålunda förekommit har i propositionen nr 286 förordats, att i 32 § reglementet intages ett nytt moment, betecknat 5 mom., med föreskrifter om skyldighet för vissa till kåren hörande befattningshavare att efter avgång med pension tillhöra poliskårens reserv. För dessa föreskrifter borde de bestämmelser utgöra förebild, som med avseende å beställningshavare vid försvarsväsendet meddelats i nuvarande 31 § 3 punkten tjänstepensionsreglementet. Föreskrifterna borde i enlighet därmed innebära följande. Ordinarie och extra ordinarie manlig befattningshavare i högst lönegraden A 18 eller Eo 18 skall efter avgång från tjänsten med ålders- eller förtidspension vara pliktig att inträda i poliskårens reserv och kvarstå i reserven intill fyllda 65 år med skyldighet att tjänstgöra, då Kungl. Maj:t därom förordnar. Därest sådan pensionstagare före den tidpunkt, då skyldighet att kvarstå i reserven upphör, erhåller avsked från anställningen i reserven eller, utan att ha erhållit avsked, upphör att vara svensk medborgare eller utan vederbörligt tillstånd ingår i främmande makts krigstjänst, skall gälla vad för sådant fall föreskrives i 31 § reglementet.

Utskottet. I likhet med föredragande departementschefen anser utskottet, att bestämmelserna om skyldighet att tillhöra den för poliskåren i Boden inrättade reserven böra erhålla samma innebörd som föreskrifterna om skyldighet att tillhöra krigsmaktens reserver och att bestämmelserna böra införas i allmänna tjänstepensionsreglementet. Utskottet tillstyrker sålunda de i propositionen framlagda förslagen i ämnet.

10. Pensionsförhållandena för vissa nya befattningar vid Lunds universitet.

Till de befattningar vid universiteten, som icke inordnats under 1941 års allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen, höra befattningarna vid universitetet i Lund såsom lärare i fysikalisk diagnostik, tillika överläkare vid tuberkulosavdelningen vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, och lärare i ortopedi, tillika föreståndare för den ortopediska kliniken och

polikliniken vid nämnda sjukvårdsinrättningar. Anledningen till att lärarbefattningen i fysikalisk diagnostik icke inordnats under pensionsreglementena är, enligt vad som framgår av propositionen nr 277 till 1939 års lagtima riksdag, att denna befattning, ehuru uppförd på ordinarie stat, ansetts närmast ha karaktären av bisyssla; befattningens innehavare åtnjuter i denna sin egenskap från universitetets stat avlöning (lön och tjänstgöringspenningar) å 3,000 kronor jämte ålderstillägg samt från landstinget överläkararvode av 4,000 kronor jämte arvode såsom föreståndare för centraldispensären och länsbyrån av 6,000 kronor. Även läraren i ortopedi, vilken från universitetets stat åtnjuter avlöning av 4,800 kronor jämte ålderstillägg och från landstinget överläkararvode av 4,000 kronor, har ansetts ha sin huvudsakliga verksamhet utom universitetet.

Beträffande nämnda båda lärarbefattningar har i innevarande års statsverksproposition (VIII H. T., sid. 123 och 170), delvis i anledning av ändrade förhållanden i fråga om den med befattningarna förenade undervisningsskyldigheten, förslag framlagts om en omreglering från och med den 1 juli 1943 av löneförmånerna, innefattande att befattningarna utan ändring i tjänstebenämningen skola tillhöra laboratorsgraden, d. v. s. förenas med avlöning av 9,000 kronor. Detta förslag har bifallits av riksdagen (skr. nr 8). Med hänsyn härtill har i propositionen nr 286 föreslagits, att befattningarna skola inordnas under allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena och därvid i pensionsavseende jämställas med den under reglementena redan inordnade personalen i laboratorsgraden. På grund härav ha föreslagits ändringar i 1 § 1 mom., 7 § 3 mom. och 16 § 3 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet samt i 6 § 3 mom. och 11 § 3 mom. allmänna familjepensionsreglementet, ävensom i den vid förstnämnda reglemente fogade tjänståldersförteckningen.

Enligt beslut av 1941 års riksdag skall lärarbefattningen i medicinsk radiologi vid Lunds universitet vid nuvarande innehavares avgång efter uppnådd pensionsålder den 30 juni 1943 förändras till en ordinarie lärarbefattning i röntgendiagnostik med samma löneställning. I innevarande års statsverksproposition har vidare tillstyrkts, att från och med den 1 juli 1943 skall vid universitetet inrättas en ordinarie befattning i laboratorsgraden såsom lärare i radioterapi. Även sistnämnda förslag har bifallits av riksdagen. I propositionen nr 286 ha dessa båda befattningar föreslagits skola på nyss angivna sätt inordnas under allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena.

Utskottet.

Då innehavarna av lärarbefattningarna i fysikalisk diagnostik, ortopedi, röntgendiagnostik och radioterapi vid Lunds universitet enligt riksdagens beslut skola intaga samma ställning i anställnings- och avlöningshänseende som nuvarande tjänstemän i den s. k. laboratorsgraden, finner utskottet skäl tala för att de jämväl i pensionshänseende jämställas med berörda tjänstemän. Förslagen under ifrågavarande punkt av propositionen nr 286 ha sålunda icke föranlett någon erinran från utskottets sida.

11. Vissa jämkningar i pensionsbestämmelserna för befattningshavare vid allmänna läroverk m. fl.

I de avdelningar av allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena, som innehålla tillägg till eller undantag från de allmänna reglementsbestämmelserna, finnas bland annat specialregler för vissa statliga läroanstalter. Beträffande tid för pensionsålderns inträde samt pensionsförhållandena för rektorer och förutvarande rektorer finnas sådana bestämmelser i 33 § tjänstepensionsreglementet och 21 § familjepensionsreglementet, vilka paragrafer äro tillämpliga vid åtskilliga läroanstalter under åttonde huvudtiteln. Nämnda bestämmelser äga jämlikt 35 § 2 mom. tjänstepensionsreglementet och 23 § 2 mom. familjepensionsreglementet motsvarande tillämpning beträffande befattningshavare vid de under tionde huvudtiteln hörande navigationsskolorna. I punkt 7 av propositionen nr 286 har förordats, att de skola erhålla motsvarande tillämpning jämväl beträffande befattningshavare vid försvarets läroverk. I samband med att bestämmelse härom införes i familjepensionsreglementet ha vissa jämkningar föreslagits i 19 och följande paragrafer i reglementet.

Enligt beslut vid 1942 års riksdag (prop. nr 255; r. skr. nr 406) skall högre lärarinneseminariet nedläggas med utgången av innevarande budgetår. Statens skolköksseminarium och hushållsskola, som hittills ingått i högre lärarinneseminariet, skall emellertid enligt förslag i årets statsverksproposition (VIII H. T., sid. 266) bestå såsom särskild läroanstalt. Till följd av nämnda organisationsändringar och med beaktande av att läroanstalterna för dövstumma numera benämnas dövstumskolor ha föreslagits ändrade rubriker till 33 § allmänna tjänstepensionsreglementet och nuvarande 21 § allmänna familjepensionsreglementet.

Enligt 24 § 3 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet fastställes grundbeloppet av förordnandepension i princip på grundval av det pensionsunderlag, som gäller för den senast innehavda förordnandetjänsten, samt den tid varunder denna tjänst innehafts. Om sistnämnda tid understiger 12 år, utgår i allmänhet avkortad pension. I fråga om den, som vid tjänstens tillträdande innehade annan med tjänstepensionsrätt förenad befattning, skall emellertid iakttagas, att grundbeloppet ej må understiga det belopp, vartill det skulle ha beräknats, om tjänstemannen intill tiden för avgången kvarstått i sin förra befattning och det för denna gällande pensionsunderlaget varit ökat med halva skillnaden mellan underlagen för de båda befattningna. För den, som endast innehaft förordnande under en 6-årsperiod eller successivt innehaft förordnande å en viss tjänst en period och å en högre tjänst en period, kommer därför regelmässigt grundbeloppet att understiga pensionsunderlaget vid avgången. De i det föregående under punkten 2 föreslagna ändringarna i allmänna tjänstepensionsreglementet innebära icke något avsteg från nu angivna grundsatser.

Bestämmelserna i nämnda författningsrum i allmänna tjänstepensionsreg-

lementet äro bland annat tillämpliga å den, som med rätt till pension avgår från rektorsbefattning vid allmänt läroverk eller annan därmed jämförlig läroanstalt. Emellertid skall enligt 63 § 6 mom. civila avlöningsreglementet lärare, som förordnats att bestrida rektorsbefattning men vilkens förordnande upphört utan att efterföljas av förnyat förordnande, övergå till sin innehavande ordinarie lärarbefattning, och med hänsyn härtill har i 33 § 3 punkten andra stycket a) allmänna tjänstepensionsreglementet föreskrivits, att såsom förutsättning för rätt att komma i åtnjutande av rektorspension skall gälla, att tjänstemannen jämväl är berättigad till pension för lärartjänsten. Efter övergång till lärarbefattningen skall jämlikt 4 punkten i sistnämnda paragraf i tjänstepensionshänseende i regel gälla vad för denna befattning finnes stadgat. Har med tjänstepensionsrätt förenad rektorsbefattning — en eller flera — innehafts under minst 12 år i oavbruten följd, skola dock, där tjänstemannen inom viss av Kungl. Maj:t bestämd tid anmäler sin önskan därom, med avseende å tjänstepensionsunderlag och tjänstepensionsavdrag allt fortfarande tillämpas de stadganden, som gällde vid tiden för frånträdande av förordnandet.

Sistnämnda stadgande innebär, att för den, som efter övergång från rektors- till lärartjänst kvarstår vid rektors pensionsunderlag, pensionens grundbelopp kommer att bestämmas med utgångspunkt från detta underlag och det sammanlagda antalet tjänstår. För den, som efter vartannat innehaft två rektorsbefattningar med olika pensionsunderlag och sedan övergått till lärarbefattning, kommer därför, förutsatt att han vid avgång från lärarbefattning kan tillgodoräkna för hel pension erforderligt antal tjänstår, pensionens grundbelopp att motsvara pensionsunderlaget för den sist innehavda rektorstjänsten oavkortat. Pensionsvillkoren bliva härmed förmånligare för den, som frånträtt rektorat och övergått till lärarbefattning, än för den, som avgår med rektorspension.

Fråga om vissa ändringar i förevarande bestämmelser har berörts i propositionen nr 167 till innevarande års riksdag med förslag till tjänste- och familjepensionsreglementen för de högre kommunala skolorna. I anledning av vissa i nämnda sammanhang framkomna förslag om ändring i gällande pensionsbestämmelser för rektorer och f. d. rektorer har departementschefen i berörda proposition förklarat dels att han icke kunde tillstyrka, att hel förordnandepension skulle få utgå, om den fordrade tjänstetiden av 12 år icke intjänats i en och samma förordnandebefattning, dels att han å andra sidan icke vore beredd att framlägga förslag om åvägabringande av likformighet mellan ifrågavarande regler genom skärpning av det nuvarande villkoret för bibehållande av rektors pensionsavdrag och pensionsunderlag, enligt vilket 12 års tjänstetid skall ha intjänats i en eller flera rektorsbefattningar i följd och ej nödvändigtvis i en och samma rektorsbefattning. Det i propositionen framlagda förslaget till tjänstepensionsreglemente för högre kommunala skolor har i enlighet härmed i dessa hänseenden givits i huvudsak samma utformning som allmänna tjänstepensionsreglementet.

Med erinran härom har departementschefen i propositionen nr 286 för-

klarat sig fortfarande icke vilja förorda ett frångående av den princip som finge anses ligga till grund för regeln, att den, som innehaft två rektorstjänster sammanlagt 12 år och därefter återgår till lärarbefattning, äger i vissa avseenden bibehålla den ställning i pensionsavseende, som han haft såsom innehavare av den senare av de båda rektorstjänsterna. Däremot syntes en sådan jämkning böra vidtagas i den nuvarande bestämmelsen i ämnet, att den, som återgått till lärartjänst, icke bibehölles vid rektors pensionsunderlag utan garanterades samma pension — eller livränta — som om han intill avgången alltjämt innehaft den senare rektorstjänsten. Genom en sådan jämkning komme den förutnämnda principen till ett mera adekvat uttryck än för närvarande och undanröjdes den nu bestående oegentligheten, att under vissa förutsättningar lärare, som tidigare varit rektor, erhölle högre pension än om han alltjämt innehaft rektorsbefattningen. Till jämförelse har departementschefen erinrat om att kvarstående vid rektors pensionsunderlag enligt de pensionsbestämmelser, som för nu avsedda befattningshavare gällde före deras inordnande under civila tjänstepensionsreglementet, var liktydigt med bibehållande av rektors pensionsrätt överhuvud taget, sådan denna vid ifrågavarande tid var beskaffad.

I enlighet med nämnda uttalanden har 33 § 4 punkten andra stycket allmänna tjänstepensionsreglementet föreslagits erhålla följande innebörd. Om med tjänstepensionsrätt förenad rektorsbefattning innehafts under minst 12 år i oavbruten följd, skall, där tjänstemannen i vederbörlig ordning anmäler sin önskan om kvarstående vid rektors tjänstepensionsrätt, med avseende å tjänstepensionsavdrag fortfarande tillämpas vad som gäller för den frånträdda rektorstjänsten. Med avseende å den tjänstepension eller tjänstelivränta, vartill tjänstemannen må bliva berättigad, skall i sådant fall iakttagas, att pensionens grundbelopp respektive livräntans belopp icke må understiga det belopp, vartill det skulle ha bestämts, om han intill avgången ur tjänst alltjämt innehaft den frånträdda rektorstjänsten. Genom övergångsbestämmelse har emellertid ansetts böra sörjas för att ändringen icke medför försämring för den, som nu kvarstår vid rektors pensionsunderlag. Av huvudsakligen formella skäl har även stadgandet i nuvarande 21 § 3 punkten allmänna familjepensionsreglementet föreslagits skola undergå viss jämkning.

Utskottet. Såsom departementschefen anfört, kan den nuvarande regeln om kvarstående vid rektors pensionsunderlag i vissa fall medföra mindre tilltalande konsekvenser. Det i propositionen framlagda förslaget, att den, som återgått till lärartjänst, icke skall bibehållas vid rektors pensionsunderlag utan i stället under given förutsättning äga kvarstå vid rektors pensionsrätt, synes förebygga dylika konsekvenser och motsvarar i och för sig bättre det syfte, ifrågavarande anordning bör äga. Utskottet tillstyrker i enlighet härmed den föreslagna omläggningen. I övrigt har utskottet icke funnit något att erinra mot vad i propositionen föreslagits under ifrågavarande punkt.

12. Bilagorna till allmänna tjänstepensionsreglementet.

I den såsom bilaga A vid allmänna tjänstepensionsreglementet fogade *pensionsåldersförteckningen* ha i propositionen nr 286 föreslagits följande ändringar.

Tredje huvudtiteln. Pensionsåldern för kanslist i lönegraden A 12 vid beskickning eller konsulat har föreslagits höjd från 60 till 63 år, vilken sistnämnda pensionsålder är gällande för kanslist i samma lönegrad vid utrikesdepartementet. Förslaget står, enligt vad i propositionen (sid. 52) anföres, i samband med ändrade rekryteringsförhållanden. Intill 1939 ha förste kanslisttjänsterna i lönegraden A 16, för vilka pensionsåldern är 65 år, varit förbehållna män och kanslisttjänsterna tillsatts med kvinnliga befattningshavare. I enlighet med ett i 1939 års statsverksproposition i princip förordat förslag (III H. T., sid. 31) av 1938 års sakkunniga för utredning av frågan om en särskild lönereglering för utrikesrepresentationens tjänstemän rekryteras de två slagen av befattningar numera icke längre på nämnda sätt, utan den första anställningen avser alltid befattning såsom kanslist i lönegraden A 12; befordran till förste kanslistbefattning i lönegraden A 16 kan i mån av kompetens vinnas av såväl kvinnlig som manlig befattningshavare. För framtiden borde icke upprätthållas skillnad i pensionsåldershänseende mellan kanslist i utrikesdepartementet och kanslist vid beskickning eller konsulat, utan pensionsåldern borde fastställas till 63 år även för de sistnämnda kanslisterna.

Fjärde huvudtiteln. Pensionsåldersförteckningen till allmänna tjänstepensionsreglementet har, såvitt angår fjärde huvudtiteln, för närvarand den uppställningen, att under rubriken allmänna civilförvaltningen verksvis upptagas vissa civila befattningar, under det att beställningar, som avses i militära avlöningsreglementet, redovisas under rubriken försvarsväsendet med underrubrikerna armén, marinen och flygvapnet. Med hänsyn till att ordinarie beställningar, å vilka militära avlöningsreglementet äger tillämpning, numera finnas ej endast å personalförteckningarna för de tre försvarsgrenarna utan även å de särskilda personalförteckningarna för försvarsdepartementet, kemiska anstalten, karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar och garnisonssjukhusen samt till att i den till årets riksdag avlåtna propositionen nr 235 angående vissa avlönings- m. fl. anslag under fjärde huvudtiteln föreslagits uppförande av ordinarie beställningar, å vilka militära avlöningsreglementet skall äga tillämpning, jämväl vid vissa av de centrala förvaltningarna, har pensionsåldersförteckningen till allmänna tjänstepensionsreglementet nu föreslagits erhålla ändrad uppställning. Pensionsåldersförteckningens första avdelning, vilken nu har rubriken »Civila befattningshavare i allmänhet», avses skola erhålla rubriken »Befattningshavare i allmänhet». Återstoden av pensionsåldersförteckningen erhåller rubriken »Befattningshavare vid vissa verk», och därunder upptagas såsom underavdelningar dels allmänna civilförvaltningen och försvarsväsendet, dels statens affärsdrivande verk. Under den förra underavdelningen upptagas befattningarna liksom nu

huvudtitelsvis. Under fjärde huvudtiteln upptagas jämväl sådana beställningar, för vilka militära avlöningsreglementet gäller.

I fråga om den närmare avfattningen av pensionsåldersförteckningen, såvitt angår fjärde huvudtiteln, hänvisas till propositionen nr 286 sid. 53 och 54. De därvid framställda förslag och gjorda uttalanden, som äro av reell innebörd, äro följande.

Efter omorganisationen av försvarets centrala förvaltning komma beställningar med inplacering i militär eller civilmilitär lönegrad att finnas uppförda å vissa centrala förvaltningsmyndigheters personalförteckningar. Departementschefen har ansett vissa skäl tala för att högre pensionsålder fastställes för dessa beställningar än för beställningar i samma lönegrad vid truppförband etc. Denna fråga syntes emellertid kräva särskild utredning. Innan resultatet därav förelåge, borde för dessa befattningar ej fastställas annan pensionsålder än den, som i allmänhet gällde för den lönegrad, till vilken respektive befattning vore hänförd.

Vad angår armén, borde pensionsåldern för poliskommissarie utgå ur förteckningen, då beställningen såsom poliskommissarie numera överflyttats till den under femte huvudtiteln hörande poliskåren i Boden.

I anslutning till vad i punkt 6 anförts borde i en not till avdelningarna för armén, marinen och flygvapnet angivas, att för å reservstat uppförd beställning med samma tjänstebenämning, som angives i pensionsåldersförteckningen, gäller i förteckningen för vederbörande beställning upptagen pensionsålder.

Femte huvudtiteln. Befattningen såsom assistent av 4:e klass å övergångsstat vid statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona och alkoholistanstalt därstädes har föreslagits skola såsom numera obefintlig uteslutas ur pensionsåldersförteckningen (V H. T. 1943, sid. 72; r. skr. nr 5). Vidare har i anslutning till beslut vid årets riksdag (V H. T., sid. 100; r. skr. nr 5) befattningen såsom föreståndarinna vid statens skyddshem betecknats såsom rektor.

1942 års riksdag har i samband med beslut om inrättande från och med den 1 oktober 1942 av en statlig poliskår i Boden (prop. nr 342; r. skr. nr 458) beslutat om lägre pensionsålder för åtskilliga till poliskåren hörande befattningshavare än som eljest gäller för befattningshavare i respektive lönegrad. Sålunda skall *dels* — med undantag från allmänna tjänstepensionsreglementets regel om 65 års pensionsålder för ordinarie tjänstemän tillhörande högre lönegrad än den 12:e — tillämpas en pensionsålder av 63 år för stadsfiskal, 60 år för poliskommissarie och 57 år för överkonstapel, *dels ock* — med avvikelse från pensionsreglementets regel om 60 års pensionsålder för tjänstemän i högst 12 lönegraden — tillämpas 57 års pensionsålder för inspektionskonstapel och kriminalkonstapel samt 55 års pensionsålder för konstapel. I enlighet härmed ha nämnda befattningar och för dem beslutade pensionsåldrar föreslagits skola införas i pensionsåldersförteckningen under rubriken poliskåren i Boden.

Sjätte huvudtiteln. För närvarande gäller enligt pensionsåldersförteckningen 63 års pensionsålder för följande befattningar vid väg- och vat-

tenbyggnadsstyrelsen, nämligen järnvägsinspektör, luftfartsinspektör, väginspektör, byråchef och broinspektör samt byråchef och vägtrafikinspektör. Under rubriken vägorganisationen i länen angives samma pensionsålder för vägingenjör.

Efter samråd med chefen för kommunikationsdepartementet har chefen för försvarsdepartementet funnit särskild pensionsålder icke vara erforderlig för någon av de till vägväsendet hänförliga befattningarna i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Nu gällande undantag härutinnan borde därför upphävas, och några nya undantagsbestämmelser för styrelsens vidkommande borde icke införas. En pensionsålder av 63 år borde däremot bibehållas beträffande järnvägs- och luftfartsinspektörerna. För vägförvaltningarnas vidkommande syntes en pensionsålder av 63 år lämpligen böra bestämmas för samtliga ingenjörsbefattningar — vägingenjörer i lönegraden A 26 och ingenjörer i lönegraderna A 21 och A 19 — samt för övervägmästare, vägmästare och ritare. För annan ordinarie personal vid vägförvaltningarna än här nämnts syntes bestämmelse om särskild pensionsålder ej vara erforderlig.

Åttonde huvudtiteln. Med anledning av högre lärarinneseminariets nedläggande med utgången av juni månad 1943 (prop. nr 255/1942; r. skr. 406) ha ur pensionsåldersförteckningen rubriken högre lärarinneseminariet och därunder uppförda befattningar föreslagits skola utgå. Å andra sidan borde vid genomförande av förslag, som förelagts innevarande års riksdag (VII H. T., sid. 266; prop. nr 150, sid. 104 och 137) under rubriken de allmänna läroverken angivas, att pensionsåldern för övningsskollärare utgör 63 år.

Nionde huvudtiteln. Benämningen statens veterinärbakteriologiska anstalt har föreslagits skola ersättas med statens veterinärmedicinska anstalt (jfr prop. nr 129/1943, sid. 83).

Pensionsålder för befattning å övergångsstat. Då i anledning av organisationsändring ordinarie befattning blir övertalig eller utbytes mot befattning i lägre lönegrad, plägar befattningens dåvarande innehavare överflyttas till övergångsstat utan ändring i löneställningen. I anslutning härtill uppföres den av honom innehavda befattningen i respektive personalförteckning ävensom i avlöningsreglementets tjänsteförteckning å övergångsstat. Vad angår pensionsåldern för sådan befattningshavare, angives i en not till pensionsåldersförteckningen, att för å övergångsstat uppförd befattning med samma tjänstebenämning, som angives i pensionsåldersförteckningen, gäller i förteckningen för vederbörande befattning upptagen pensionsålder. I sådana fall, där befattning på ordinarie stat med samma tjänstebenämning ej finnes men särskild pensionsålder ansetts böra gälla för den å övergångsstat uppförda befattningen, har pensionsåldern för denna direkt angivits i pensionsåldersförteckningen.

Departementschefen har anfört, att enär pensionsåldern för befattning, som uppföres på övergångsstat, icke syntes böra höjas, även om så skedde beträffande motsvarande befattning på ordinarie stat, i nyssnämnda not borde intagas en föreskrift av innebörd, att för befattning, som uppförts på

övergångsstat från och med den 1 juli 1943 eller senare tidpunkt, tillämpas samma pensionsålder som gällt omedelbart före överflyttningen till övergångsstat eller, om lägre pensionsålder gäller för befattning på ordinarie stat med samma tjänstebenämning, sistberörda pensionsålder. Härigenom vunnes även, att pensionsåldersförteckningen icke behövde tyngas med angivande av särskild pensionsålder för befattningar, som framdeles uppföras på övergångsstat.

I den såsom bilaga B vid allmänna tjänstepensionsreglementet fogade *tjänståldersförteckningen,* vari angivas de ordinarie befattningar, beträffande vilka det för hel pension erforderliga antalet tjänstår utgör 25, ha föreslagits följande ändringar.

Fjärde huvudtiteln. Tjänståldersförteckningen har föreslagits skola erhålla en uppställning, som ansluter sig till den för pensionsåldersförteckningen föreslagna. Under rubriken allmänna civilförvaltningen och försvarsväsendet skola huvudtitels- och verksvis upptagas samtliga ifrågakommande befattningar utom de till statens affärsdrivande verk hörande. Under fjärde huvudtiteln borde upptagas beställningarna såsom byråöverläkare samt förste och andre byråläkare vid försvarets sjukvårdsförvaltning. De ordinarie fänriksbeställningarna vid marinen och flygvapnet borde såsom numera obefintliga utgå ur förteckningen. I denna borde angivas, att det för hel pension erforderliga antalet tjänstår utgör 25 beträffande beställning å reservstat med samma tjänstebenämning som i förteckningen upptagen beställning.

Femte huvudtiteln. På sätt tidigare omnämnts gäller enligt 1942 års riksdags beslut 55 års pensionsålder för konstapel vid poliskåren i Boden och 57 års pensionsålder för kriminalkonstapel, inspektionskonstapel och överkonstapel vid samma kår. För dessa befattningshavare har det för hel pension erforderliga antalet tjänstår föreslagits skola utgöra 25. Ifrågavarande befattningar borde därför under rubriken poliskåren i Boden införas i tjänståldersförteckningen.

Åttonde huvudtiteln. De icke löneregleradeordinarie tjänster vid universiteten samt karolinska mediko-kirurgiska institutet, å vilka allmänna tjänstepensionsreglementet äger tillämpning, äro samtliga upptagna i tjänståldersförteckningen. Bland annat upptages under rubriken Lunds universitet befattningen i medicinsk radiologi. Såsom under punkt 10 anförts avses nämnda befattning från och med den 1 juli 1943 skola ändras till en befattning såsom lärare i röntgendiagnostik. Ändring borde på grund härav vidtagas i tjänståldersförteckningen, i vilken vidare borde införas de befattningar vid samma universitet såsom lärare i fysikalisk diagnostik, ortopedi och radioterapi, beträffande vilka framlagts förslag att allmänna tjänstepensionsreglementet skall erhålla tillämpning.

Vid bifall till i propositionen nr 214/1943 framställt förslag borde i tjänståldersförteckningen benämningen lärare vid tandläkarinstitutet ersättas med professor.

Tjänstålder för befattning å övergångsstat. I viss motsvarighet till vad i det föregående föreslagits i fråga om pensionsålder för innehavare av befattning å övergångsstat har föreslagits, att vid tjänstålder förteckningen skall fogas en not av innehåll, att för befattning, som uppförts å övergångsstat från och med den 1 juli 1943 eller senare tidpunkt, det för hel pension erforderliga antalet tjänstår skall utgöra 25, såframt nämnda tjänstålder för hel pension antingen gällt för befattningen omedelbart före överflyttningen till övergångsstat eller ock gäller för befattning å ordinarie stat med samma tjänstebenämning.

Utskottet.

De under ifrågavarande punkt i propositionen nr 286 framställda förslagen om ändrad pensions- och tjänstålder kunna i huvudsak lämnas utan erinran av utskottet. Utskottet biträder sålunda bland annat de förslag, som framlagts i fråga om kanslistbefattningarna vid beskickningar och konsulat, vissa befattningar vid vägväsendet samt befattningar å övergångsstat. Likaså föranleder förslaget om ändrad uppställning av pensions- och tjänståldersförteckningarna icke någon erinran från utskottets sida.

I förteckningarna torde jämväl på i propositionen föreslaget sätt böra införas vissa befattningar vid poliskåren i Boden. Detta skulle bland annat innebära, att pensionsåldern för konstapel vid poliskåren i enlighet med beslut vid 1942 års riksdag angives utgöra 55 år. Inom utskottet har emellertid yppats en viss tvekan, huruvida nämnda pensionsålder för konstaplarna kan anses vara lämpligt avvägd ur de synpunkter, som böra anläggas på ifrågavarande spörsmål. Vissa skäl synas utskottet tala för att en något högre pensionsålder kunde fastställas utan att detta innebure menliga verkningar för tjänståliggandenas behöriga skötande. Vid polisväsendet torde säkerligen förekomma göromål, för vilkas utförande icke fordras sådana särskilda förutsättningar i fråga om fysisk spänst, att så låg pensionsålder som 55 år därav motiveras. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på denna fråga och, om ändring finnes böra ske, därom förelägger riksdagen förslag.

13. Pensionsfrågor sammanhängande med förstatligande av den allmänna väghållningen på landet.

Vid 1942 års riksdag godkändes vissa huvudgrunder för förstatligande av den allmänna väghållningen på landet (prop. nr 122; r. skr. nr 325). Principbeslutet bygger i väsentliga delar på förslag, innefattade i ett den 9 april 1941 dagtecknat betänkande av 1938 års sakkunniga för utredning om vägväsendets förstatligande (vägförstatligandekommittén). Efter riksdagsbeslutet tillkallades med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 juni 1942 inom kommunikationsdepartementet särskilda sakkunniga (1942 års vägsakkunniga) med uppdrag, bland annat, att avgiva förslag till de åtgärder i organisations- och övriga hänseenden, som erfordrades för att genomföra ett förstat-

ligande av den allmänna väghållningen på landet. Dessa sakkunniga avgåvo den 27 januari 1943 förslag till utformning av den statliga vägorganisationen m. m. (SOU 1943: 1). Sedermera har i en den 30 april 1943 dagtecknad proposition, nr 224, förslag framlagts angående den statliga vägorganisationen samt vissa vägväsendet berörande anslagsfrågor. Propositionen avser förstatligande av den allmänna väghållningen på landet från och med den 1 januari 1944.

I propositionen nr 286 har framlagts förslag rörande reglering av de särskilda spörsmål, vilka i pensionshänseende uppkomma vid förstatligande av den allmänna väghållningen på landet. Förslagen grunda sig väsentligen på en av statskontoret efter samråd med 1942 års vägsakkunniga och statens pensionsanstalt verkställd utredning, vars resultat framlagts i en med skrivelse den 20 april 1943 överlämnad promemoria (i propositionen och här nedan benämnd *promemorian*). Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som beretts tillfälle att taga del av nämnda promemoria, har i anledning därav gjort vissa uttalanden i en den 7 maj 1943 dagtecknad promemoria. Vidare har svenska väg- och vattenbyggnadsarbetareförbundet i en den 12 maj 1943 dagtecknad framställning gjort vissa uttalanden i ämnet.

Pensionsförhållandena för personal, vilken erhåller pensionsberättigande anställning. Flertalet av de spörsmål av övergångsnatur, som i pensionshänseende uppställa sig vid ett förstatligande av den allmänna väghållningen på landet, avse det sätt varpå pensioneringen skall ordnas för personal, vilken erhåller sådan anställning i statens tjänst, som normalt är förenad med pensionsrätt. Här kunna följande fyra frågekomplex urskiljas.

1. Av propositionen framgår, att vägdistrikten i viss omfattning sörjt för pensionering av hos dem anställd personal, därvid följande fyra pensioneringstyper kommit till användning, nämligen pensionering hos statens pensionsanstalt, hos enskild pensionsinrättning, hos vägdistriktet och genom anslutning till pensionsstyrelsens frivilliga försäkring.

I den mån pensionsberättigande statsanställning vinnes av sådan personal vid vägdistrikten, för vilken pensionering i en eller annan form ordnats genom vederbörande vägdistrikts försorg, uppställer sig frågan, huruvida sådan personal bör undantagas från de statliga pensionsreglementenas tillämpning och alltså fortfarande bibehållas vid densamma redan tillförsäkrade pensionsförmåner. Anses pensionsreglementena böra erhålla tillämpning, uppkommer frågan, i vad mån personalen därjämte bör bibehållas vid densamma hittills tillförsäkrad pensionsrätt, eller där detta icke skall ske, på vilket sätt den nuvarande pensioneringen skall avvecklas.

2. Beträffande sådan arbetarpersonal hos vägdistrikt, som erhåller statsanställning, inställer sig frågan, huruvida någon modifikation påkallas i den i allmänhet gällande förutsättningen för tillämpningen av 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, att arbetaren skall ha haft statsanställning viss s. k. väntetid.

3. I fråga om all sådan personal, som tidigare haft anställning hos vägdistrikt och å vilken pensionsreglementena erhålla tillämpning, är vidare fråga, om och i vad mån den tidigare anställningen bör få tillgodoräknas såsom tjänstår. Särskilda spörsmål uppkomma härvid i fråga om den personal, som tidigare haft pensionsrätt.

4. I den mån pensionsreglementena erhålla tillämpning å personal, vilken

tidigare haft pensionsrätt, och tidigare pensionsförsäkringar i samband därmed avvecklas, uppkommer slutligen frågan, huruvida för det bortfallande försäkringsbeloppet bör beredas kompensation i annan form än genom särskilda medgivanden i fråga om tjänstårsberäkning.

Beträffande det sätt, varpå de ovan under *punkt 1* omförmälda frågorna borde regleras, har *föredragande departementschefen* anfört följande:

»Då sådan hos vägdistrikt anställd personal, för vilken vägdistriktet anordnat pensionering i en eller annan form, erhåller anställning i statens tjänst, vilken normalt är förenad med pensionsrätt enligt allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena eller motsvarande pensionsreglementen för arbetare, uppkommer frågan, huruvida dessa reglementen böra erhålla tillämpning å personalen eller de hittillsvarande grunderna för dess pensionering även i fortsättningen böra tillämpas. Såsom bland annat statens pensionsanstalt anfört synes det böra undvikas, att staten för pensionering av hos densamma anställd personal erlägger avgifter till enskilda pensionsanstalter. Med hänsyn såväl härtill som till önskvärdheten av en enhetlig reglering av den statliga personalens pensionsförhållanden tillstyrker jag att, på sätt i promemorian förordats, nämnda pensionsreglementen erhålla tillämpning å här avsedda personalgrupper.

Vid denna lösning inställer sig närmast spörsmålet, huruvida den övertagna personalen jämväl bör bibehållas vid den pension, som intjänats enligt de hittills tillämpade pensioneringsgrunderna. Detta synes ha förutsatts av vägförstatligandekommittén, enligt vars förslag emellertid den statliga pensionen skulle minskas med ett belopp motsvarande den före förstatligandet intjänta pensionen. Mot en sådan minskning ha å andra sidan vissa personalsammanslutningar uttalat sig. Lösningen av denna fråga bör i huvudsak bero på det sätt, varpå den statliga pensionen skall beräknas. Såsom närmare utvecklats i promemorian kan ifrågakomma att såsom tjänstår för den statliga pensionen tillgodoräkna jämväl sådan tid före förstatligandet, som lagts till grund för den icke-statliga pensionens bestämmande; en förutsättning härför bör emellertid vara, att antingen rätten till sistnämnda pension upphör eller ock den statliga pensionen minskas med motsvarande belopp. En annan lösning kan däremot vara påkallad, om medgivande till tillgodoräkning icke lämnas. I promemorian har föreslagits, att tillgodoräkning av här avsedd tid skall få förekomma och att i anslutning därtill den hittillsvarande pensioneringen i allmänhet skall avvecklas. Genom ändringar i reglementet för statens pensionsanstalt skulle den delaktighet i anstalten, som tillkommit viss personal vid vägdistrikten, bringas att upphöra. För att personal med pensionsrätt hos enskild pensionsinrättning skulle vinna statlig pensionsrätt, innefattande sådan tillgodoräkning, som nyss nämnts, skulle rättigheterna i förhållande till pensionsinrättningen överlåtas å statsverket. Den, för vilkens pensionering vägdistrikt tidigare åtagit sig att självt svara, skulle vid erhållande av pensionsberättigande statsanställning avstå från den av vägdistriktet utfästa pensionen. Pension på grund av inbetalning till pensionsstyrelsens frivilliga försäkring skulle däremot få behållas, men den statliga pensionen

skulle minskas med motsvarande belopp. Mot vad sålunda föreslagits har jag icke något att erinra.

Vad angår frågan, huruvida den övertagna personal, som varit försäkrad i enskild pensionsinrättning, skall vara skyldig att till statsverket överlåta sin rätt i förhållande till inrättningen mot medgivande att för den statliga pensionen tillgodoräkna tjänstår för anställningstid före förstatligandet, ha i promemorian framlagts två alternativa förslag. Enligt det ena, betecknat såsom alternativ 1, skall sådan skyldighet föreligga för den, som vid förstatligandet ej fyllt 55 år, enligt alternativ 2 skall däremot valfrihet finnas oavsett levnadsåldern. Enligt båda alternativen skall den, som kommer att behålla pensionen hos den enskilda pensionsinrättningen, icke erhålla rätt till tjänstårsberäkning för tid före förstatligandet. I promemorian har framhållits, att en tillfredsställande reglering av de sammanträffande pensionerna ej i alla fall kan vinnas genom föreskrifter om dylik begränsning av tjänstårsberäkningen; bland annat skulle vid invalidpensionsfall konstruktionen med pension dels från staten, dels från enskild pensionsinrättning kunna leda till det mindre önskvärda resultatet, att vederbörande bleve berättigad till två hela pensioner. Enligt promemorian borde helst genomföras en lösning enligt alternativ 1, varjämte möjlighet borde införas att reducera statlig invalidpension för den, som ägde bibehålla sin pensionsrätt hos den enskilda pensionsinrättningen. För egen del har jag emellertid, särskilt med tanke på de normala fall, då avgång sker med ålderspension, funnit övervägande skäl tala för att den åsyftade valfriheten medgives även den, som ej ännu uppnått 55 års ålder vid förstatligandet. Jag tillstyrker därför, att spörsmålet löses på i huvudsak det sätt, som innefattas i alternativ 2. Jämväl med denna utgångspunkt bör självfallet kunna vidtagas skälig reduktion av statlig invalidpension, och detsamma bör gälla i fråga om statlig sjukpension. Vidare synes, utöver vad i promemorian förutsatts, en viss begränsning av tjänstårsberäkningen för statlig pension för den, som kvarstår vid pensionsrätt i enskild pensionsinrättning, böra övervägas. Till denna fråga återkommer jag i det följande. Att staten icke skall bidraga till upprätthållande av pensionsförsäkringen hos den enskilda inrättningen, synes självfallet. Ej heller bör staten i förevarande fall bereda dyrtidstillägg eller andra tilläggsförmåner å pension, som utgår från enskild pensionsinrättning.»

Beträffande de uppkommande frågorna om avvecklingen av försäkringar övertagna av statsverket samt om dispositionen av därför inflytande medel har i *promemorian* framhållits, att den omfattning, i vilken sådana anställningshavare vid vägdistrikt, som äro pensionsförsäkrade i enskilda försäkringsanstalter, komma att erhålla pensionsberättigande anställning vid den statliga vägorganisationen, kunde överblickas först sedan de nya tjänsterna blivit besatta med sina nya innehavare, samt att det tidigast i samband därmed kunde fastställas, vilka försäkringar, som blivit överlåtna å statsverket. Vid sådant förhållande syntes tiden ännu icke vara inne att träffa avgörande om den slutliga dispositionen av de övertagna försäkringarna. Härom syntes för övrigt i vissa fall vara nödvändigt att upptaga förhandling med veder-

börande försäkringsanstalt. Med hänsyn härtill har i promemorian föreslagits, att statskontoret erhåller ett bemyndigande att, efter samråd med försäkringsinspektionen, med ifrågavarande försäkringsanstalter träffa den uppgörelse rörande de övertagna försäkringarna, som kan visa sig godtagbar för statsverket. Bemyndigandet borde innefatta rätt för statskontoret att besluta beträffande de övriga frågor, som kunde uppkomma i samband med övertagandet av försäkringarna. De medel, som på detta sätt tillkomme statsverket, syntes böra helt tillgodoföras civila tjänstepensionsfonden.

I promemorian har vidare, med avseende å sådana fall av pensionering genom vägdistrikts egen försorg, i vilka fondering skett av befattningshavarnas avgifter eller vägdistriktets avsättningar till pensionskostnaderna, föreslagits, att ifrågavarande medel skola överföras till statsverket och därvid helt tillgodoföras civila tjänstepensionsfonden.

Departementschefen har härom anfört följande:

»Vad i promemorian föreslagits i fråga om avvecklingen av försäkringar övertagna av statsverket samt om dispositionen av därför inflytande medel föranleder ej erinran från min sida; i den mån medlen inflyta i form av livränta böra de likväl ej tillföras civila tjänstepensionsfondens kapital utan bokföras såsom inkomst för fonden. Jag tillstyrker vidare det i promemorian framställda förslaget att de medel, som vissa vägdistrikt fonderat för bestridande av pensionskostnaderna, tillgodoföras civila tjänstepensionsfonden. Ett i propositionen nr 224 till årets riksdag gjort uttalande, att vägdistriktens tillgångar, däribland kontanter, banktillgodohavanden och fordringar, ej skola avräknas mot vägdistriktens skulder utan ingå såsom rörelsemedel i den föreslagna förrådsfonden och att å andra sidan skulderna böra övertagas av riksgäldskontoret, har enligt sakens natur icke avseende å pensionsfonderna och pensionsförpliktelserna.»

Beträffande det under *punkt 2* avsedda spörsmålet har departementschefen erinrat, att enligt 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare för reglementets tillämpning fordras bland annat, att vederbörande arbetare skall ha innehaft anställning en viss minsta tid. Under denna s. k. väntetid skall han i regel ha haft sådan arbetaranställning i statens tjänst, för vilken gäller en arbetstid av normal omfattning. Beträffande den, som vid kommunal verksamhets nedläggande övergått till anställning i statens tjänst, må emellertid även anställning hos den föregående arbetsgivaren tillgodoräknas såsom väntetid. För personal, som haft anställning hos vägdistrikt, har nu föreslagits en utvidgning i två olika hänseenden av sistnämnda medgivande. Dels skulle få tillgodoräknas även anställning hos annat vägdistrikt än det, där vederbörande var anställd vid förstatligandet. Dels skulle anställning hos vägdistrikt få tillgodoräknas såsom väntetid jämväl för den, som ej övergått i statens tjänst i samband med väghållningens förstatligande, såframt han inom tre år därefter vinner sådan anställning, som avses i arbetarpensionsreglementet. Med beaktande av de särskilda omständigheterna i förevarande fall — bland annat måste det anses naturligt, att den hittillsvarande vägorga-

nisationen betraktas såsom en enhet — har departementschefen förklarat sig tillstyrka vad sålunda föreslagits.

Vad härefter angår de under *punkt 3* avsedda frågorna om tjänstårsberäkning för anställningstid före förstatligandet, framgår av det förut anförda, att dessa frågor avses skola regleras på olika sätt för olika fall. *Departementschefen* har härom anfört följande.

»Vissa förslag ha framlagts rörande rätt till tjänstårsberäkning för tid före förstatligandet för annan personal än sådan, som haft pensionsrätt hos enskild pensionsinrättning och efter erhållande av statsanställning bibehåller denna pensionsrätt. Den tid, varunder anställningshavaren — vad angår arbetare efter uppnådd ålder av 18 år — tjänstgjort hos väghållningsdistrikt, vägdistrikt eller i statens tjänst och som ej författningsenligt tillgodoräknas, skulle enligt ett i promemorian framställt förslag till två tredjedelar få tagas i beräkning såsom tjänstår. Endast sådan tid skulle dock få tillgodoräknas, varunder vederbörande innehaft anställning, som utgjort hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla. Detta förslag finner jag mig kunna i princip tillstyrka. Huruvida, såsom en personalsammanslutning ifrågasatt, tillgodoräkning i nämnda omfattning jämväl bör få ske av tid, varunder arbetaranställning innehafts hos entreprenör för vägunderhållet, finner jag vara mera tveksamt. Såsom i promemorian framhållits, har statstjänsteman enligt hittills tillämpad praxis icke fått i pensionsavseende tillgodoräkna tid, varunder han utan att inneha statsanställning utfört arbete åt enskilda personer, vilka enligt åtagande haft att fullgöra viss uppgift för statens räkning. Detta skäl talar onekligen med en viss styrka emot att arbetare skulle medgivas tillgodoräkna sig tid, varunder han varit anställd hos entreprenör för vägunderhållet. Särskilt i sådana fall, där arbetaren uppnår pensionsåldern inom relativt kort tid efter förstatligandet, kunna dock billighetsskäl tala för att tillgodoräkning av entreprenörsanställningen medgives i syfte att bringa upp pensionen till ej alltför lågt belopp. Efter övervägande av de skäl, som kunna tala för en lösning i den ena eller andra riktningen, har jag funnit mig böra förorda, att för sådan arbetare, som erhåller anställning i statens tjänst i samband med förstatligandet eller senast tre år därefter, tillgodoräkning av den anställningstid hos entreprenör för vägunderhållet, varunder arbetaren haft vägarbete såsom huvudsaklig sysselsättning och förvärvskälla, må kunna efter prövning i den ordning Kungl. Maj:t föreskriver tillgodoräknas till två tredjedelar, i den mån så erfordras, för att antalet tjänstår ej skall understiga 25. Jag förutsätter härvid, att fråga om dylikt medgivande skall efter ansökning upptagas till prövning i samband med att statsanställningen erhålles. Någon automatiskt verkande regel angående tillgodoräkningen bör icke meddelas, bland annat med hänsyn till att vissa entreprenörer jämväl haft arbetare anställda för annan sysselsättning än vägarbete. Jag utgår från att den sålunda förordade anordningen — såsom betingad av de särskilda förhållanden, vilka varit rådande inom vägväsendet — icke bör medföra några konsekvenser för behandlingen i pensionsavseende av andra fall,

där arbete utförts åt enskild person, som åtagit sig att fullgöra uppgifter för statens räkning.

Vad i fråga om tjänstårsberäkningen förordats beträffande den, som ej tidigare haft pensionsrätt, bör i och för sig även gälla beträffande den, som tidigare ägt pensionsrätt och vid statsanställningens erhållande antingen förlorar denna eller ock erhåller statlig pension, vilken minskas med belopp motsvarande vad som utgår på grund av den tidigare gällande pensioneringen. Här skulle emellertid enligt promemorian viss tid före förstatligandet få tillgodoräknas i full utsträckning. Sålunda skulle för den, som haft pensionsrätt hos statens pensionsanstalt, tillgodoräknas den tid, vilken varit att anse såsom tjänstår enligt pensionsanstaltens reglemente. För den, som varit försäkrad i enskild pensionsinrättning, skulle tillgodoräknas den tid, vilken lagts till grund för bestämmandet av pensionen från den enskilda inrättningen. För den, som vägdistrikt åtagit sig att självt pensionera och som genom egna avgifter bidragit till pensioneringen, skulle tillgodoräknas den tid, vilken tagits i beräkning för bestämmande av den utfästa pensionen. För den, som haft pensioneringen ordnad genom anslutning till pensionsstyrelsens frivilliga försäkring, skulle tillgodoräknas den tid, varunder avgiftsbetalning för pensioneringen skett. För vissa fall har emellertid angivits, att endast sådan tid bör få tillgodoräknas, varunder vederbörande innehaft sådan anställning, som utgjort hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla. Vad sålunda föreslagits synes mig i huvudsak lämpligt. Enligt min mening bör dock även den, som vägdistrikt utfäst sig att självt pensionera utan att avkräva pensionsavgifter, medgivas att i full omfattning såsom tjänstår tillgodoräkna den anställningstid, på vilken pensionsutfästelsen skäligen kan antagas ha grundats. Visserligen har det enligt utredningen i flertalet här åsyftade fall förhållit sig så, att den utfästa pensionen beräknats till minskat belopp med hänsyn till att avgifter icke erlagts. Att för sådana fall, då pensionsrätt överhuvud taget förelegat, göra tjänstårsberäkningen beroende på avvägningen av pensionsbeloppets storlek och anställningshavarens vederlag — i form av kontant bidrag eller arbete — för pensionsrätten synes emellertid i princip knappast lämpligt. Vidare bör sådan tid, vilken under vissa förutsättningar skulle få tillgodoräknas i full omfattning, få tagas i beräkning utan att särskild undersökning behöver verkställas, i vad mån därunder innehafts anställning, som utgjort vederbörandes huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla. I övrigt tillstyrker jag de förevarande förslagen i promemorian.

Beträffande den, som haft pensionsrätt hos enskild pensionsinrättning och bibehåller denna rätt, bör å andra sidan i enlighet med vad i promemorian förutsatts, såsom tjänstår för bestämmande av den statliga pensionen ej få tillgodoräknas tid före förstatligandet. Då emellertid hel pension enligt de statliga pensionsbestämmelserna intjänas på 30 år och pensionen sålunda icke växer med ytterligare tjänstår, oaktat pensionsavdrag verkställas intill avgången ur tjänst, bör beträffande den, som kvarstår vid pensionsrätt i en-

skild pensionsinrättning, därjämte iakttagas, att större antal tjänstår icke i något fall tillgodoräknas honom för statlig pension än att detsamma ökat med den tid före förstatligandet, som lagts till grund för bestämmandet av pensionen från den enskilda inrättningen, uppgår till högst 30.»

Beträffande slutligen det ovan under *punkt 4* berörda spörsmålet har *departementschefen* förklarat sig biträda ett i promemorian framställt förslag, enligt vilket, såvitt angår den, för vilkens pensionering vägdistrikt åtagit sig att självt svara, kompensation av statsmedel skall kunna utgå i den mån de statliga tjänste- och familjepensionsförmånerna visa sig understiga vad enligt vägdistriktets utfästelser skulle ha ifrågakommit, om anställningshavaren vid vägförstatligandet avgått ur vägdistriktets tjänst och ej erhållit statsanställning.

Pensionsförhållandena för personal, som icke erhåller pensionsberättigande anställning. Utöver de i det föregående berörda pensionsfrågorna uppkomma vid vägväsendets förstatligande spörsmål, vilka avse personal, som icke erhåller pensionsberättigande anställning i anslutning till förstatligandet. Härom har *departementschefen* anfört följande:

»Med avseende å sådan personal vid vägdistrikten, som allenast erhåller med pensionsrätt ej förenad statsanställning, har i promemorian föreslagits i huvudsak följande. Tidigare pensionsförsäkringar skola uppsägas. Beträffande sådan personal, för vilkens pensionering vägdistrikt åtagit sig att självt svara, skall det ankomma på statsverket att fullgöra vägdistriktets åtaganden i fråga om tjänste- respektive familjepensionering. I övrigt skall frågan om beredande av pension av statsmedel åt här avsedd tjänsteman bedömas enligt de grunder, som pläga tillämpas i fråga om beredande av riksdagspensioner; hänsyn skall därvid bland annat tagas till den pension, som kan tillkomma vederbörande på grund av vägdistriktets för honom tecknade försäkring eller eljest gjorda utfästelser. Vad angår arbetare, som vunnit statlig anställning före uppnådda 60 år, skall pensionsfrågan bedömas enligt de s. k. summariska arbetarpensionsbestämmelserna, och vid dessas tillämpning skall tillgodoräknas tid, varunder arbetaren efter fyllda 18 år innehaft sådan anställning hos vägdistrikt eller väghållningsdistrikt, som utgjort hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla. Vad sålunda föreslagits kan jag i stort sett biträda. I huvudsaklig överensstämmelse med den ståndpunkt, som jag i det föregående intagit till frågan om tillgodoräkning såsom tjänstår av tid för anställning hos entreprenör, anser jag mig emellertid böra förorda, att vid de summariska arbetarpensionsbestämmelsernas tillämpning må i fråga om den, som erhåller anställning i statens tjänst i samband med förstatligandet eller senast tre år därefter, fästas avseende vid den anställningstid hos entreprenör för vägunderhållet, varunder arbetarens huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla varit vägarbete, i den mån den sammanlagda anställningstid, vartill hänsyn får tagas, därigenom icke kommer att överstiga 25 år. Bland annat med hänsyn till möjligheten att arbetaren efter erhållande av den icke pensionsberättigande anställningen övergår till

med pensionsrätt förenad anställning bör jämväl i detta fall förutsättas att frågan göres till föremål för utredning i samband med den första statsanställningens erhållande. Från personalhåll ha uttalats önskemål, att de summariska pensioneringsgrunderna skola tillämpas även för det fall, att en arbetare erhåller statlig anställning efter det han fyllt 60 år. Med anledning härav vill jag erinra, att anställning, som avses i ifrågavarande pensioneringsbestämmelser, enligt därom meddelade föreskrifter må innehavas efter 60-årsåldern allenast efter särskild prövning att vederbörande arbetare med hänsyn till arten och omfattningen av de arbetsuppgifter, som tillhöra anställningen, kan anses äga tillfredsställande tjänstduglighet i denna. Om arbetare, som redan uppnått 60 års ålder, erhåller mera stadigvarande anställning i statens tjänst och på grund därav föreligga skäl att bereda honom understöd i någon form, torde frågan därom lämpligen böra göras till föremål för särskilt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen.

Såsom i promemorian förordats torde anställningshavare, vilken av vägdistrikt tillförsäkrats pensionsrätt och som efter vägväsendets förstatligande övergår från icke pensionsberättigande till pensionsberättigande statsanställning och under den tid han innehaft med pensionsrätt ej förenad statsanställning upprätthållit sin försäkring genom fortsatt inbetalning av egna avgifter, böra medgivas rätt till full tjänstårsberäkning jämväl för sagda tid, därest han å statsverket överlåter sin rätt enligt pensionsförsäkringen.

I fråga om den personal vid vägdistrikten, som blir övertalig i anledning av förstatligandet, ha i promemorian föreslagits åtgärder i syfte att fritaga statsverket från skyldighet att upprätthålla gällande pensionsförsäkringar. Beträffande sådan personal, för vilkens pensionering vägdistrikt åtagit sig att självt svara, skall det emellertid ankomma på statsverket att fullgöra vägdistriktets åtaganden i fråga om tjänste- respektive familjepension. Vad sålunda föreslagits kan jag i huvudsak biträda. På sätt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anfört bör i särskilt fall understöd i lämplig form kunna beredas övertalig anställningshavare; detta bör kunna ifrågakomma jämväl beträffande arbetare. Att för behandlingen av sådana fall nu uppdraga några allmänna riktlinjer torde likväl knappast låta sig göra. I propositionen nr 224 till årets riksdag har förordats, att dylika frågor från fall till fall underställas riksdagens prövning.»

Sådana pensionsförmåner, som vid förstatligandet utgå från vägdistrikten, ha i propositionen förutsatts skola därefter bestridas från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

Efter att ha redogjort för de avsedda grunderna för reglering av hithörande spörsmål har *departementschefen* gjort följande uttalanden i fråga om de medgivanden, som förutsattes från riksdagens sida, och om den omfattning, vari generella föreskrifter borde utfärdas:

»För en reglering enligt nu angivna grunder av de olika pensionsfrågor, som sammanhänga med vägväsendets förstatligande, påkallas i åtskilliga hänseenden riksdagens medgivande. Svårighet föreligger att i förväg överblicka de

olika detaljspörsmål, som kunna uppkomma i anledning av omorganisationen, och möjligt är att avvikelser från föreskrifter, vilka tillkommit under riksdagens medverkan, kunna visa sig påkallade jämväl i andra hänseenden än de i det föregående särskilt angivna. Med hänsyn härtill anser jag mig böra föreslå, att Kungl. Maj:t inhämtar ett generellt bemyndigande att reglera hithörande frågor i huvudsaklig överensstämmelse med vad här anförts, vilket bemyndigande bör förutsättas innefatta befogenhet för Kungl. Maj:t att i förevarande hänseende vidtaga de kompletteringar och jämkningar, som kunna visa sig erforderliga. Ett särskilt bemyndigande bör utverkas att vidtaga de erforderliga ändringarna i reglementet för statens pensionsanstalt.

I promemorian har föreslagits, att regleringen av de med vägväsendets förstatligande sammanhängande pensionsfrågorna i viss utsträckning skall ske genom utfärdande av generella föreskrifter. Frågan i vad mån detta bör ske, torde få anmälas för Kungl. Maj:t, när riksdagens beslut i ämnet föreligger.»

Såsom inledningsvis anförts, har Kungl. Maj:t, såvitt här är i fråga, hemställt om riksdagens bemyndigande att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen förordats

meddela bestämmelser om ändring i reglementet för statens pensionsanstalt i anledning av förstatligande av den allmänna väghållningen på landet från och med den 1 januari 1944 samt

meddela föreskrifter om pensionsförhållandena för

dels vissa anställningshavare, som med anledning av förstatligandet av den allmänna väghållningen på landet övergå i statens tjänst,

dels i statens tjänst icke övergående personal, som omedelbart före den 1 januari 1944 innehaft anställning hos vägdistrikt, vilket åtagit sig att självt svara för personalens pensionering,

dels ock den, som omedelbart före samma dag åtnjutit tjänste- eller familjepension från vägdistrikt.

Utskottet. Såsom framgår av det föregående, påkallar förstatligandet av den allmänna väghållningen på landet ståndpunktstagande till en rad pensionsspörsmål. I propositionen ha framlagts vissa riktlinjer för lösningen av huvudfrågorna och hemställts om ett generellt bemyndigande för Kungl. Maj:t att reglera hithörande frågor i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen anförts. Detta bemyndigande har förutsatts skola innefatta befogenhet för Kungl. Maj:t att i förevarande hänseende vidtaga de kompletteringar och jämkningar, som kunde visa sig erforderliga. Utskottet anser sig icke böra motsätta sig att Kungl. Maj:t i detta fall lämnas ett dylikt bemyndigande av tämligen stor räckvidd, då åtskilliga av de spörsmål, som här möta, äro av övervägande teknisk natur och problemen dessutom svårligen kunna i alla sina detaljer överblickas utan nära kontakt med pensionsbestämmelsernas tillämpning.

Vad angår de riktlinjer, enligt vilka ifrågavarande spörsmål avsetts skola i sak regleras, må nämnas följande.

Beträffande sådan personal, för vars pensionering vederbörande vägdistrikt

tidigare i en eller annan form sörjt och som erhåller statsanställning, vilken normalt är förenad med pensionsrätt, har i propositionen föreslagits, att allmänna tjänstepensionsreglementet respektive 1942 års tjänstepensionsreglemente skall erhålla tillämpning. I alla de fall, där det enligt sakens natur är möjligt, skall emellertid vederbörande anställningshavare, om han så önskar, äga bibehållas vid sin före förstatligandet intjänta pensionsrätt. Den pensionsrätt, som vinnes genom inträdet i statens tjänst, erhåller i sådant fall en i vissa hänseenden begränsad innebörd. Om däremot anställningshavaren till förmån för staten avstår från sin intjänta pension, avses staten skola sörja för hans pensionering på i stort sett samma sätt som om anställningen hos väghållningsdistrikt eller vägdistrikt inneburit pensionsberättigande statsanställning. I de fall, där vägdistrikt åtagit sig att självt svara för anställningshavarens pensionering, skall även kunna utgå kompensation av statsmedel i den mån de statliga pensionsförmånerna visa sig understiga vad enligt vägdistriktets utfästelser skulle ha ifrågakommit, om anställningshavaren vid vägförstatligandet avgått ur vägdistriktets tjänst och ej erhållit statsanställning. Vad sålunda föreslagits synes utskottet innebära en lämplig lösning, genom vilken samtidigt statens och personalens berättigade intressen bliva i behörig mån tillgodosedda. Utskottet förordar sålunda de härutinnan i propositionen uppdragna riktlinjerna.

I propositionen ha vidare beträffande pensionsförhållandena för den, som vinner pensionsberättigande anställning i statens tjänst, framställts vissa förslag, vilka ha avseende å både personal, som tidigare ägt pensionsrätt, och annan personal. Hit höra förslag, innebärande vissa modifikationer i arbetarpensionsreglementets bestämmelser om väntetid. Vidare ha beträffande tjänstårsberäkning för pension framlagts förslag, delvis innebärande undantag från bestämmelserna i nämnda reglemente, delvis utgörande vissa på förhand uppdragna riktlinjer för prövning av frågor om tillgodoräkning såsom tjänstår enligt 17 § 3 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet. Utskottet har särskilt uppmärksammat, att enligt propositionen skall under vissa förutsättningar och i viss omfattning kunna såsom tjänstår tillgodoräknas tid, varunder anställning innehafts hos entreprenör för vägunderhållet. Mot ett dylikt medgivande kunna givetvis, såsom ock i propositionen framhållits, resas principiella invändningar. Utskottet har emellertid i likhet med departementschefen funnit de på ifrågavarande område tidigare rådande speciella förhållandena kunna motivera ett avsteg från eljest gällande grunder. Utskottet vill sålunda icke motsätta sig genomförande av vad i nu omförmälda hänseenden föreslagits.

Utskottet har jämväl funnit de riktlinjer godtagbara, som i propositionen uppdragits för behandlingen av frågor rörande sådan personal vid vägdistrikt, vilken ej vid förstatligandet erhåller pensionsberättigande statsanställning. Dessa frågor avse dels personal, som först efter förstatligandet erhåller sådan anställning, dels personal, som allenast erhåller med pensionsrätt ej förenad statsanställning, dels ock personal, vilken blir övertalig i anledning av för-

statligandet. I viss utsträckning avses sådana spörsmål, varom här är fråga, skola från fall till fall underställas riksdagens prövning.

Utskottet, som slutligen ej heller funnit något att erinra mot vad i propositionen anförts i fråga om sättet för pensionskostnaders bestridande eller om disponerandet av pensionsfonder, övertagna från vägdistrikt, eller av medel, som inflyta till statsverket genom övertagande av pensionsförsäkringar, tecknade genom vägdistrikts försorg, finner sålunda vad i propositionen förordats i allmänhet utgöra en lämplig lösning och tillstyrker därför, att Kungl. Maj:t lämnas ett bemyndigande av föreslagen innebörd. I samband därmed bör Kungl. Maj:t jämväl erhålla ett bemyndigande att vidtaga erforderliga jämkningar i reglementet för statens pensionsanstalt.

14. Undantagande av viss personal vid statens järnvägar från allmänna tjänstepensionsreglementets tillämpning m. m.

Enligt föreskrift i 1934 års civila tjänstepensionsreglemente skulle, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnade, från reglementets tillämpning undantagas tjänsteman, vilken vid statens övertagande av enskilt företag övergått till i reglementet avsedd befattning. I 2 § 2 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet finnes en motsvarande bestämmelse, vilken därjämte avser sådan tjänsteman, som i samband med enskilt företags nedläggande övergått till befattning, som avses i reglementet. För sådan tjänsteman vid statens järnvägar, vilken kvarstår såsom delägare i enskild pensionsinrättning eller i av statens järnvägar i samband med statsinlösen eller nedläggande övertagen enskild pensionsinrättning och som jämlikt 2 § 2 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet är undantagen från dettas tillämpning, gäller en särskild kungörelse den 30 juni 1942, nr 697. Denna innehåller bland annat bestämmelser om fyllnadspension från statens järnvägar till den, som antingen blivit tillförsäkrad sådan förmån i de kontraktsbestämmelser, som reglera statens övertagande av det enskilda företaget eller personals övertagande av staten i samband med företagets nedläggande, eller ock medgives dylik förmån genom särskilt beslut av Kungl. Maj:t.

I propositionen nr 286 har under punkten 14 anmälts en av *svenska järnvägarnas kontorspersonals- och arbetsledareförbund* gjord framställning, vari hemställts, att vissa förutvarande anställningshavare vid Bjärred—Lund—Harlösa och Jönköping—Gripenbergs järnvägar, vilka i samband med nedläggandet av nämnda järnvägar beretts anställning i tillfällig tjänst vid statens järnvägar, måtte vid erhållande av ordinarie eller extra ordinarie befattning undantagas från allmänna tjänstepensionsreglementets tillämpning och medgivas rätt till fyllnadspension enligt bestämmelserna i kungörelsen nr 697/1942. Förbundet har anfört, att hinder för att bereda anställningshavarna dylik befattning syntes föreligga, om de därigenom skulle bliva underkastade allmänna tjänstepensionsreglementet.

Järnvägsstyrelsen har tillstyrkt bifall till framställningen och därvid bland

annat framhållit, att förenämnda stadgande i 2 § 2 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet icke vore tillämpligt beträffande i nu förevarande framställning avsedd anställningshavare, som före uppnåendet av den enligt reglementet gällande pensionsåldern erhåller ordinarie eller extra ordinarie befattning, enär befattningen icke tillträtts i samband med den enskilda järnvägens nedläggande utan först senare. Dylik tjänsteman skulle alltså bliva underkastad bestämmelserna i allmänna tjänstepensionsreglementet, vilket i en del fall komme att medföra mindre pensionsförmåner och lägre pensionsålder. Härigenom skulle han även komma i sämre ställning än sådana befattningshavare, som efter den 1 juli 1942 kunde komma att övertagas i statens tjänst i samband med nedläggandet av enskilt företag. På grund härav syntes jämväl nu ifrågavarande personal böra undantagas från reglementets tillämpning.

En av järnvägsstyrelsen överlämnad förteckning över de förutvarande befattningshavare vid ifrågavarande enskilda järnvägar, som i samband med dessas nedläggande övertagits i och alltjämt inneha tillfällig anställning vid statens järnvägar och som kvarstå såsom delägare i enskilda pensionsinrättningar, upptager 11 sådana befattningshavare vid Bjärred—Lund—Harlösa järnväg och 16 vid Jönköping—Gripenbergs järnväg.

Departementschefen har förklarat sig icke ha något att erinra mot att ifrågavarande befattningshavare vid erhållande av ordinarie eller extra ordinarie anställning vid statens järnvägar undantagas från allmänna tjänstepensionsreglementets tillämpning och i stället få sina pensionsförhållanden ordnade i enlighet med kungörelsen nr 697/1942. Departementschefen har därför tillstyrkt, att Kungl. Maj:t utverkade riksdagens bemyndigande att meddela föreskrifter av angivna innebörd, och i anslutning därtill anfört, att om sådant bemyndigande lämnades Kungl. Maj:t torde äga medgiva, att vid kungörelsens tillämpning finge utgå fyllnadspension.

Utskottet tillstyrker, att riksdagen lämnar Kungl. Maj:t ett bemyndigande av det begärda innehållet. Såsom departementschefen anfört, äger Kungl. Maj:t, om sådant bemyndigande lämnas, medgiva att fyllnadspension må utgå till den i propositionen avsedda personalen. *Utskottet.*

15. Undantagande av vissa f. d. befattningshavare vid statens järnvägar från tillämpning av kungörelsen nr 697/1942 m. m.

Den personal, som övergått i statens järnvägars tjänst i samband med enskild järnvägs eller bandels förstatligande, har icke underkastats de för befattningshavare i statens tjänst i allmänhet gällande pensionsbestämmelserna, i den mån personalen varit delaktig i enskild pensionsinrättning, som ej kunnat avvecklas. Å pensionen från pensionsinrättningen ha emellertid fått utgå dyrtidstillägg och kristillägg av statsmedel. Vidare ha här avsedda tjänstemän berättigats att under vissa förutsättningar från statens järnvägar erhålla fyllnads-

pension, avsedd att bringa deras pensionsförmåner i viss proportion till förmånerna enligt de statliga pensionsförfattningarna. Där fyllnadspension åtnjutits, ha dyrtidstillägg och kristillägg fått utgå på sammanlagda beloppet av pensionen från den enskilda pensionsinrättningen och fyllnadspensionen. Fyllnadspensionen har beräknats på olika sätt. Enligt de bestämmelser i ämnet, som meddelades i anslutning till 1920 års pensionslag för kommunikationsverken, skulle fyllnadspensionen fastställas till det belopp, varmed pensionen från den enskilda inrättningen, till den del densamma ej kunde anses täckt genom de av tjänstemannen erlagda avgifterna, understeg statspensionsdelen av den pension, som vid pensionslagens tillämpning skulle utgått. De nya bestämmelser i ämnet, som meddelades i anslutning till civila tjänstepensionsreglementets tillkomst, inneburo utan principiell ändring, att fyllnadspensionen skulle fastställas till det belopp, varmed den av tjänstemannens avgifter ej täckta delen av pensionen från den enskilda inrättningen understege två tredjedelar av den pension, som skulle utgått vid pensionsreglementets tillämpning. Vid dessa bestämmelsers tillkomst uppmärksammades dock, att nämnda regel liksom den dittills gällande i vissa fall skulle kunna leda till att en från pensionsreglementets tillämpning undantagen tjänsteman erhölle sammanlagt större pensionsförmån från staten och enskild pensionsinrättning än som skulle utgått vid pensionsreglementets tillämpning, och en maximeringsregel meddelades för att förhindra ett sådant resultat. Bestämmelserna innefattas i en med stöd av riksdagens beslut (prop. nr 125/1935; r. skr. nr 124) den 12 april 1935 utfärdad kungörelse, nr 146.

I anslutning till civila tjänstepensionsreglementets ersättande från och med den 1 juli 1942 med det vid 1941 års riksdag antagna allmänna tjänstepensionsreglementet ha nya bestämmelser om fyllnadspension enligt riksdagens beslut (prop. nr 310/1942; r. skr. nr 452) utfärdats. Dessa bestämmelser, vilka innehållas i kungörelsen den 30 juni 1942, nr 697, ha utformats på ett sätt, varigenom man sökt undanröja den dittills bestående oegentligheten, att den, som åtnjöt så stor pension från enskild pensionsinrättning, att han ej var berättigad till fyllnadspension, likväl erhöll rörliga tilläggsförmåner beräknade å hela sin pension. Den nya konstruktionen av fyllnadspensionsbestämmelserna innebär, att till utgångspunkt tages grundbeloppet av pension enligt allmänna tjänstepensionsreglementet, vilket belopp emellertid minskas i den mån en tredjedel av detsamma överstiger den del av pensionen från den enskilda pensionsinrättningen, som kan anses täckt av tjänstemannens egna avgifter. Å sålunda framkommande belopp beräknas rörligt tillägg och kristillägg. Fyllnadspension utgår, i den mån summan av dessa pensionsförmåner överstiger pensionen från den enskilda inrättningen. Den som åtnjuter fyllnadspension är enligt föreskrift i kungörelsen nr 698/1942 icke berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel å fyllnadspensionen eller å sådan pension från enskild pensionsinrättning, vartill hänsyn tagits vid fyllnadspensionens fastställande. Ej heller kristillägg åtnjutes av sådan pensionstagare.

Kungörelsen nr 697/1942, vilken trätt i kraft den 1 juli 1942, är i första

hand avsedd för sådana fall, där avgång ur tjänst sker efter ikraftträdandet. Enligt särskild föreskrift i kungörelsen skall emellertid fyllnadspension efter nämnda dag till beloppet fastställas och utgå enligt kungörelsens föreskrifter även i fråga om den, som avgått ur tjänst under tiden 1 juli 1939—30 juni 1942 och på vilken därvid de tidigare fyllnadspensionsbestämmelserna varit tillämpliga.

I propositionen nr 286 har under punkt 15 anmälts en av *järnvägsstyrelsen* gjord framställning om att befattningshavare, som avgått ur tjänst under tiden 1 juli 1939—30 juni 1942, skall undantagas från tillämpningen av kungörelsen nr 697/1942, därest bestämmelserna i nämnda kungörelse skulle för honom medföra försämrade pensionsförmåner. Föreskriften om tillämpning av de nya fyllnadspensionsbestämmelserna å vissa före den 1 juli 1942 ur tjänst avgångna befattningshavare hade kommit att i 12 fall medföra en försämring av tidigare utgående pensionsförmåner. Verkställd undersökning hade givit vid handen, att försämring i dessa fall skulle inträda även om jämförelsen mellan de olika pensionsförmånerna gjordes vid indextalet 156 (juli 1914 = 100) eller den levnadskostnadsnivå, efter vilken allmänna tjänstepensionsreglementets pensionsunderlag avvägts. Enär bestämmelserna i kungörelsen tillkommit för att förbättra pensionerna för ifrågavarande personalgrupp, vore det skäligt att för de fall, då de nya bestämmelserna i stället medfört försämring, åtgärder vidtoges för tillrättaläggande härav.

Departementschefen har förklarat sig med viss tvekan biträda järnvägsstyrelsens förslag och gjort följande uttalanden i ämnet.

»Syftet med att de av 1942 års riksdag beslutade grunderna för beräkning av fyllnadspensioner gjorts tillämpliga på vissa redan pensionerade tjänstemän har varit att bringa dessas pensionsförmåner upp till den nivå, som följer av nämnda grunder. En pensionsförbättring lärer också ha uppkommit för det övervägande antalet av anordningen berörda tjänstemän, både sådana som före omregleringen åtnjutit fyllnadspension enligt de tidigare grunderna och sådana som tidigare ej erhållit sådan pension med hänsyn till storleken av den från enskild pensionsinrättning uppburna pensionen. De 12 fall, i vilka en försämring uppkommit, äro enligt vad jag inhämtat sådana, i vilka pensionen från den enskilda inrättningen före den 1 juli 1942 i full omfattning ökats med dyrtids- och kristillägg, trots att den uppgått till högre belopp än motsvarande pension enligt de statliga bestämmelserna. Med hänsyn härtill och då rätt till dyrtids- och kristillägg icke är garanterad pensionstagarna, kan förslaget att undantaga dem från tillämpningen av de nya fyllnadspensionsgrunderna vara ägnat att väcka tvekan. Emellertid synas billighetsskäl kunna anföras till stöd för att ifrågavarande under tiden juli 1939—juni 1942 avgångna pensionstagare icke försättas i sämre ställning än de före den 1 juli 1939 avgångna. Jag föreslår därför, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens medgivande att här avsedd pensionstagare, för vilken fyllnadspension enligt kungörelsen nr 697/1942 vid indextalet 156 (juli 1914 = 100) antingen ej utgår eller ock understiger procentuellt dyr-

tidstillägg vid samma indextal å honom från enskild pensionsinrättning tillkommande pension, må undantagas från nämnda kungörelses tillämpning.»

I anslutning härtill har vidare i propositionen hemställts, att riksdagen måtte besluta viss av departementschefen förordad jämkning i gällande särskilda grunder för dyrtidstillägg av statsmedel å pension, som utgår från enskild pensionsinrättning. Departementschefen har härom anfört.

»Enligt vad jag inhämtat torde det i undantagsfall kunna förekomma, att här avsedd tjänsteman äger rätt till en pension från enskild pensionsinrättning, som ej endast överstiger grundbeloppet av den pension, som vid allmänna tjänstepensionsreglementets tillämpning kunnat utgå, utan även den summa av grundbelopp med därå belöpande tillägg, som enligt kungörelsen nr 697/1942 utgör utgångspunkten vid bedömande om och i vad mån fyllnadspension må utgå. Då i dessa fall kompensation av statsmedel för inträdd stegring av levnadskostnaderna icke medgives i form av fyllnadspension, synes den ej heller böra beredas i form av dyrtidstillägg. Den med stöd av 1942 års riksdags beslut meddelade föreskriften om undantagande av den, som åtnjuter fyllnadspension enligt kungörelsen nr 697/1942, från rätt att å pension erhålla dyrtidstillägg torde därför böra jämkas att avse även den, som i nyssnämnda fall icke åtnjuter fyllnadspension. Jämväl härom torde framställning böra avlåtas till riksdagen. Ändringen bör av billighetsskäl icke avse den, som före den 1 juli 1943 kommit i åtnjutande av dyrtidstillägg å den honom från enskild pensionsinrättning tillkommande pensionen.»

Utskottet. Utskottet finner i likhet med departementschefen billighetsskäl tala för att de i ärendet avsedda, under tiden juli 1939—juni 1942 avgångna pensionstagarna icke försättas i sämre ställning än de före den 1 juli 1939 avgångna. På grund härav tillstyrker utskottet det i propositionen framlagda förslaget om bemyndigande för Kungl. Maj:t att från tillämpning av kungörelsen nr 697/1942 undantaga sådan nu avsedd pensionstagare, för vilken fyllnadspension enligt nämnda kungörelse vid indextalet 156 (juli 1914 = 100) antingen ej utgår eller ock understiger procentuellt dyrtidstillägg vid samma indextal å honom från enskild pensionsinrättning tillkommande pension.

Vad härefter angår det i propositionen framställda förslaget om viss jämkning i gällande särskilda grunder för dyrtidstillägg av statsmedel å pension, som utgår från enskild pensionsinrättning, anser utskottet, att dyrtidstillägg av statsmedel icke bör få utgå å pension från enskild pensionsinrättning, i den mån detta skulle medföra att vederbörande pensionstagare i anledning därav skulle erhålla större sammanlagda pensionsförmåner än som kunna utgå vid tillämpning av fyllnadspensionsbestämmelserna. Utskottet tillstyrker i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen föreslagits, att i gällande grunder för dyrtidstillägg å pension från enskild pensionsinrättning vidtages erforderlig jämkning till förebyggande av ett sådant resultat. Huruvida, på sätt i propositionen anförts, ändringen icke bör avse den, som före den 1 juli 1943 kommit i åtnjutande av dyrtidstillägg å den

honom från enskild pensionsinrättning tillkommande pensionen, finner utskottet i och för sig tveksamt. Då billighetsskäl kunna tala för en sådan lösning, har utskottet emellertid icke velat motsätta sig vad härutinnan föreslagits i propositionen.

Utskottets hemställan.

Utskottet har i det föregående under punkterna 1—12 förklarat sig kunna biträda de olika förslag till ändringar i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension, allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena samt folkskolans tjänste- och familjepensionsreglementen, som innefattas i de författningsförslag, vilka finnas fogade vid Kungl. Maj:ts propositioner nr 169 och 286. De förslag till ändringar i allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena, som fogats vid nämnda propositioner, torde emellertid böra sammanföras till en kungörelse om ändring i vissa delar av allmänna tjänstepensionsreglementet och en kungörelse om ändring i vissa delar av allmänna familjepensionsreglementet. Utskottets biträdande av det vid propositionen nr 286 fogade förslaget till ändringar i allmänna tjänstepensionsreglementet innefattar jämväl, att utskottet tillstyrker de grunder för pension åt beställningshavare tillhörande krigsmaktens reservstater, som förordats i propositionen nr 143.

Under åberopande av vad sålunda i skilda sammanhang anförts, och särskilt med hänvisning till vad här ovan samt under punkterna 6 samt 13—15 uttalats, får utskottet hemställa,

A) att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förenämnda propositioner nr 169 och 286 ävensom till propositionen nr 143, såvitt densamma avser grunder för pensionering av beställningshavare tillhörande krigsmaktens reservstater, må

1) för sin del antaga härvid fogat förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänstinnehavares rätt till pension *(Bilaga A);*

2) för sin del godkänna härvid fogade förslag till

a) kungörelse om ändring i vissa delar av allmänna tjänstepensionsreglementet den 30 december 1941 (nr 1008) *(Bilaga B),*

b) kungörelse om ändring i vissa delar av allmänna familjepensionsreglementet den 30 december 1941 (nr 1009) *(Bilaga C),*

c) kungörelse om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. 9 § 1 mom. samt 14 § 2 och 4 mom. folkskolans tjänstepensionsreglemente den 18 juli 1942 (nr 699) *(Bilaga D),* och

d) kungörelse om ändrad lydelse av 12 § folkskolans familjepensionsreglemente den 18 juli 1942 (nr 700) *(Bilaga E);* samt

3) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen nr 286 förordats

a) meddela bestämmelser om ändring i reglementet för statens pensionsanstalt i anledning av förstatligande av den allmänna väghållningen på landet från och med den 1 januari 1944, samt

b) meddela föreskrifter om pensionsförhållandena för

dels vissa anställningshavare, som med anledning av förstatligandet av den allmänna väghållningen på landet övergå i statens tjänst,

dels i statens tjänst icke övergående personal, som omedelbart före den 1 januari 1944 innehaft anställning hos vägdistrikt, vilket åtagit sig att självt svara för personalens pensionering,

dels den, som omedelbart före samma dag åtnjutit tjänste- eller familjepension från vägdistrikt,

dels den, som i samband med nedläggande av Bjärred—Lund—Harlösa järnväg eller Jönköping—Gripenbergs järnväg övergått i statens järnvägars tjänst såsom tillfällig anställningshavare men därefter vid statens järnvägar erhåller befattning, som avses i allmänna tjänstepensionsreglementet,

dels ock vissa f. d. tjänstemän, vilka i samband med statens övertagande av enskild järnväg eller bandel övergått i statens järnvägars tjänst och sedermera avgått ur tjänst under tiden 1 juli 1939—30 juni 1942 samt på vilka de av 1935 års riksdag bestämda grunderna i fråga om fyllnadspension vid avgången varit tillämpliga;

B) att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 286, må besluta av utskottet förordad jämkning i gällande särskilda grunder för dyrtidstillägg av statsmedel å pension, som utgår från enskild pensionsinrättning; samt

C) att motionen II: 326 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 18 juni 1943.

På bankoutskottets vägnar:

GUST. SVEDMAN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Åkerberg**, *Sundvik**, *Sylwan*, *Leander*, *Lindbärg**, *Nisser** och *Elofsson* i Vä*;

från andra kammaren: herrar *Andersson* i Falkenberg*, *K. A. Westman*, *Hall*, *Sundberg*, *Nilsson* i Landskrona, *Malmborg*, *Wiberg* och *Molander**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga A.

Förslag

till

lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänstinnehavares rätt till pension.

Härigenom förordnas, att 2 § lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehavares rätt till pension[1] skall hava följande ändrade lydelse.

2 §.

Denna lag äger icke tillämpning i fråga om statsrådsämbete, befattning, som är uteslutande prästerlig, eller befattning, som avses i allmänna tjänstepensionsreglementet eller andra efter lagens ikraftträdande av Kungl. Maj:t och riksdagen antagna tjänstepensionsbestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1943.

---

[1] Senaste lydelse, se SFS 1938: 1.

Bilaga B.

Förslag
till
kungörelse om ändring i vissa delar av allmänna tjänstepensionsreglementet den 30 december 1941 (nr 1008).

Härigenom förordnas, *dels* att 1 § 1 mom., 5 § 1 mom., 7 § 2 och 3 mom., 9 § 2 och 4 mom., 16 § 2 och 3 mom., 17 § 1—4 mom., 24 § 1, 3 och 4 mom., 26 § 1 mom., 31 § och 33 § 3 och 4 punkterna allmänna tjänstepensionsreglementet den 30 december 1941 ävensom rubriken till sistnämnda paragraf skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels* att till 32 § reglementet skall fogas ett nytt moment, betecknat 5 mom., av den lydelse nedan angives, *dels ock* att de vid reglementet såsom bilagor A och B fogade förteckningarna skola erhålla ändrad lydelse på sätt bilagor vid denna kungörelse utvisa.[1]

1 §.

1 mom. Detta reglemente — — — och regeringsråd;

c) chefen för rasbiologiska institutet och följande vid universitet eller vid karolinska mediko-kirurgiska institutet anställda ordinarie tjänstemän, nämligen professor, prosektor, laborator, lärare i ortopedi, medicinsk radiologi, radioterapi eller röntgendiagnostik, observator, lärare i fysikalisk diagnostik vid Lunds universitet och föreståndare för zoologiska institutionens i Lund entomologiska avdelning;

d) ordinarie beställningshavare, som är underkastad militära avlöningsreglementet eller tillhör någon av krigsmaktens reservstater;

e) beställningshavare tillhörande — — — fastställd personalförteckning.

5 §.

1 mom. Fråga om — — — reglemente prövas

a) i fall som avses i 8 § 4 mom., 13 § 2 mom. och 24 § 1 mom. av Kungl. Maj:t; samt

b) i andra — — — av statskontoret.

Pension eller — — — omförmälda myndigheten.

---

[1] Senaste lydelse av 7 § 2 mom., 9 § 2 mom., 16 § 2 mom., 24 § 1 och 4 mom., 31 § 2 och 3 punkterna samt 33 § 3 punkten ävensom av de vid reglementet såsom bilagor A och B fogade förteckningarna, se SFS 1942: 690.

7 §.

2 mom. För följande befattningar, som äro hänförda till viss löneplan, skola, där ej annat följer av stadgandet i 4 mom., tjänstepensionsavdragen för år räknat utgöra de belopp, som här nedan för de särskilda lönegraderna eller löneklasserna angivas:

A. Ordinarie befattningar, som avses i civila avlöningsreglementet.

— —

B. Ordinarie beställningar, som avses i militära avlöningsreglementet.

Löneplan	Lönegrad	Tjänstepensionsavdrag kronor	Lönegrad	Tjänstepensionsavdrag kronor	Lönegrad	Tjänstepensionsavdrag kronor
— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
Ob	1	516	4	561	7	612
	2	528	5	591		
	3	510	6	606		
— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
Cb	1	492	3	510	5	591
	2	528	4	528		

C. Beställningar å reservstat.

Löneklass	Tjänstepensionsavdrag kronor	Löneklass	Tjänstepensionsavdrag kronor	Löneklass	Tjänstepensionsavdrag kronor
OaRs 4	75	OaRs 8	147	OaRs 12	270
» 5	90	» 9	174	» 13	294
» 6	108	» 10	204	» 14	315
» 7	126	» 11	234	» 15	393
ObRs	480				
UORs 1	48	UORs 4	63	UORs 7	87
» 2	51	» 5	69		
» 3	57	» 6	75		
CaRs 22	138	CaRs 26	204	CaRs 30	282
» 23	153	» 27	222	» 31	303
» 24	171	» 28	240		
» 25	186	» 29	261		

D. Beställningar, som avses i manskapsavlöningsreglementet.

— —

E. Extra ordinarie befattningar.

— —

För tjänsteman — — — 474 kronor.

För extra — — — ordinarie tjänstemän.

3 mom. För nedan — — — 492 kronor,

för innehavare av befattning vid universitet eller vid karolinska medikokirurgiska institutet såsom prosektor, laborator, lärare i ortopedi, medicinsk radiologi, radioterapi eller röntgendiagnostik, observator, lärare i fysikalisk

diagnostik vid Lunds universitet eller föreståndare för zoologiska institutionens i Lund entomologiska avdelning 366 kronor,

för sakkunnig — — — lönegraden A 26.

I fråga — — — särskilt tjänstepensionsavdrag.

9 §.

2 mom. För följande — — — angivna levnadsålder:

A. Ordinarie befattningar, som avses i civila avlöningsreglementet.

— —

B. Ordinarie beställningar, som avses i militära avlöningsreglementet.

Löneplan	Lönegrad	Levnadsår
— — — —	— — — —	— — — —
Ob	1, 2	60
	4	65
— — — —	— — — —	— — — —
Cb	1, 2	65

C. Beställningar å reservstat.

Lönegrad	Levnadsår
OaRs 2, 3	50
4, 5	55
6	60
ObRs	60
UORs 1, 2	50
CaRs 22, 26, 28	63

D. Beställningar, som avses i manskapsavlöningsreglementet.

— —

E. Extra ordinarie befattningar.

— —

För här — — — 65 år.

För extra — — — ordinarie tjänstemän.

För innehavare av vissa i civila och militära avlöningsreglementena avsedda befattningar ävensom för innehavare av vissa beställningar å reservstat skall utan hinder av vad under A—C här ovan sägs gälla den pensionsålder, som angives i den såsom *bilaga A* till reglementet fogade pensionsåldersförteckningen.

För ovan — — — särskild pensionsålder.

4 mom. För beställningar, som avses i militära avlöningsreglementet och manskapsavlöningsreglementet, ävensom för beställningar å reservstat inträder pensionsåldern, där den i 2 mom. avsedda levnadsåldern uppnås under

tiden 1 oktober—31 mars, vid utgången av mars månad, men eljest vid utgången av september månad.

För övriga — — — levnadsålder uppnås.

16 §.

2 mom. För följande befattningar, som äro hänförda till viss löneplan, utgöra tjänstepensionsunderlagen de belopp, som här nedan för de särskilda lönegraderna eller löneklasserna angivas:

A. Ordinarie befattningar, som avses i civila avlöningsreglementet.

— —

B. Ordinarie beställningar, som avses i militära avlöningsreglementet.

Löneplan	Lönegrad	Tjänstepensionsunderlag kronor	Lönegrad	Tjänstepensionsunderlag kronor	Lönegrad	Tjänstepensionsunderlag kronor
— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
Ob	1	8,580	2	8,820	4	9,372
— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
Cb	1	8,268	2	8,820		

C. Beställningar å reservstat.

Löneklass	Tjänstepensionsunderlag kronor	Löneklass	Tjänstepensionsunderlag kronor	Löneklass	Tjänstepensionsunderlag kronor
OaRs 4	2,352	OaRs 8	3,624	OaRs 12	5,472
» 5	2,628	» 9	4,068	» 13	5,760
» 6	2,916	» 10	4,500	» 14	6,048
» 7	3,228	» 11	4,992	» 15	7,008
ObRs	8,112				
UORs 1	1,620	UORs 4	1,992	UORs 7	2,532
» 2	1,716	» 5	2,172		
» 3	1,836	» 6	2,352		
CaRs 22	3,468	CaRs 26	4,524	CaRs 30	5,616
» 23	3,720	» 27	4,800	» 31	5,880
» 24	3,984	» 28	5,064		
» 25	4,248	» 29	5,340		

D. Beställningar, som avses i manskapsavlöningsreglementet.

— —

E. Extra ordinarie befattningar.

— —

För tjänsteman — — — 8,016 kronor.

För extra — — — ordinarie tjänstemän.

3 mom. För nedan — — — 8,268 kronor samt

för innehavare av befattning vid universitet eller vid karolinska medikokirurgiska institutet såsom prosektor, laborator, lärare i ortopedi, medicinsk radiologi, radioterapi eller röntgendiagnostik, observator, lärare i fysikalisk diagnostik vid Lunds universitet eller föreståndare för zoologiska institutionens i Lund entomologiska avdelning 6,696 kronor.

I fråga — — — särskilt tjänstepensionsunderlag.

17 §.

1 mom. Såsom *tjänstår* må, i den mån ej annat följer av vad i 4 mom andra stycket sägs, tillgodoräknas tid före pensionsålderns inträde, under vilken tjänsteman varit underkastad detta reglemente.

Vid tjänstårsberäkningen — — — kontanta avlöningsförmåner.

Tid, under — — — i tjänstgöringstiden.

2 mom. Såsom tjänstår må jämväl, i den mån ej annat följer av stadgandet i 4 mom. andra stycket, tillgodoräknas dels tid, varunder tjänsteman varit underkastad andra tjänstepensionsbestämmelser än de i detta reglemente innefattade, i den omfattning sådan tid enligt berörda bestämmelser med därtill hörande övergångsstadganden fått tillgodoräknas, dels ock tid i övrigt, vilken tjänstemannen ägt räkna såsom tjänstår enligt de andra tjänstepensionsbestämmelser med övergångsstadganden, vilka han sålunda varit senast underkastad, dock endast i den mån sådan tid ej tillgodoräknats enligt föreskrifterna i 1 mom.

3 mom. På prövning i den ordning Kungl. Maj:t föreskriver beror, om och i vad mån tid, varunder tjänsteman fullgjort arbete eller uppdrag i eller utom statens tjänst, må tillgodoräknas såsom tjänstår, där sådan tillgodoräkning ej må ske enligt vad ovan i denna paragraf eller eljest är stadgat.

4 mom. Vid tjänstårsberäkning — — — särskild avgångstjänst.

Såsom inskränkning i vad i 1 och 2 mom. samt nästföregående stycke stadgats gäller, att av tid varunder tjänsteman innehaft beställning å reservstat må vid bestämmande av pensionsförmån för befattning av annat slag tillgodoräknas allenast tid för i beställningen fullgjord tjänstgöring, såframt ej Kungl. Maj:t annat medgiver.

24 §.

1 mom. Ordinarie tjänsteman — — — sistnämnda lagrum.

Innehavare av — — — uttryckt önskan.

I denna — — — 30 år.

Bestämmelserna i — — — uttryckt önskan.

Jämväl i annat fall än ovan sagts äger tjänsteman, vilken samtidigt med frånträdande av tidigare innehavd, med rätt till förordnandepension förenad befattning tillträtt och därefter i oavbruten följd innehaft annan sådan befattning, vid avgång rätt att komma i åtnjutande av förordnandepension, under förutsättning att han skulle hava varit berättigad till dylik pension

för den tidigare befattningen, om han kvarstått i denna intill tiden för avgången.

Vid tillämpning av bestämmelserna i detta moment likställes med ur statens tjänst avgången befattningshavare den, som efter avgång från befattning, vilken avses i denna paragraf, kvarstår i statens tjänst såsom innehavare av befattning, vilken icke är förenad med tjänstepensionsrätt.

Vad i — — — paragraf avses.

3 mom. Grundbeloppet för år räknat av förordnandepension motsvarar

a) där tjänsten innehafts minst 12 år och sådant fall ej är för handen, som nedan under b) sägs, ävensom där avgången är föranledd av olycksfall i tjänsten, det för befattningen gällande tjänstepensionsunderlaget (grundbelopp av *hel* pension);

b) där tjänsteman, som innehaft tjänsten minst 12 men icke 18 år och ej uppnått en levnadsålder av 55 år, på grund av därom av honom uttryckt önskan får förordnandet upphävt eller vid utlöpande av förordnandet icke får detsamma förnyat, tjänstepensionsunderlaget minskat med en sjättedel för varje påbörjat antal av fem år, varmed levnadsåldern vid avgången understiger 55 år, dock med högst tre sjättedelar (grundbelopp av *avkortad* pension vid frivillig avgång);

c) eljest tjänstepensionsunderlaget minskat med $^{1}/_{160}$-del för varje full fjärdedel av år, varmed tjänstetiden understiger 12 år, dock med högst $^{24}/_{160}$-delar (grundbelopp av *avkortad* pension).

I fråga — — — innehavda tjänsten.

Där pensionsrätten är grundad på föreskriften i 1 mom. femte stycket, skall grundbeloppet, oavsett ovan meddelade bestämmelser, beräknas som om tjänstemannen intill tiden för avgången kvarstått i den tidigare befattning, som i nämnda författningsrum avses.

Vad i — — — denna paragraf.

4 mom. Tjänstepensionsunderlagen för — — — följande belopp:

A. Ordinarie befattningar, som avses i civila avlöningsreglementet.

Löneplan	Lönegrad	Tjänstepensionsunderlag kronor	Lönegrad	Tjänstepensionsunderlag kronor	Lönegrad	Tjänstepensionsunderlag kronor
C	1	6,000	7	8,040	13	10,080
	2	6,180	8	8,280	14	10,200
	3	6,420	9	8,520	15	10,200
	4	7,020	10	8,820	16	10,920
	5	7,800	11	9,120	17	10,920
	6	7,800	12	9,840		
E	1	6,420	6	7,020	11	7,800
	2	6,720	7	7,020	12	7,800
	3	6,720	8	7,020	13	7,800
	4	6,720	9	7,020	14	7,800
	5	6,720	10	7,800		

B. Ordinarie beställningar, som avses i militära avlöningsreglementet.

Löneplan	Lönegrad	Tjänste-pensions-underlag kronor	Lönegrad	Tjänste-pensions-underlag kronor	Lönegrad	Tjänste-pensions-underlag kronor
Ob	3	8,520	6	10,080		
	5	9,840	7	10,200		
Cb	3	8,520	4	8,820	5	9,840

C. Övriga här avsedda befattningar:

chefen för bank- och fondinspektionen: 10,200 kronor,
chefen för sparbanksinspektionen: 8,280 kronor.

26 §.

1 mom. Den som — — — folkpensionering *(förtidslivränta).*
Såsom förutsättning — — — nyss sagts.
Där tjänsteman — — — *en* tjänstelivränta.
Med ur statens tjänst avgången befattningshavare, varom i första stycket förmäles, likställes den, som efter avgång från med tjänstepensionsrätt förenad befattning kvarstår i statens tjänst såsom innehavare av befattning, vilken icke är förenad med sådan pensionsrätt.

31 §.

Fjärde huvudtiteln.

1 mom. Försvarsdepartementet, försvarets sjukvårdsförvaltning, arméförvaltningen, marinförvaltningen, flygförvaltningen, försvarsstaben, armén, marinen, flygvapnet och kemiska anstalten.

1. I fråga — — — pensionsålderns inträde.

2. Där i enlighet med beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen innehavare av medelst fullmakt tillsatt beställning med denna förenar ordinarie, medelst förordnande för viss tid tillsatt beställning och därvid frånträder de löneförmåner, som äro förenade med fullmaktsbeställningen, skall vid reglementets tillämpning iakttagas, dels att tjänstepensionsavdrag verkställas allenast i förordnandebeställningen, dels ock, där avgång samtidigt sker från båda beställningarna, att allenast *en* tjänstepension eller *en* tjänstelivränta må utgå ävensom att grundbeloppet av pensionen eller livräntebeloppet skall motsvara det högsta av de för de särskilda beställningarna beräknade beloppen.

3. Beställningshavare, som avses i militära avlöningsreglementet eller manskapsavlöningsreglementet, ävensom beställningshavare å reservstat må, oavsett stadgandena i 17 §, såsom tjänstår tillgodoräknas följande tid, nämligen

a) officer (musikdirektör) — — — sådan tid;

b) beställningshavare, som innehaft anställning i reserv vid försvarsväsendet eller såsom bataljonsläkare vid fältläkarkåren, marinläkare av andra graden eller marinläkarstipendiat, tid, varunder han fullgjort tjänstgöring i sådan anställning; samt

c) beställningshavare, som haft avsked med tillstånd att under viss tid såsom lönlös kvarstå över stat, tid för därunder fullgjord tjänstgöring vid försvarsväsendet.

Annan icke-ordinarie — — — manskap vid försvarsväsendet.

Vid tjänstårsberäkning — — — till efterrättelse.

4. För beställningshavare å reservstat skall grundbeloppet av sjukpension utan avseende å bestämmelserna i 20 § motsvara grundbeloppet av den ålderspension, som skulle hava tillkommit beställningshavaren, därest han under oförändrade förhållanden kvarstått i sin beställning till pensionsålderns inträde. Sjukpensionens grundbelopp må likväl icke överstiga grundbeloppet av den sjukpension, som skulle hava utgått, om beställningshavaren intill avgången kvarstått å aktiv stat och innehaft beställning å sådan stat tillhörande lönegrad motsvarande den, till vilken hans reservstatsbeställning är hänförlig, eller, såvitt angår till lönegraden ObRs hänförlig beställningshavare, innehaft beställning å aktiv stat tillhörande lönegraden Ob 2 militära avlöningsreglementet.

5. Ordinarie beställningshavare, som är att hänföra till militär eller civilmilitär personal, är efter avgång från tjänsten med ålders- eller förtidspension eller med förordnandepension i andra fall än i 24 § 1 mom. första stycket b) avses pliktig att inträda i vederbörlig reserv och kvarstå i reserven intill fyllda 70 år, om han innehaft beställning, för vilken gäller en pensionsålder av 65 år eller som tillsättes medelst förordnande för viss tid, och i annat fall intill fyllda 65 år, med skyldighet att i reserven fullgöra tjänstgöring i enlighet med vad därom av Kungl. Maj:t stadgas.

Erhåller pensionstagare — — — anställningen upphör.

Har pensionstagare — — — främmande tjänst.

Där tjänstepension — — — två tredjedelar.

6. Har den — — — erhålla tjänstelivränta.

2 mom. Försvarets läroverk.

Beträffande tid för inträdet av pensionsålder för vissa tjänstemän samt i fråga om rektorsbefattning skola de i 33 § meddelade bestämmelserna äga motsvarande tillämpning.

3 mom. Karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar och garnisonssjukhusen.

Bestämmelserna i 1 mom. skola äga motsvarande tillämpning beträffande beställningshavare, vilken är underkastad militära avlöningsreglementet.

32 §.

Femte huvudtiteln.

5 mom. Poliskåren i Boden.

Ordinarie och extra ordinarie manlig befattningshavare tillhörande lönegraden A 18, Eo 18 eller lägre lönegrad, är efter avgång från tjänsten med ålders- eller förtidspension pliktig att inträda i poliskårens reserv och kvarstå i reserven intill fyllda 65 år, med skyldighet att tjänstgöra, då Kungl. Maj:t därom förordnar.

Därest pensionstagare, som avses i nästföregående stycke, före den tidpunkt, då skyldigheten att kvarstå i reserven upphör, erhåller avsked från anställningen i reserven eller, utan att hava erhållit avsked, upphör att vara svensk medborgare eller utan vederbörligt tillstånd ingår i främmande makts krigstjänst, skall gälla vad för sådant fall föreskrives i 31 § 1 mom. 5 punkten andra, tredje och fjärde styckena.

33 §.

Åttonde huvudtiteln.

De allmänna läroverken, statens skolköksseminarium och hushållsskola, folkskoleseminarierna, småskoleseminarierna, läroanstalterna för blinda, vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte, dövstumskolorna samt de tekniska läroverken.

3. Beträffande innehavare — — — äga tillämpning.

I fråga — — — skall iakttagas,

a) att såsom förutsättning för rätt att komma i åtnjutande av tjänstepension för rektorsbefattningen skall gälla, utöver vad i 24 § 1 mom. första stycket b) och c) samt 24 § 1 mom. sista stycket stadgas, att tjänstemannen jämväl är berättigad till tjänstepension för lärartjänsten; samt

b) att, där — — — beräknade beloppen.

4. Övergår rektor — — — äga tillämpning.

Har med tjänstepensionsrätt förenad rektorsbefattning innehafts under minst 12 år i oavbruten följd, äger dock tjänstemannen, såframt han inom viss av Kungl. Maj:t fastställd tid anmäler sin önskan därom, kvarstå vid rektors tjänstepensionsrätt. I sådant fall skall dels med avseende å tjänstepensionsavdrag fortfarande tillämpas vad som gäller för den frånträdda rektorstjänsten, dels ock med avseende å den tjänstepension eller tjänstelivränta, vartill tjänstemannen må bliva berättigad, iakttagas, att pensionens grundbelopp respektive livräntans belopp icke må understiga det belopp, vartill det skulle hava bestämts, om tjänstemannen intill avgången ur tjänst alltjämt innehaft den frånträdda rektorstjänsten.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1943.

I anslutning till kungörelsens ikraftträdande och med avseende å allmänna tjänstepensionsreglementets tillämpning från och med nämnda dag å häradshövding skola gälla följande

Övergångsbestämmelser.

1. Reglementet skall, oavsett stadgandet i 1 § 1 mom. d), icke äga tillämpning å sådan beställningshavare å reservstat, vilken åtnjuter avlöning enligt förordningen den 23 juli 1936 (nr 474) angående arméns reservstater eller förordningen samma dag (nr 476) angående kustartilleriets reservstat.

2. Häradshövding, för vilken lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänstinnehavares rätt till pension omedelbart före den 1 juli 1943 gällt i sin lydelse före den 1 juli 1935, äger utan hinder av stadgandet i 8 § 1 mom. a) kvarstå i tjänst intill fyllda 70 år, om han den 1 juli 1943 eller dessförinnan fyllt 67 år, intill fyllda 69 år, om han vid sistnämnda tidpunkt fyllt 64 men ej 67 år, och intill fyllda 68 år, om han vid samma tidpunkt fyllt 61 men ej 64 år. Härigenom göres likväl ej ändring i den jämlikt nämnda författningsrum gällande skyldigheten att avgå från tjänsten för den, som under tillhopa sex månader efter den i reglementet stadgade pensionsålderns inträde åtnjutit tjänstledighet av annan anledning än för fullgörande av offentligt uppdrag.

3. För innehavare av beställning såsom generalfältläkare skall i fråga om tjänstepensionsavdrag, pensionsålder och tjänstepensionsunderlag gälla vad i reglementet i dess lydelse omedelbart före den 1 juli 1943 stadgats med avseende å beställning tillhörande lönegraden Cb 3 militära avlöningsreglementet.

4. Vid reglementets tillämpning å den, som innehade beställning å reservstat såsom major omedelbart innan reglementet blev för honom gällande, skall iakttagas, att tjänstepensionsunderlaget för beställningen ej må understiga den pension jämte procentuellt dyrtidstillägg därå vid indextalet 156 (juli 1914 = 100), som enligt därom gällande föreskrifter skolat tillkomma beställningshavaren, om han ej blivit underkastad reglementet.

5. För den, som innehaft beställning å reservstat utan att detta reglemente därvid ägt tillämpning, må tid för sådant tjänstinnehav, ändå att detta ej följer av reglementets bestämmelser, tillgodoräknas såsom tjänstår i samma omfattning som om reglementet under nämnda tid varit för honom gällande.

6. Bestämmelserna i 24 § 3 mom. första stycket i dess hittillsvarande lydelse skola alltjämt äga tillämpning, där den befattning, från vilken avgång sker, tillträtts före den 1 juli 1943 och pensionsrätten är grundad på annan föreskrift i 24 § 1 mom. än den i femte stycket meddelade.

7. Vid bestämmande av tjänstepension eller tjänstelivränta för lärare, för vilken omedelbart före den 1 juli 1943 enligt därom meddelade bestämmelser tillämpats tjänstepensionsavdraget för av honom tidigare innehavd rektorsbefattning, skall iakttagas, att pensionens grundbelopp respektive livrän-

tans belopp icke må understiga det belopp, vartill det skulle hava bestämts, om reglementet alltjämt gällt i sin tidigare lydelse.

8. Den i 10 punkten av de vid reglementet fogade övergångsbestämmelserna förekommande hänvisningen till 31 § 2 punkten reglementet skall efter denna kungörelses ikraftträdande avse 31 § 1 mom. 3 punkten reglementet.

Pensionsåldersförteckning tillhörande allmänna tjänstepensionsreglementet.

För innehavare — — — angivna levnadsålder.

A. Befattningshavare i allmänhet.[1]

Befattningar	Levnadsålder, år	Befattningar	Levnadsålder, år
Eldare av 2:a klass	63	— — — — — — — — —	—
— — — — — — — — —	—	Kansliskrivare	63

B. Befattningshavare vid vissa verk.[1]

Verk och befattningar	Levnadsålder, år	Verk och befattningar	Levnadsålder, år
1. Allmänna civilförvaltningen och försvarsväsendet.		*Marinförvaltningen.*	
		Andre kemist på övergångsstat	63
		Kemist	63
Andra huvudtiteln.		*Försvarsstaben.*	
— — — — — — — — —	—	Maskinist	63
Tredje huvudtiteln.		*Armén.*[2]	
Utrikesdepartementet.		Löjtnant vid intendenturkåren	55
		Musikdirektör	55
Kanslist	63	Kapten vid fälttygkåren	55
Beskickningar och konsulat.		Kapten vid fortifikationskåren	55
		Kapten vid intendenturkåren	55
Kanslist	63	Sergeant vid fortifikationskåren	55
Fjärde huvudtiteln.		Fanjunkare vid fortifikationskåren	55
		Poliskonstapel	55
Försvarets civilförvaltning.		Polisöverkonstapel	55
Förrådsförman	63	Bataljonsveterinär	60
		Bataljonsläkare	60
Arméförvaltningen.		Regementsveterinär	60
Förrådsförman	63	Regementsläkare	60

[1] För befattning, som uppförts å övergångsstat från och med den 1 juli 1943 eller senare tidpunkt, tillämpas samma pensionsålder som gällt omedelbart före överflyttningen till övergångsstat eller, om lägre pensionsålder gäller för befattning å ordinarie stat med samma tjänstebenämning, sistberörda pensionsålder. För å övergångsstat tidigare uppförd befattning med samma tjänstebenämning, som angives i pensionsåldersförteckningen, gäller i förteckningen för vederbörande befattning upptagen pensionsålder.

[2] För beställning å reservstat med samma tjänstebenämning, som angives i pensionsåldersförteckningen, gäller i förteckningen för vederbörande beställning upptagen pensionsålder.

Verk och befattningar	Levnadsålder, år
Fältveterinär	60
Fältläkare	60
Överfältläkaren	60
Överfältveterinären	60
Marinen.[1]	
Löjtnant vid marinintendenturkåren	55
Musikdirektör	55
Kapten vid marinintendenturkåren	55
Kommendörkapten av 2. graden vid marinintendenturkåren	60
Kommendörkapten av 1. graden vid marinintendenturkåren	60
Marinöverintendenten	65
Underofficer av 2. graden	55
Flaggunderofficer	55
Polisöverkonstapel, tillika poliskommissarie	60
Mariningenjör av 2. graden	60
Marinläkare av 1. graden, annan än sjukhusläkare	60
Mariningenjör av 1. graden	60
Specialingenjör av 3. graden	60
Förste mariningenjör	60
Specialingenjör av 2. graden	60
Marindirektör av 2. graden	60
Specialingenjör av 1. graden	60
Marindirektör av 1. graden	60
Flygvapnet.[1]	
Musikdirektör	55
Kapten i intendenturbefattning	55
Major i intendenturbefattning	60
Överstelöjtnant i intendenturbefattning	60
Chefen för krigsflygskolan	55
Chef för flygflottilj	55
Verkmästare av 2. klassen	60
Verkmästare av 1. klassen	60
Flygläkare av 1. graden	60
Flygingenjör av 3. graden	60
Flygingenjör av 2. graden	60
Förste flygläkare	60
Flygingenjör av 1. graden	60
Flygdirektör av 2. graden	60
Flygöverläkaren	60
Flygdirektör av 1. graden	60

Verk och befattningar	Levnadsålder, år
Sjökarteverket.	
Gravör	63
Ritare	63
Förste gravör	63
Förste ritare	63
Garnisonssjukhusen.	
Sjuksköterska	55
Bataljonsläkare	60
Femte huvudtiteln.	
— — — — — — — — —	—
Statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona och statens alkoholistanstalt därstädes.	
Sjuksköterska på övergångsstat	55
Statens alkoholistanstalt å Venngarn.	
— — — — — — — — —	—
Statens skyddshem.	
— — — — — — — — —	—
Folkskollärare	60
Rektor	60
Avdelningsföreståndare, tillika lärare	60
Avdelningsföreståndare, tillika redogörare	60
— — — — — — — — —	—
Landsfiskalerna.	
Landsfiskal	63
Poliskåren i Boden.	
Konstapel	55
Inspektionskonstapel	57
Kriminalkonstapel	57
Överkonstapel	57
Poliskommissarie	60
Stadsfiskal	63
Sjätte huvudtiteln.	
Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.	
Järnvägsinspektör	63
Luftfartsinspektör	63
Vägförvaltningarna.	
Ritare	63
Vägmästare	63

[1] För beställning å reservstat med samma tjänstebenämning, som angives i pensionsåldersförteckningen, gäller i förteckningen för vederbörande beställning upptagen pensionsålder.

Verk och befattningar	Levnadsålder, år
Övervägmästare	63
Ingenjör	63
Vägingenjör	63
Sjunde huvudtiteln.	
— — — — — — — — —	—
Åttonde huvudtiteln.	
— — — — — — — — —	—
Chalmers tekniska högskola.	
Eldare, tillika gårdskarl	63
Maskinist	63
De allmänna läroverken.	
Lärare i gymnastik med lek och idrott	63
Lärare i musik	63
Övningsskollärare	63
— — — — — — — — —	—
Nionde huvudtiteln.	
— — — — — — — — —	—
Veterinärhögskolan.	
— — — — — — — — —	—

Verk och befattningar	Levnadsålder, år
Statens veterinärmedicinska anstalt.	
Stallförman	63
— — — — — — — — —	—
Tionde huvudtiteln.	
— — — — — — — — —	—
2. Statens affärsdrivande verk.	
Postverket.	
— — — — — — — — —	—
Telegrafverket.	
— — — — — — — — —	—
Statens järnvägar.	
— — — — — — — — —	—
Statens vattenfallsverk.	
— — — — — — — — —	—
Domänverket.	
— — — — — — — — —	—

Tjänståldersförteckning tillhörande allmänna tjänstepensionsreglementet.

För följande — — — utgöra 25.[1]

Verk och befattningar	Verk och befattningar
1. Allmänna civilförvaltningen och försvarsväsendet.	Bataljonsläkare
Andra huvudtiteln.	Regementsläkare
— — — — — — — — — — — — — — —	Fältläkare
Fjärde huvudtiteln.	Överfältläkaren
Försvarets sjukvårdsförvaltning.	*Marinen.*[2]
Andre byråläkare	Löjtnant, annan än vid marinintendenturkåren
Förste byråläkare	Kapten, annan än vid marinintendenturkåren
Byråöverläkare	Flaggkorpral
Försvarsstaben.	Mariningenjör av 2. graden
Föreståndare för fotografiska centrallaboratoriet på övergångsstat	Marinläkare av 1. graden
Armén.[2]	Mariningenjör av 1. graden
Fänrik	Specialingenjör av 3. graden
Löjtnant, annan än vid intendenturkåren	Förste mariningenjör
Kapten, annan än vid fälttygkåren, fortifikationskåren och intendenturkåren	Specialingenjör av 2. graden
Ryttmästare	Marindirektör av 2. graden
Sergeant, annan än vid fortifikationskåren	Specialingenjör av 1. graden
Musiksergeant	Förste marinläkare
Fanjunkare, annan än vid fortifikationskåren	Marindirektör av 1. graden
Styckjunkare	*Flygvapnet.*[2]
Musikfanjunkare	Löjtnant
Musikstyckjunkare	Kapten, annan än i intendenturbefattning
Poliskonstapel	Sergeant
Polisöverkonstapel	Fanjunkare
	Flygläkare av 1. graden
	Flygingenjör av 3. graden
	Flygingenjör av 2. graden
	Förste flygläkare
	Flygingenjör av 1. graden

[1] För befattning, som uppförts å övergångsstat från och med den 1 juli 1943 eller senare tidpunkt, skall det för hel pension erforderliga antalet tjänstår utgöra 25, såframt nämnda tjänstålder för hel pension antingen gällt för befattningen omedelbart före överflyttningen till övergångsstat eller ock gäller för befattning å ordinarie stat med samma tjänstebenämning.

[2] För beställning å reservstat med samma tjänstebenämning, som angives i tjänståldersförteckningen, skall det för hel pension erforderliga antalet tjänstår utgöra 25.

Verk och befattningar	Verk och befattningar
Flygdirektör av 2. graden	*Lunds universitet.*
Flygöverläkaren	Föreståndare för den zoologiska institutionens entomologiska avdelning
Flygdirektör av 1. graden	Observator
Kemiska anstalten.	Lärare i fysikalisk diagnostik
Professor	Lärare i ortopedi
Karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar.	Lärare i radioterapi
Regementsläkare	Lärare i röntgendiagnostik
Garnisonssjukhusen.	Professor
Sjuksköterska	— — — — — — — — — — — — —
Bataljonsläkare	*Tandläkarinstitutet.*
Regementsläkare	Professor
Femte huvudtiteln.	— — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — —	**Nionde huvudtiteln.**
Barnmorskeläroanstalterna.	— — — — — — — — — — — — —
Överlärare	**Tionde huvudtiteln.**
Poliskåren i Boden.	— — — — — — — — — — — — —
Konstapel	
Inspektionskonstapel	**2. Statens affärsdrivande verk.**
Kriminalkonstapel	
Överkonstapel	**Telegrafverket.**
Åttonde huvudtiteln.	
— — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — —

Bilaga C.

Förslag
till
kungörelse om ändring i vissa delar av allmänna familjepensionsreglementet den 30 december 1941 (nr 1009).

Härigenom förordnas, *dels* att 1 § 1 och 2 mom., 6 §, 7 § 1 mom., 10 § 1 mom., 11 och 12 §§, 15 § 1 och 2 mom. och 19 § allmänna familjepensionsreglementet den 30 december 1941 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels* att en ny paragraf, betecknad 20 §, av nedan angivna lydelse skall införas i reglementet, *dels ock* att nuvarande 20—25 §§ samma reglemente skola betecknas 21—26 §§, varefter 21 § 4 mom., rubriken till 22 § och 3 punkten samma paragraf samt 24 § 2 mom. skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.[1]

1 §.

1 mom. Detta reglemente äger tillämpning beträffande:

a) befattnings- eller beställningshavare, som är underkastad allmänna tjänstepensionsreglementet;

b) den som åtnjuter eller äger rätt att komma i åtnjutande av pension enligt allmänna tjänstepensionsreglementet; samt

c) den som, efter att hava blivit underkastad allmänna tjänstepensionsreglementet, avgått ur statens tjänst utan rätt att för den vid avgångstillfället innehavda befattningen komma i åtnjutande av pension enligt nämnda reglemente, under förutsättning att tjänstemannen under sammanlagt minst tre år före avgången innehaft anställning, som vid nämnda tillfälle varit förenad med tjänstepensionsrätt, varom i 3 mom. tredje stycket här nedan förmäles.

Bestämmelsen under — — — nyss sagts.

2 mom. Utöver vad — — — tjänstepensionsreglementet; samt

d) att med ur statens tjänst avgången befattningshavare, varom under 1 mom. c) förmäles, likställes dels den, som efter avgång från med tjänstepensionsrätt förenad befattning kvarstår i statens tjänst såsom innehavare av befattning, vilken icke är förenad med sådan pensionsrätt, dels den, som efter erhållet avsked från beställning vid försvarsväsendet kvarstår såsom lönlös över stat, dels ock den, som erhållit pension enligt allmänna tjänstepensionsreglementet men på grund av vad i 14 § 2 mom. andra stycket, 31 § 1 mom. 5 punkten, 31 § 3 mom. eller 32 § 5 mom. nämnda reglemente stadgas vid frånfället ej vidare uppbär pensionen.

---

[1] Senaste lydelse av 6 § 2 mom., 11 § 2 mom. och 15 § 2 mom., se SFS 1942: 691.

6 §.

1 mom. Såsom familjepensionsavdrag skall tillämpas det belopp, som i 2 eller 3 mom. här nedan angives för den befattning tjänstemannen innehaft under tid, för vilken pensionsavdraget verkställes.

Där ordinarie — — — innehade befattningen.

Vad i — — — lägre familjepensionsavdrag.

2 mom. För följande befattningar, som äro hänförda till viss löneplan, skola, där ej annat följer av vad här nedan sägs, familjepensionsavdragen för år räknat för de särskilda lönegraderna utgöra följande belopp:

A. Ordinarie befattningar, som avses i civila avlöningsreglementet.

— —

B. Ordinarie beställningar, som avses i militära avlöningsreglementet.

Löneplan	Lönegrad	Familjepensionsavdrag kronor	Lönegrad	Familjepensionsavdrag kronor	Lönegrad	Familjepensionsavdrag kronor
— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
Ob	1	474	4	576	7	627
	2	504	5	606		
	3	465	6	618		
— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
Cb	1	435	3	465	5	606
	2	504	4	504		

C. Beställningar å reservstat.

Lönegrad	Familjepensionsavdrag kronor	Lönegrad	Familjepensionsavdrag kronor	Lönegrad	Familjepensionsavdrag kronor
OaRs 2	192	OaRs 4	324	OaRs 6	435
» 3	267	» 5	366		
ObRs	504				
UORs 1	132	UORs 2	153		
CaRs 22	249	CaRs 26	327	CaRs 28	369

D. Beställningar, som avses i manskapsavlöningsreglementet.

— —

E. Extra ordinarie befattningar.

— —

Oavsett vilken lönegrad beställningen tillhör skall dock för överste å reservstat, till vilken omedelbart före överflyttningen till sådan stat utgått lön enligt löneplan Ob, tillämpas det familjepensionsavdrag, som vid tiden för överflyttningen varit för honom gällande, samt för underofficer å reservstat, som överflyttats till sådan stat från beställning såsom furir på aktiv stat, tillämpas ett familjepensionsavdrag för år av 69 kronor.

För tjänsteman — — — 411 kronor.

För extra — — — ordinarie tjänstemän.

3 mom. För nedan — — — 435 kronor,

för innehavare av befattning vid universitet eller vid karolinska medikokirurgiska institutet såsom prosektor, laborator, lärare i ortopedi, medicinsk radiologi, radioterapi eller röntgendiagnostik, observator, lärare i fysikalisk diagnostik vid Lunds universitet eller föreståndare för zoologiska institutionens i Lund entomologiska avdelning 327 kronor,

för sakkunnig — — — lönegraden A 26.

I fråga — — — särskilt familjepensionsavdrag.

4 mom. För tjänsteman — — — delbara tal.

7 §.

1 mom. Familjepension enligt bestämmelserna i detta kapitel tillkommer efterlevande till

a) ordinarie tjänstemän, som tillsättas medelst fullmakt eller konstitutorial; ävensom

b) icke-ordinarie befattningshavare med undantag av cheferna för bank- och fondinspektionen samt sparbanksinspektionen;

allt under förutsättning att befattningshavaren vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt eller ägde rätt att komma i åtnjutande av pension enligt allmänna tjänstepensionsreglementet.

10 §.

1 mom. Familjepensionstalet bestämmes — — — respektive 25.

11 §.

1 mom. Såsom *familjepensionsunderlag* skall tillämpas det belopp, som enligt 2 eller 3 mom. gäller för den familjepensionsberättigande befattning tjänstemannen innehade vid dödsfallet eller från vilken han dessförinnan avgått med rätt till pension enligt allmänna tjänstepensionsreglementet.

2 mom. För följande befattningar, som äro hänförda till viss löneplan, skola, där ej annat följer av vad här nedan sägs, familjepensionsunderlagen för de särskilda lönegraderna utgöra följande belopp:

A. Ordinarie befattningar, som avses i civila avlöningsreglementet.

— —

B. Ordinarie beställningar, som avses i militära avlöningsreglementet.

Löneplan	Lönegrad	Familjepesionnsunderlag kronor	Lönegrad	Familjepensionsunderlag kronor	Lönegrad	Familjepensionsunderlag kronor
— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
Ob	1	3,156	2	3,264	4	3,492
— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
Cb	1	3,036	2	3,264		

C. Beställningar å reservstat.

Lönegrad	Familjepensionsunderlag kronor	Lönegrad	Familjepensionsunderlag kronor	Lönegrad	Familjepensionsunderlag kronor
OaRs 2	1,752	OaRs 4	2,520	OaRs 6	3,036
» 3	2,232	» 5	2,724		
ObRs	3,264				
UORs 1	1,224	UORs 2	1,392		
CaRs 22	2,148	CaRs 26	2,532	CaRs 28	2,736

D. Beställningar, som avses i manskapsavlöningsreglementet.

— —

E. Extra ordinarie befattningar.

— —

Oavsett vilken lönegrad beställningen tillhör skall dock för överste å reservstat, till vilken omedelbart före överflyttningen till sådan stat utgått lön enligt löneplan Ob, tillämpas det familjepensionsunderlag, som vid tiden för överflyttningen varit för honom gällande, samt för underofficer å reservstat, som överflyttats till sådan stat från beställning såsom furir på aktiv stat, tillämpas ett familjepensionsunderlag av 792 kronor.

För tjänsteman — — — 2,928 kronor.

För extra — — — ordinarie tjänstemän.

3 mom. För nedan — — — 3,036 kronor, samt

för innehavare av befattning vid universitet eller vid karolinska medikokirurgiska institutet såsom prosektor, laborator, lärare i ortopedi, medicinsk radiologi, radioterapi eller röntgendiagnostik, observator, lärare i fysikalisk diagnostik vid Lunds universitet eller föreståndare för zoologiska institutionens i Lund entomologiska avdelning 2,532 kronor.

I fråga — — — särskilt familjepensionsunderlag.

12 §.

Såsom *tjänstår* — — — av familjepension

a) tid, som — — — allmänna tjänstepensionsreglementet,

b) tid, som må tillgodoräknas såsom tjänstår enligt familjepensionsreglementet för prästerskapet, jämväl där sådant icke följer av stadgandet under a), samt

c) tid, som — — — åtnjöt förtidspension.

Därest det — — — tjänstepensionsreglementet avses.

15 §.

1 mom. Beträffande familjepension — — — förra befattningen.

Där den avlidne åtnjöt tjänstepension enligt 24 § 1 mom. femte stycket allmänna tjänstepensionsreglementet, skall familjepensionstalet, oavsett bestämmelserna i övrigt i denna paragraf, beräknas som om tjänstemannen intill avgången ur statens tjänst kvarstått i den tidigare befattning, som i nämnda författningsrum avses.

2 mom. Familjepensionsunderlagen för — — — följande belopp:

A. Ordinarie befattningar, som avses i civila avlöningsreglementet.

Löneplan	Lönegrad	Familje-pensions-underlag kronor	Lönegrad	Familje-pensions-underlag kronor	Lönegrad	Familje-pensions-underlag kronor
C	1	2,328	7	2,940	13	3,732
	2	2,388	8	3,036	14	3,780
	3	2,448	9	3,132	15	3,780
	4	2,640	10	3,264	16	4,020
	5	2,868	11	3,384	17	4,020
	6	2,868	12	3,660		
E	1	2,448	6	2,640	11	2,868
	2	2,544	7	2,640	12	2,868
	3	2,544	8	2,640	13	2,868
	4	2,544	9	2,640	14	2,868
	5	2,544	10	2,868		

B. Ordinarie beställningar, som avses i militära avlöningsreglementet.

Löneplan	Lönegrad	Familje-pensions-underlag kronor	Lönegrad	Familje-pensions-underlag kronor	Lönegrad	Familje-pensions-underlag kronor
Ob	3	3,132	6	3,732		
	5	3,660	7	3,780		
Cb	3	3,132	4	3,264	5	3,660

C. Övriga här avsedda befattningar:

chefen för bank- och fondinspektionen: 3,780 kronor,
chefen för sparbanksinspektionen: 3,036 kronor.

19 §.

Såsom tillägg till eller undantag från vad under 2—4 avd. stadgas skola i fråga om vissa tjänstemän gälla de särskilda bestämmelser, som här nedan under 20—25 §§ meddelas.

20 §.

Fjärde huvudtiteln.

1 mom. Arméförvaltningen och armén.

Där i enlighet med beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen innehavare av medelst fullmakt tillsatt beställning med denna förenar ordinarie, medelst förordnande för viss tid tillsatt beställning och därvid frånträder de löneförmåner, som äro förenade med fullmaktsbeställningen, skall familjepensionsavdrag verkställas allenast i förordnandebeställningen.

Där avliden beställningshavare vid frånfället innehade familjepensionsrätt enligt detta reglemente såväl för fullmaktsbeställning som för förord-

nandebeställning, må, oavsett bestämmelsen i 3 § första stycket, allenast *en* familjepension eller *en* familjelivränta utgå. Familjepensionstalet för nämnda förmån skall motsvara det högsta av de för de särskilda beställningarna beräknade familjepensionstalen.

2 mom. Försvarets läroverk.

I fråga om rektorsbefattning skola de i 22 § meddelade bestämmelserna äga motsvarande tillämpning.

21 §.

Femte huvudtiteln.

4 mom. Länsstyrelserna.

För landshövding skall, utan hinder av vad i 10 § 1 mom. stadgas, familjepensionstalet motsvara familjepensionsunderlaget, där antalet tjänstår uppgår till minst 20. Är tjänstårens antal mindre, skall familjepensionstalet motsvara familjepensionsunderlaget minskat med $^1/_{80}$ för varje full fjärdedel av år, varmed antalet tjänstår understiger 20.

22 §.

Åttonde huvudtiteln.

De allmänna läroverken, statens skolköksseminarium och hushållsskola, folkskoleseminarierna, småskoleseminarierna, läroanstalterna för blinda, vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte, dövstumskolorna samt de tekniska läroverken.

3. Beträffande avliden — — — äga tillämpning.

Där den, som innehaft med tjänstepensionsrätt förenad rektorsbefattning under minst 12 år i oavbruten följd, på sätt i 33 § 4 punkten andra stycket allmänna tjänstepensionsreglementet sägs kvarstår vid rektors tjänstepensionsrätt, skall han jämväl kvarstå vid rektors familjepensionsrätt. I sådant fall skall dels med avseende å familjepensionsavdrag fortfarande tillämpas vad som gäller för den frånträdda rektorstjänsten, dels ock med avseende å den familjepension eller familjelivränta, vartill rätt må föreligga efter tjänstemannens frånfälle, iakttagas, att familjepensionstalet icke må understiga det tal, vartill det skulle hava bestämts, om tjänstemannen intill dödsfallet eller avgången ur tjänst alltjämt innehaft den frånträdda rektorstjänsten.

24 §.

Tionde huvudtiteln.

2 mom. Navigationsskolorna.

I fråga om rektorsbefattning skola de i 22 § meddelade bestämmelserna äga motsvarande tillämpning.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1943.

I anslutning till kungörelsens ikraftträdande skola gälla följande

Övergångsbestämmelser.

1. Beträffande den, som innehar eller innehaft beställning å någon av krigsmaktens reservstater och för vilken allmänna familjepensionsreglementet omedelbart före den 1 juli 1943 varit tillämpligt, skall reglementet, såframt han icke är underkastad allmänna tjänstepensionsreglementet, alltjämt tillämpas i sin omedelbart före nämnda dag gällande lydelse.

2. Beträffande innehavare av beställning såsom generalfältläkare skall i fråga om familjepensionsavdrag och familjepensionsunderlag gälla vad i allmänna familjepensionsreglementet i dess lydelse omedelbart före den 1 juli 1943 stadgats med avseende å beställning tillhörande lönegraden Cb 3 militära avlöningsreglementet.

3. Beträffande den, som innehade beställning å reservstat såsom generalmajor omedelbart innan allmänna tjänstepensionsreglementet blev för honom gällande, skola för nämnda beställning tillämpas ett familjepensionsavdrag av 576 kronor och ett familjepensionsunderlag av 3,492 kronor.

4. Vid allmänna familjepensionsreglementets tillämpning beträffande den, som innehaft beställning å reservstat utan att allmänna tjänstepensionsreglementet därvid ägt tillämpning, må tid för sådant tjänstinnehav tillgodoräknas såsom tjänstår, ändå att detta ej följer av förstnämnda reglementes bestämmelser.

Bilaga D.

Förslag

till

kungörelse om ändrad lydelse av 3 § 1 mom., 9 § 1 mom. samt 14 § 2 och 4 mom. folkskolans tjänstepensionsreglemente den 18 juli 1942 (nr 699).

Härigenom förordnas, att 3 § 1 mom., 9 § 1 mom. samt 14 § 2 och 4 mom. folkskolans tjänstepensionsreglemente den 18 juli 1942 skola hava ändrad lydelse på sätt nedan angives.

3 §.

1 mom. Fråga om — — — reglemente prövas

a) i fall som avses i 6 § 3 mom. och 10 § 2 mom. av Kungl. Maj:t; samt

b) i andra fall av statens pensionsanstalt.

Pension eller — — — statens pensionsanstalt.

9 §.

1 mom. Beslut om befattningshavares avsked eller entledigande må icke meddelas utan att frågan om befattningshavarens rätt att komma i åtnjutande av tjänstepension, där sådan fråga förekommer, dessförinnan avgjorts eller i samband med beslutet avgöres.

Underlåter befattningshavare — — — entlediga befattningshavaren.

14 §.

2 mom. Såsom tjänstår må jämväl, i den mån ej annat följer av stadgandet i 4 mom. andra stycket, tillgodoräknas dels tid, varunder befattningshavare varit underkastad andra tjänstepensionsbestämmelser än de i detta reglemente innefattade, i den omfattning sådan tid enligt berörda bestämmelser med därtill hörande övergångsstadganden fått tillgodoräknas, dels ock tid i övrigt, vilken befattningshavaren ägt räkna såsom tjänstår enligt de andra tjänstepensionsbestämmelser med övergångsstadganden, vilka han sålunda varit senast underkastad, dock endast i den mån sådan tid ej tillgodoräknats enligt föreskrifterna i 1 mom.

4 mom. Vid tjänstårsberäkning — — — av befattningarna.

Såsom inskränkning i vad i 2 mom. samt nästföregående stycke stadgats gäller, att av tid, varunder befattningshavaren innehaft beställning å någon av krigsmaktens reservstater, må tillgodoräknas allenast tid för i beställningen fullgjord tjänstgöring, såframt ej Kungl. Maj:t annat medgiver.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1943.

För den, som innehaft beställning å reservstat utan att därvid vara underkastad allmänna tjänstepensionsreglementet den 30 december 1941 (nr 1008), må tid för sådant tjänstinnehav, ändå att sådant icke följer av bestämmelserna i detta reglemente, tillgodoräknas såsom tjänstår, dock med den inskränkning, som angives i 14 § 4 mom. andra stycket.

Bilaga E.

Förslag
till
kungörelse om ändrad lydelse av 12 § folkskolans familjepensionsreglemente den 18 juli 1942 (nr 700).

Härigenom förordnas, att 12 § folkskolans familjepensionsreglemente den 18 juli 1942 skall hava ändrad lydelse på sätt nedan angives.

12 §.

Såsom *tjänstår* räknas vid bestämmande av familjepension

a) tid, som — — — folkskolans tjänstepensionsreglemente,

b) tid, som må tillgodoräknas såsom tjänstår enligt familjepensionsreglementet för prästerskapet, jämväl där sådant icke följer av stadgandet under a), samt

c) tid, som — — — pensionsålderns inträde.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1943.

Såvitt angår den, som innehaft beställning å någon av krigsmaktens reservstater och därvid åtnjutit avlöning antingen enligt föreskrifterna i förordningen den 23 juli 1936 (nr 474) angående arméns reservstater eller förordningen samma dag (nr 476) angående kustartilleriets reservstat eller ock enligt tidigare meddelade föreskrifter, må tid för sådant tjänstinnehav tillgodoräknas såsom tjänstår, ändock att detta icke följer av vad i 12 § a) sägs.

438289. Stockholm, Isaac Marcus Boktryckeri-Aktiebolag, 1943.